

STRATEGIA ROZWOJU GMINY PUŁAWY DO 2030 ROKU

Projekt strategii do konsultacji społecznych,
sierpień 2025

Strategia Rozwoju Gminy Puławy do 2030 roku, sporządzona została przez firmę EuroCompass Sp. z o.o. na podstawie umowy nr 74/2023 z dnia 7 lipca 2023 r.

Wykonawca zewnętrzny:

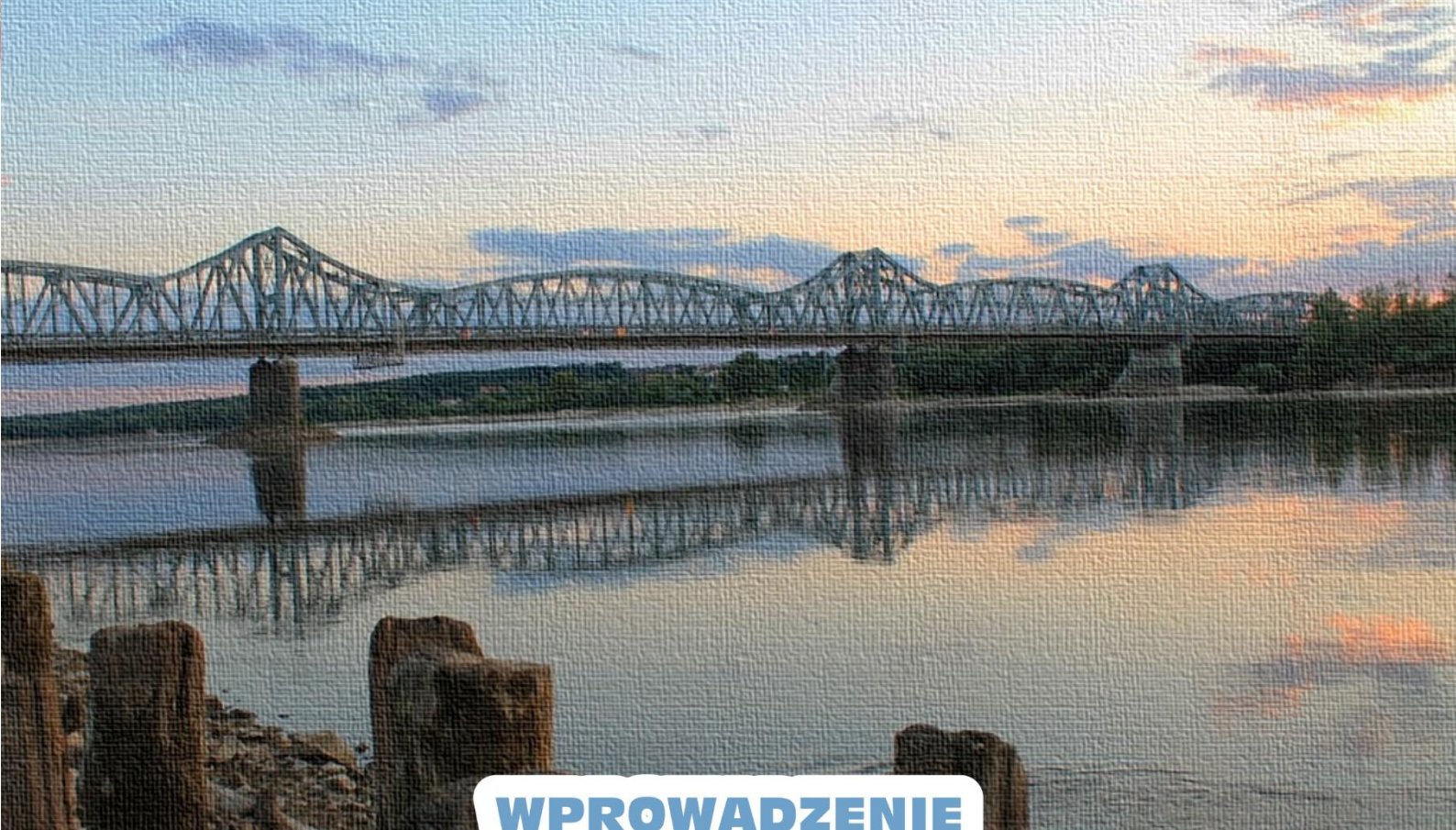

Spis treści

Spis treści

1. WPROWADZENIE	5
Metodyka prac nad Strategią	6
2. WNIOSKI Z DIAGNOZY SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ GMINY PUŁAWY 8	
2.1. Wymiar społeczny	8
2.2. Wymiar gospodarczy	14
2.3. Wymiar przestrzenno-środowiskowy.....	18
2.4. Wymiar instytucjonalny.....	23
2.5. Analiza SWOT	25
3. WIZJA, MISJA ORAZ CELE I KIERUNKI ROZWOJU	31
Cel strategiczny 1. ZINTEGROWANA WSPÓLNOTA, KORZYSTAJĄCA Z SZEROKIEJ OFERTY USŁUG SPOŁECZNYCH.....	35
Cel strategiczny 2. ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ GOSPODARCZY	38
Cel strategiczny 3. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE I KULTUROWE NA RZECZ ZIELONEGO ROZWOJU GMINY	41
Cel strategiczny 4. ATRAKCYJNA I SPÓJNA TERYTORIALNIE PRZESTRZEŃ	44
4. WYMIAR PRZESTRZENNY POLITYKI ROZWOJU GMINY PUŁAWY	50
4.1. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej Gminy	50
4.2. Uwarunkowania przyrodnicze w modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej	52
4.3. Struktura osadnicza w modelu funkcjonalno-przestrzennym	54
4.4. Powiązania komunikacyjne w modelu funkcjonalno-przestrzennym	56
4.5. Uwarunkowania infrastruktury technicznej i społecznej w modelu struktury funkcjonalno- przestrzennej.....	59
4.6. Środowisko kulturowe i krajobraz Gminy w modelu funkcjonalno-przestrzennym.....	62
4.7. Obszarowe kierunki rozwoju w modelu funkcjonalno-przestrzennym.....	64
4.8. Zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej oraz kierunki zagospodarowania obszarów problemowych w modelu funkcjonalno-przestrzennym	66
4.9. Kierunki rozwoju sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej.....	68
4.10. Obraz modelowej struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Puławy	71
4.11. Zamierzenia rozwojowe planowane na podstawie modelu funkcjonalno-przestrzennego..	75
4.12. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Puławy	76

Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu....	76
Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.....	78
Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym określenia szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej	79
Zasady lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2023 r. poz. 977 z późn. zm.)	81
Zasady lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego	81
Zasady lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW.....	82
Zasady lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.....	82
Zasady kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji oraz obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji.....	83
4.13. Obszary Strategicznej Interwencji	83
5. SYSTEM REALIZACJI I FINANSOWANIE STRATEGII.....	88
5.1. Proces wdrażania Strategii	88
5.2. Mechanizmy i instrumenty realizacji Strategii.....	90
5.3. Ramy finansowe Strategii.....	90
5.4. Proces monitoringu, ewaluacja i aktualizacja Strategii	92
Zasady przeprowadzania monitoringu.....	92
Zasady, tryb i metody przeprowadzenia ewaluacji.....	99
5.5. Zasady i tryb aktualizacji Strategii.....	101
5.6. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych.....	101
6. ZGODNOŚĆ STRATEGII Z INNYMI DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PLANISTYCZNYMI	104
6.1. Zgodność z dokumentami wyższego rzędu.....	105
6.2. Zgodność ze Strategią Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku i wyznaczonymi obszarami strategicznej interwencji	106
6.3. Zgodność z dokumentami Gminy Puławy	108
7. ZAŁĄCZNIKI	112
8. SPIS RYCIN, WYKRESÓW, TABEL I MAP	113

WPROWADZENIE

Zdjęcie autorstwa Kamila Lewandowskiego

Podstawą zapewnienia rozwoju społeczno-gospodarczego jednostek terytorialnych jest prowadzenie właściwej polityki lokalnej, która uwzględnia zarówno walory i silne strony analizowanego obszaru, jak również zdefiniowane problemy oraz hierarchię działań pod względem ich efektywności. Niezwykle istotny w tym kontekście jest także stopień akceptacji społecznej dla planowanych kierunków działań. Sprostanie temu wyzwaniu wiąże się z podejmowaniem szeregu decyzji, ważnych dla lokalnej społeczności.

Aby zarządzanie rozwojem gminy było efektywne, niezbędny jest wieloletni plan działań (strategia), który formułuje przyszłą wizję obszaru, wskazuje cele i perspektywiczne kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego, jak również prezentuje działania (projekty inwestycyjne i społeczne), zmierzające do optymalnego wykorzystania potencjałów oraz przeciwdziałania zjawiskom problemowym.

Strategia ma za zadanie ułatwić lokalnym władzom podejmowanie decyzji oraz rozwiązywanie problemów, wynikających z uwarunkowań przestrzennych, infrastrukturalnych, ekonomicznych, społecznych i środowiskowych, jak również racjonalne organizowanie przyszłych działań. Spełnia ponadto funkcję informacyjną, prezentując zamierzenia władz lokalnych oraz możliwości udziału i współpracy w realizacji wspólnych zadań. Oferta skierowana jest zarówno do partnerów społecznych, samorządowych i gospodarczych, jak również do mieszkańców gminy. Jednocześnie docenić trzeba walor edukacyjny strategii, która wskazuje uwarunkowania rozwoju obszaru i dąży do integracji społeczeństwa wokół rozwiązywania kluczowych problemów oraz realizacji przyjętych celów.

Strategia Rozwoju Gminy Puławy do 2030 roku jest głównym i najważniejszym dokumentem przedmiotowej jednostki samorządu terytorialnego, który wyznacza kluczowe, długoterminowe cele i kierunki rozwoju. Z założenia, dokument obejmuje lata 2023 – 2030; przyjęcie takiego horyzontu czasowego jest zgodne z zaleceniami planistycznymi oraz pozwala na dostosowanie Strategii do wymogów, wynikających z obowiązującej perspektywy finansowej Unii Europejskiej.

Podstawą realizacji *Strategii Rozwoju Gminy Puławy do 2030 roku* jest założenie maksymalnego wykorzystania (szeroko rozumianych) wewnętrznych zasobów przestrzennych, infrastrukturalnych, ekonomicznych, społecznych i środowiskowych, w tym potencjału miejscowych podmiotów gospodarczych. Dokument bazuje na dokładnej inwentaryzacji istniejących zasobów Gminy oraz wskazuje, jak te zasoby efektywnie wykorzystać w dalszym rozwoju jednostki.

Metodyka prac nad Strategią

Prace nad *Strategią Rozwoju Gminy Puławy do 2030 roku* opierały się na wykorzystaniu szeregu wzajemnie uzupełniających się metod i modeli partycypacyjno-eksperymentalnych oraz prac analitycznych. Zastosowane formy pracy pozwoliły na szeroki udział władz, a także zapewniły aktywny udział społeczności lokalnej w weryfikowaniu celów Strategii i określaniu sposobu ich realizacji. Dzięki takiemu modelowi możliwe było połączenie potencjału mieszkańców, biorących czynny udział w życiu społecznym, z wiedzą i doświadczeniem ekspertów.

Prace analityczne, prowadzone na etapie sporządzania niniejszego dokumentu sprowadzają się głównie do: badania danych zastanych, ankietyzacji mieszkańców Gminy, analiz strategicznych czy spotkań warsztatowych z przedstawicielami instytucji oraz przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi.

Struktura Strategii obejmuje logiczną całość, składającą się z trzech części: diagnostycznej (zaprezentowanej w formie wniosków i ustaleń z przeprowadzonych wcześniej analiz i badań diagnostycznych), strategicznej oraz wdrożeniowej.

Część diagnostyczna, zawarta w odrębnym dokumencie pt. „*Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Puławy*” zawiera przede wszystkim analizę najważniejszych potencjałów i mocnych stron ośrodka, które powinny stanowić podstawę do jego dalszego rozwoju. Ponadto, identyfikuje również szereg słabości i problemów, które należy we właściwy sposób zaadresować i dążyć do ich ograniczenia lub rozwiązania. W analizie skupiono się na sześciu głównych aspektach rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy, z uwzględnieniem uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych:

1. uwarunkowania wynikające z położenia administracyjnego,
2. środowisko przyrodnicze i walory kulturowe,
3. potencjał społeczny i jakość życia mieszkańców (obserwowane trendy demograficzne oraz dostępność infrastruktury społecznej),
4. uwarunkowania gospodarcze (rolnictwo, przedsiębiorczość i potencjał do rozwoju turystyki),
5. infrastruktura komunikacyjna i techniczna (wodna, kanalizacyjna, gazowa, telekomunikacyjna, elektroenergetyczna),
6. jakość rządzenia w Gminie.

Podstawowe źródła wiedzy stanowiły dane Głównego Urzędu Statystycznego, informacje udzielane przez Urząd Gminy Puławy oraz ogólnodostępne dokumenty planistyczne, w tym te, zamieszczone na stronie internetowej Gminy. Analizę przedstawiono w ujęciu statycznym, polegającym na pokazaniu wartości danego wskaźnika w roku 2023 (w przypadku braku nowszych informacji – w roku 2022) oraz dynamicznym – ukazującym zmiany w stosunku do roku bazowego (2018).

Prezentując dane, posłużono się perspektywą porównawczą – sytuacja na obszarze Gminy Puławy przedstawiona została na tle województwa lubelskiego oraz powiatu puławskiego. Dodatkowo, w dokumencie dokonano przyrównania Gminy do czterech innych ośrodków z terenu województwa lubelskiego, charakteryzujących się zbliżoną liczbą mieszkańców oraz przynależących do tej samej grupy funkcjonalnej.

Podsumowanie części diagnostycznej stanowi rozdział 1 niniejszego dokumentu, który został przygotowany w oparciu o przeprowadzoną analizę SWOT oraz ocenę głównych potencjałów i barier rozwojowych Gminy. Wszędzie, gdzie była taka możliwość informacje statystyczne uzupełniono o nowsze dane z roku 2024 (w wypadku braku, o dane z 2023 roku).

Na kolejnym etapie tworzenia Strategii sformułowano wizję i misję rozwoju Gminy Puławy, obowiązujące do 2030 roku, oraz określono cele strategiczne i operacyjne, które prowadzą do spełnienia założeń przyjętej wizji. Wyznaczone zostały ponadto najważniejsze kierunki działań, umożliwiające rozwiązywanie zdiagnozowanych problemów oraz efektywne wykorzystanie potencjałów ośrodka.

W przedmiotowej Strategii zaprezentowany został również model docelowej struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Puławy, będący zobrazowaniem spodziewanych i zaplanowanych w dokumencie procesów rozwoju oraz ich wpływu na kształtowanie się struktur przestrzennych.

W części realizacyjnej Strategii opracowano system wdrażania dokumentu oraz jego monitoringu i ewaluacji. Określone zostały jednostki odpowiedzialne za proces wdrożeniowy i wskaźniki monitorujące, służące ocenie realizacji założonych zadań.

Załącznikiem nr 1 do Strategii jest opis procesu konsultacji i partycypacji społecznej, czyli aktywności mieszkańców we współtworzeniu koncepcji rozwoju Gminy. Zostały tu przedstawione wnioski z uwag zgłoszonych przez lokalną społeczność.

WNIOSKI Z DIAGNOZY SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ GMINY PUŁAWY

Zdjęcie autorstwa Jakuba Pecio

Szczegółowa diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej oraz przestrzennej Gminy Puławy zawarta jest w Diagnozie sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Puławy. Poniżej przedstawiono podsumowanie owej diagnozy i wnioski z niej wynikające, a także analizę SWOT, obejmującą syntezę zjawisk i czynników rozwojowych, w tym problemów, barier oraz potencjałów i szans rozwoju Gminy. Zaprezentowane poniżej wnioski z diagnozy zostały przedstawione w układzie czterech wymiarów: społecznym, gospodarczym, przestrzenno-środowiskowym oraz instytucjonalnym.

2.1. Wymiar społeczny

Wymiar społeczny Gminy Puławy analizowano pod kątem: stanu ludności i procesów demograficznych, mieszkalnictwa, edukacji, kultury i sportu, aktywności obywatelskiej, działalności organizacji pozarządowych, ochrony zdrowia i opieki społecznej oraz bezpieczeństwa publicznego.

Według danych za rok 2024 Gminę Puławy zamieszkiwało 12 062 osoby (wg danych GUS w 2024 roku było 12 217 mieszkańców). Pod względem liczebności jest to drugi największy ośrodek w powiecie puławskim. Wskaźnik gęstości zaludnienia w 2024 wyniósł tu 75,8 os./km².

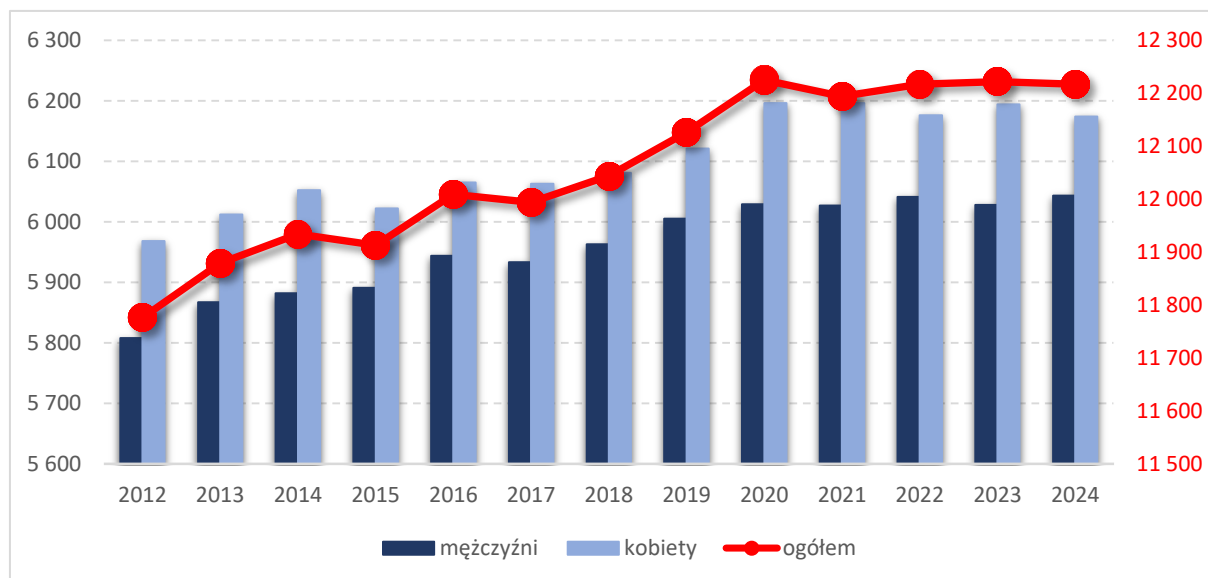

Liczebność mieszkańców ośrodka stale wzrasta. Od 2012 roku (do 2024) poziom zaludnienia Gminy Puławy zwiększył o 441 osób (wzrost o około 4%). W międzyczasie odnotowano trzy nieznaczne spadki, jednakże bez większego wpływu na ogólną tendencję wzrostową. Ostatni (2021) wynika najprawdopodobniej z pandemii wirusa SARS-CoV-2 (tzw. koronawirus), panującej w roku go poprzedzającym.

Gmina Puławy, charakteryzuje się większym udziałem kobiet w ogólnej liczbie ludności. Według stanu na koniec 2024 r. w gminie mieszkało 6 174 kobiet oraz 6 043 mężczyzn¹, co daje stosunek 50,54% do 49,46% ogółu mieszkańców. Współczynnik feminizacji wynosi obecnie 102 i jest na podobnym poziomie jak średnia w województwie i kraju.

Wykres 1. Liczba ludności w Gminie Puławy w latach 2010-2024

Źródło: Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Puławy

Pomimo wyraźnego wzrostu liczby ludności faktycznie zamieszkałej na terenie Gminy, w badanym okresie odnotowano spadki w ruchu naturalnym (wartości przyrostu naturalnego poniżej 0). Według najnowszych danych GUS, przyrost naturalny na terenie Gminy Puławy wynosi – 46 (2024, GUS BDL).

Obserwowane w granicach Gminy Puławy procesy demograficzne, których podstawowym wyróżnikiem jest wzrost liczebności mieszkańców przy jednocześnie ujemnych wartościach przyrostu naturalnego, związane są z podmiejskim położeniem jednostki i świadczą o występowaniu silnego zjawiska suburbanizacji. Populacja ośrodka miejskiego – Puław – maleje na rzecz okolicznych wsi. Na tereny należące do Gminy przenosi się przede wszystkim infrastruktura mieszkaniowa oraz drobne świadczenia jej towarzyszące, tworząc tym samym rodzaj sypialni dla osób pracujących w Puławach, uczących się tam oraz korzystających z tamtejszej, szerokiej oferty usług ponadlokalnych.

Powyższe ustalenia na temat procesów urbanizacyjnych zachodzących w Gminie Puławy potwierdza saldo migracji wewnętrznych, utrzymujące się od lat na dodatnim poziomie (w 2024 roku wartość wskaźnika osiągnęła poziom 40 osób). Najniższe wartości owego wskaźnika odnotowano w latach 2015, 2017 oraz 2021 i wynosiły one kolejno 3, 7 oraz 19. Oznacza to, że w ciągu ostatniej dekady jednostce rokrocznie przybywało nowych mieszkańców, a ich liczba zawsze była wyższa od liczby wymeldowań. Zjawisko to jest niezwykle pozytywne i wskazuje, że Gmina Puławy stanowi atrakcyjny obszar pod względem jakości zamieszkiwania.

¹ dane BDL GUS

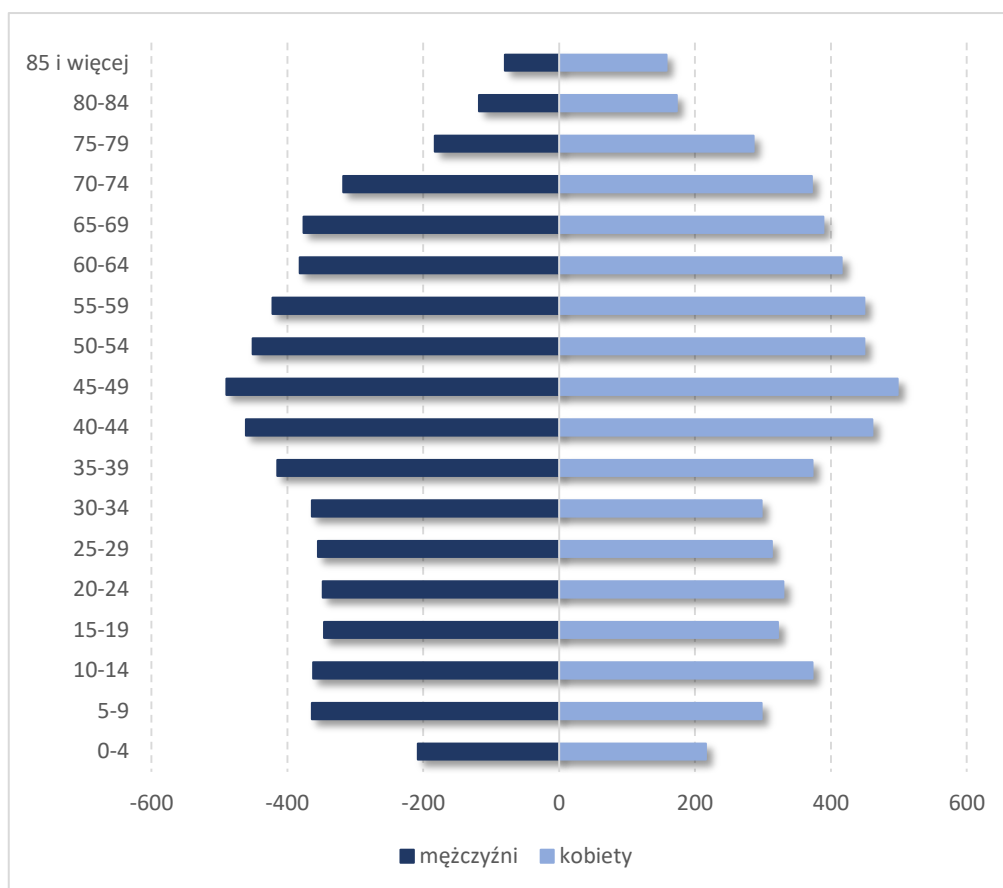

Demograficzna wizja Gminy Puławy, która wyłania się z *Prognozy ludności gmin na lata 2017-2030*² jest równie optymistyczna. Według ekspertów, jednostka utrzyma aktualnie panujący w jej granicach trend dodatni – prognozuje się, że saldo migracji w 2030 r. wyniesie tu powyżej 3%. Ponadto, według szacunków, do 2030 r. rosnąca tendencja demograficzna nie ulegnie odwróceniu.

W strukturze wiekowej Gminy Puławy dominują osoby z przedziału 40-60 lat. Lokalna piramida wieku jest stosunkowo wąska u dołu i rozszerza się ku górze, co sugeruje niewielki udział dzieci i młodzieży w społeczeństwie, przy jednoczesnej dużej grupie osób starszych. To, w połączeniu ze stopniowo malejącym udziałem osób pracujących w społeczeństwie pozwala stwierdzić, iż wspólnota mieszkańców Gminy starzeje się w szybkim tempie.

Wykres 2. Piramida wieku i płci dla Gminy Puławy w 2024 r.

Źródło: Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Puławy

Wzrost udziału osób starszych w społeczności Gminy wpływa nie tylko na stan ekonomiczny obszaru, lecz także na sytuację społeczną i konieczność prowadzenia działań, zmierzających do zabezpieczenia różnego rodzaju potrzeb, związanych z organizacją systemu wsparcia i przystosowania przestrzeni do potrzeb coraz liczniejszej grupy seniorów. Pociąga to za sobą ponadto wzrost wydatków na świadczenia w formie usług opiekuńczych, wsparcia w naturze jak i pomocy instytucjonalnej, co wymusza dostosowanie polityki senioralnej do potrzeb mieszkańców Gminy.

² GUS, M. Potyra *Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030*, Warszawa, dostępne w: <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/prognoza-ludnosci/prognoza-ludnosci-gmin-na-lata-2017-2030-opracowanie-eksperymentalne,10,1.html>

Ważne staje się również budowanie różnych form zachęty dla młodego pokolenia, wpływających na wzrost ich uczestnictwa w życiu społecznym. Brak działań aktywizacyjnych i integracyjnych dla ludzi młodych może powodować ich wykluczenie i w efekcie migrację poza obszar Gminy.

Wzrost populacji osób starszych nie jest jednak utożsamiany jedynie z nawarstwiającymi się problemami i zagrożeniem dla stabilności porządku społecznego czy ekonomicznego. Dynamiczny proces starzenia społeczeństwa staje się również impulsem do rozwoju innowacyjnych rozwiązań oraz adaptacji już istniejących, które mają na celu ułatwianie codziennego funkcjonowania osób starszych. Niewątpliwie Gmina Puławy posiada olbrzymi potencjał do rozwoju usług i produktów skierowanych do osób w wieku 60+. Srebrna gospodarka na tym obszarze ma szansę stać się jednym z kluczowych sektorów gospodarki lokalnej.

Zasób mieszkaniowy Gminy Puławy ulega stopniowej poprawie. Jak podaje GUS, z końcem 2024 r. w granicach jednostki znajdowało się dokładnie 4 452 budynków mieszkalnych, w których zlokalizowane były 4 402 mieszkania. Średnia powierzchnia użytkowa tychże lokali wyniosła wówczas 95,5 m². W ciągu ostatniej dekady odnotowano wzrost owego wskaźnika na poziomie niemalże 10%.

Spośród wszystkich budynków mieszkalnych na terenie ośrodka tylko 2 należą do zasobu mieszkaniowego Gminy Puławy. Jest to nieruchomość o powierzchni 0,2013 ha, zabudowana budynkiem mieszkalnym, zlokalizowana w Bronowicach i nieruchomość o pow. 0,1138 ha zabudowana budynkiem wielorodzinnym w Borowinie³. Gmina posiada stały dochód z wynajmu znajdujących się w nim lokali mieszkalnych.

Stan wyposażenia mieszkań w instalacje techniczno - sanitarne na terenie ośrodka jest na dość wysokim poziomie. Według danych GUS, w 2023 r. dostęp do sieci wodociągowej posiadało aż 87,1% budynków mieszkalnych. Od 2020 roku liczba przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania wzrosła o 177 szt. (w 2023 liczba przyłączy wynosiła 4 256 szt.). Spośród wszystkich domów mieszkalnych na terenie Gminy w 2023 roku 84,7% wyposażonych jest w łazienkę, a 87,8% posiada ustęp spłukiwany.

Istniejąca infrastruktura edukacyjna na obszarze Gminy Puławy pozwala na zaspokojenie podstawowego zapotrzebowania w dziedzinie edukacji. Usługi z zakresu wychowania przedszkolnego na omawianym obszarze świadczą dwa podmioty: Przedszkole im. Bohaterów 3-go Pułku Piechoty I Dywizji Wojska Polskiego w Gołębiu oraz im. Ewy Szelburg- Zarembiny w Górze Puławskiej. Dodatkowo, Gmina jest organem rejestrującym dla publicznych punktów przedszkolnych, żłobków i Klubów Dziecięcych – na terenie ośrodka działa pięć placówek tego typu.

W ostatnim kwartale 2024 roku wychowaniem przedszkolnym objęte było łącznie 177 dzieci z terenu Gminy, natomiast do szkół podstawowych uczęszczało w sumie 880 uczniów. W tym samym okresie, według GUS, jednostkę zamieszkiwało 431 dzieci w wieku 3-6 lat oraz 1 300 pomiędzy 7 a 15 rokiem życia. Analiza tych danych pozwala zauważyć stosunkowo niski udział przedszkolaków w ogólnej liczbie dzieci w wieku przedszkolnym (ok. 41%). Taki stan rzeczy nasuwa dwójaki wniosek – w placówkach publicznych na terenie Gminy Puławy może być zbyt mało miejsc, względem rzeczywistego zapotrzebowania, bądź też niewielkie jest zainteresowanie rodziców ofertą edukacyjną przedszkoli gminnych.

Jakość infrastruktury edukacyjnej w Gminie Puławy uznaje się za dobrą i dostosowaną do potrzeb lokalnej społeczności, a jej stan jest na bieżąco poprawiany. W ciągu ostatnich kilku lat przeprowadzone zostały termomodernizacje i remonty łącznie pięciu placówek. Uczniowie

³ Raport o stanie Gminy Puławy za 2022 rok

mogą skorzystać z bogatej oferty zajęć dodatkowych oraz brać udział w programach wspierających ich rozwój.

Zdecydowanie gorzej wypada aspekt dostępności infrastruktury edukacyjnej – prawo- i lewobrzeżna część Gminy znacząco różni się pod względem zróżnicowania oferty. Tereny położone na zachód od Wisły obsługiwane są przez aż pięć szkół podstawowych, podczas gdy po drugiej stronie rzeki funkcjonują zaledwie dwa obiekty tego typu. Odwrotnie przedstawia się natomiast sytuacja wyposażenia w instytucjonalne formy opieki nad najmłodszymi dziećmi, tj. żłobki i Kluby Dziecięce. Te otwarto jak dotąd wyłącznie we wsi Gołąb (wschodnia część ośrodka).

Wątkiem problemowym dla Gminy Puławy bez wątpienia jest także brak jakiegokolwiek szkoły ponadpodstawowej. Młodzież kończąca ośmioletni cykl nauczania, zmuszona jest kontynuować naukę w placówkach zlokalizowanych poza ich miejscem zamieszkania (najczęściej w mieście Puławy).

Pod względem dostępności do miejsc z infrastrukturą społeczną, w tym obiektów sportowo-rekreacyjnych i zagospodarowanej zieleni publicznej, Gmina Puławy prezentuje się raczej korzystnie. W granicach ośrodka funkcjonują boiska, place zabaw, siłownie napowietrzne, stadniny koni oraz wypożyczalnie sprzętu wodnego. Najnowocześniejszą i najbardziej okazałą inwestycją jest Stadion Sportowy w Gołębiu, którego oficjalne otwarcie miało miejsce w czerwcu 2022 r.

Działalność z zakresu kultury w Gminie Puławy prowadzi Gminny Ośrodek Kultury w Puławach z siedzibą w Gołębiu. W budynku GOK mieści się także filia Gminnej Biblioteki Publicznej w Puławach z siedzibą w Górze Puławskiej.

Gminny Ośrodek Kultury swoje zadania własne realizuje również pozamiejscowo – w świetlicach wiejskich w Górze Puławskiej i Borowej. W ofercie tych placówek znajdują się m.in.: zajęcia muzyczne, warsztaty plastyczne czy zajęcia z modelarstwa. Mieszkańcy wsi Borowa mają również możliwość wypożyczenia księgozbiorów z mieszczącej się tam filii Gminnej Biblioteki Publicznej w Puławach.

Według danych GUS, w 2024 roku na terenie Gminy Puławy funkcjonowały 2 instytucje publiczne i 18 podmiotów prywatnych (zarejestrowane w REGON), związane z działalnością kulturalną, rozrywką i rekreacją. Jest to najlepszy wynik wśród wszystkich gmin powiatu (z wyjątkiem miasta Puławy, będącego niekwestionowanym liderem w tej klasyfikacji).

Działalność kulturalną na rzecz zachowania lokalnego dziedzictwa, integracji społecznej i promocji regionu prowadzą w Gminie liczne organizacje pozarządowe. Ich funkcjonowanie przyczynia się do poszerzania oferty spędzania czasu wolnego dla mieszkańców m.in. poprzez organizację różnego rodzaju spotkań i wydarzeń.

W Gminie Puławy w 2021 roku zarejestrowanych było 37 organizacji pozarządowych (brak danych na rok 2023). W stosunku do roku 2013 wartość ta zmieniła się o 12 jednostek. Na przestrzeni ostatnich dziesięciu lat obserwuje się stałą tendencję wzrostową, co jest zjawiskiem pozytywnym i pożądanym. Coroczna rejestracja nowych fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych poszerza bowiem możliwości aktywizacji i integracji społeczności lokalnej, a także wpływa korzystnie na miejscowy rynek pracy.

Aktywność obywatelską zmierzyć można analizując frekwencję wyborczą. Ów wskaźnik pozwala ocenić stopień świadomości demokratycznej obywateli, ich uczestnictwo w rządzeniu oraz wpływ na procesy decyzyjne w państwie, regionie i środowisku lokalnym. W odniesieniu do wyników wyborów samorządowych (2018) stwierdzić należy, że Gmina Puławy cechuje się średnią aktywnością obywatelską. Zgodnie z danymi Państwowej Komisji Wyborczej na 8 061 osób uprawnionych do głosowania, w placówkach wyborczych stawiało się jedynie 4 195 mieszkańców, tj.

52% ogółu. W Wyborach Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w 2025 roku w pierwszym głosowaniu wynosiła 67,7%, natomiast w ponownym głosowaniu frekwencja wynosiła 71%.

Leczenie pacjentów w granicach Gminy Puławy opiera się o usługi z zakresu ambulatoryjnej opieki zdrowotnej. Według ogólnodostępnych danych, w 2024 roku na terenie ośrodka funkcjonowały trzy przychodnie, z czego żadna nie podlegała samorządowi terytorialnemu. Mieszkańcy mogą ponadto skorzystać z usług 4 gabinetów stomatologicznych zlokalizowanych w tychże miejscowościach. Inne świadczenia z zakresu specjalistycznej opieki zdrowotnej dostępne są w mieście Puławy. Tam też znajduje się najbliższy szpital – Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Puławach, przy ul. Józefa Bema 1.

W całej Gminie działają tylko 2 apteki, wspomagane przez jeden punkt apteczny. Analogicznie do ośrodków zdrowia, zlokalizowane są one w głównych ośrodkach lokalnych, tj. Gołębiu i Górze Puławskiej. Dokonując przeliczenia liczby osób zamieszkałych na terenie jednostki, w stosunku do działających aktualnie aptek i punktów aptecznych, otrzymuje się wynik na poziomie prawie 4 072 os. Stan ten oznacza duże obciążenie placówek farmaceutycznych, których liczba jest nieadekwatna do potrzeb społeczności lokalnej.

Zadania w zakresie pomocy społecznej – zarówno własne jak i zlecone – realizowane są na terenie jednostki przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej z siedzibą przy ul. Dęblińskiej 4 w Puławach, będący jednostką organizacyjną Gminy. GOPS udziela pomocy społecznej mieszkańcom Gminy Puławy zarówno w formie finansowej jak i pozafinansowej, na zasadach określonych w ustawie o pomocy społecznej. Do najczęstszych powodów dotychczas udzielanej pomocy należą: bezrobocie, niepełnosprawność, ubóstwo oraz problemy opiekuńczo-wychowawcze⁴.

Wskaźnikiem, który najlepiej obrazuje zasięg i znaczenie środowiskowej pomocy społecznej dla mieszkańców Gminy Puławy jest liczba beneficjentów, korzystających z dostępnych świadczeń w poszczególnych latach.

Tabela 1. Powody przyznania pomocy społecznej w Gminie Puławy

Pomoc z powodu...	2019	2020	2021	2022
ubóstwa	27	32	31	31
bezdomności	6	5	5	4
sieroctwa	0	0	0	0
bezrobocia	78	89	78	79
niepełnosprawności	104	89	102	93
długotrwałej lub ciężkiej choroby	120	110	122	115
potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności	40	25	20	21
przemocy w rodzinie/ Niebieskie Karty	44	41	34	31
alkoholizmu	18	13	12	15
narkomanii	1	1	1	1
bezradności w sprawach opiekuńczo- wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	49	38	35	40
trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu	6	6	3	2

⁴ Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Puławy na lata 2018-2022

karnego				
sytuacji kryzysowej	1	2	1	4
Zdarzeń losowych	4	3	3	6

Źródło: Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Puławy

Ośrodkami wsparcia gminnego systemu pomocy społecznej są: Powiatowy Środowiskowy Dom Samopomocy w Górze Puławskiej oraz Środowiskowy Dom Samopomocy i Warsztat Terapii Zajęciowej w Puławach. Pierwszy z nich jest stosunkowo nowym obiektem – otwartym w 2017 roku, jako jednostka organizacyjna Powiatu Puławskiego. Dwie kolejne placówki, będące jednostkami organizacyjnymi Miasta Puławy, uznaje się za wspomagające względem powyższej. Istotną rolę w systemie sieci wsparcia odgrywają także Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Puławach oraz Powiatowe Centrum Opiekuńczo- Wychowawcze.

Specyficzną formą opieki instytucjonalnej są żłobki. Placówki te zapewniają pieczę nad małymi dziećmi od ukończenia 20 tygodnia do 3 roku życia. Na obszarze Gminy Puławy działa jeden obiekt tego typu o charakterze publicznym – *Żłobek na Polnej* Dariusz Osiak w Gołębiu. Ponadto, w granicach ośrodka funkcjonuje Klub Dzieciątka *MALUSZEK*, pełniący rolę tożsamą do żłobka, ale w krótszym wymiarze godzin. W ocenie mieszkańców jakość i dostęp do infrastruktury opieki nad dziećmi do 3 r.ż. jest niezadowolająca.

Nad bezpieczeństwem na terenie Gminy Puławy czuwa Komenda Powiatowa Policji w Puławach; bezpośredni nadzór nad poszczególnymi miejscowościami pełnią policjanci dzielnicowi. O sprawnie działający system ratowniczo- gaśniczy w granicach ośrodka dbają: Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Puławach oraz Ochotnicze Straże Pożarne, zlokalizowane w 11 miejscowościach.

Najwięcej wykroczeń odnotowywanych na terenie Gminy Puławy dotyczy występów przeciwko mieniu. W 2023 roku, wskaźnik przestępstw stwierdzonych przez Policję w zakończonych postępowaniach przeciwko mieniu na 10 000 mieszkańców wyniósł aż 72,1. Dla porównania, w tym samym okresie wartość przedmiotowego wskaźnika przeciwko życiu i zdrowiu człowieka była równa 2,8. Przestępstwa drogowe uplasowały się wówczas na poziomie 17,8.

Rozkład wartości ww. wskaźnika w czasie pozwala zauważyć niepokojący fakt intensywnego wzrostu przestępczości skierowanej przeciwko mieniu w ostatnich latach. Od 2018 roku liczba wykroczeń w tej grupie ulega niemalże ciągłemu przyrostowi (z wyjątkiem nieznacznego spadku w 2019 r. i 2023 r.). Oznacza to, że w Gminie Puławy z roku na rok rośnie ryzyko wystąpienia takich zjawisk, jak kradzież, przywłaszczenie bądź dewastacja mienia, co w sposób negatywny przekłada się na poczucie bezpieczeństwa osobistego mieszkańców.

Mieszkańcom Gminy Puławy w największym stopniu doskwierają niebezpieczeństwa związane z komunikacją drogową, w tym w szczególności przekraczanie dozwolonej prędkości, nieprawidłowe parkowanie czy zły stan infrastruktury. Największa kumulacja zagrożeń tego typu, zgłoszonych przez lokalną ludność na Krajowej Mapie Zagrożeń Bezpieczeństwa, koncentruje się w okolicach Góry Puławskiej.

2.2. Wymiar gospodarczy

W ramach diagnozy sfery gospodarczej analizie poddano następujące zagadnienia: atrakcyjność inwestycyjną Gminy, przedsiębiorczość jej mieszkańców, rynek pracy, sektor turystyczny oraz rolnictwo.

Szczegółowa analiza sfery gospodarczej Gminy Puławy pozwoliła wysnuć wniosek, iż jednostka charakteryzuje się stosunkowo wysoką atrakcyjnością inwestycyjną, która jednak mocno ograniczona jest ogólnie bardzo niskim potencjałem inwestycyjnym województwa lubelskiego. W ujęciu ogólnopolskim, rejon Puław posiada raczej słabe predyspozycje do rozwoju nowych funkcji (zwłaszcza przemysłu) oraz średnie dla działalności zaawansowanej technologicznie. Węższe spojrzenie – np. w kontekście województwa lubelskiego – pozwala zauważyć jednak wysoki potencjał gospodarczy Gminy, oparty przede wszystkim na działalności usługowej i zaawansowanej technologicznie.

Na obszarze Gminy Puławy nie wyznaczono jak dotąd żadnej specjalnej strefy ekonomicznej. Jednostka nie jest też objęta zasięgiem stref, zlokalizowanych poza jej granicami, ani nie prowadzi systemu zachęt w postaci zwolnień podatkowych dla inwestorów, tworzących nowe miejsca pracy. Wszystko to wpływa niekorzystnie na szeroko pojętą atrakcyjność inwestycyjną obszaru.

Gmina Puławy, w swoim zasobie nieruchomości dysponuje terenami, które spełniają pożądane kierunki inwestycyjne (obsługa rolnictwa oraz przetwórstwo warzyw i owoców, produkcja energii odnawialnej, turystyka konna, drobne usługi). JST jest właścicielem zarówno nieruchomości rolnych, jak i usługowych czy leśnych, które mogą być wykorzystane pod nową działalność.

Na przestrzeni ostatniej dekady liczba podmiotów gospodarczych na terenie Gminy Puławy wzrosła, co jest korzystne z punktu widzenia rozwoju ekonomicznego jednostki. Od roku 2012 przybyło aż 279 przedsiębiorstw, co oznacza wzrost o niemalże 47%. Według stanu na rok 2022, w granicach ośrodka działały 1 034 podmioty gospodarki narodowej, z czego 14 należało do sektora publicznego, zaś 1 020 reprezentowało sektor prywatny. W systemie REGON zarejestrowanych było wówczas aż 875 podmiotów, prowadzonych przez osoby fizyczne (pozostałe stanowiły różnego rodzaju spółki). W 2024 roku w granicach Gminy działało 1 078 podmiotów (o 44 więcej niż w 2022 roku). 14 z nich reprezentowało sektor publiczny, zaś 1 062 sektor prywatny. W systemie REGON zarejestrowanych było wówczas aż 918 podmiotów, prowadzonych przez osoby fizyczne (pozostałe stanowiły różnego rodzaju spółki).

Stale rosnąca liczba podmiotów gospodarczych nie przekłada się jednak na poprawę pozycji Gminy Puławy wśród gmin powiatu puławskiego. Wskaźnik lokalnej przedsiębiorczości, liczony jako liczba przedsiębiorstw przypadająca na 1000 mieszkańców ośrodka, wynosi tu 1,8 i – razem z obszarem wiejskim Nałęczowa – jest najniższy w powiecie.

Podstawową dziedziną działalności przedsiębiorstw na terenie Gminy Puławy jest handel, zarówno hurtowy jak i detaliczny. Znaczącą rolę w lokalnej gospodarce odgrywają także: budownictwo i przetwórstwo przemysłowe, a następnie działalność profesjonalna, naukowa i techniczna. Zaskakującym jest niski udział sektora rolniczego w strukturze gospodarczej Gminy, słynącej z upraw owoców. Może to sugerować, że tutejsze rolnictwo przybiera tradycyjną formę, jest raczej rozdrobnione i nie wpływa w sposób istotny na rozwój gospodarczy rejonu.

W strukturze wielkościowej dominują mikroprzedsiębiorstwa, zatrudniające do 9 osób. Ich liczba wg danych na 2022 r. wyniosła 1 012, tj. 98% ogółu podmiotów gospodarczych. Pozostałe 2% to małe firmy, liczące od 10 do 49 pracowników. W 2024 roku na terenie Gminy funkcjonowało 1 057 mikroprzedsiębiorstw (98% wszystkich przedsiębiorstw). Pozostałe 2% to małe firmy, liczące od 10 do 49 pracowników – 21 przedsiębiorstw. Na terenie gminy działa obecnie kilka przedsiębiorstw średnich zatrudniających więcej niż 50 osób, w tym takie firmy jak: ZPH Krzaczek Sp. z o. o. (produkcja kotłów grzewczych), Zakłady Mięsne Amanowicz w Dobrosławowie (przetwórstwo mięsa i produkcja wędlin), Piekarnia-Cukiernia Abramowicz Piłat Spółka Jawna (wyrób pieczywa i ciast); Real S.A. (skup i przechowywanie owoców i warzyw). Jednocześnie brakuje firm dużych z zatrudnieniem powyżej 250 osób.

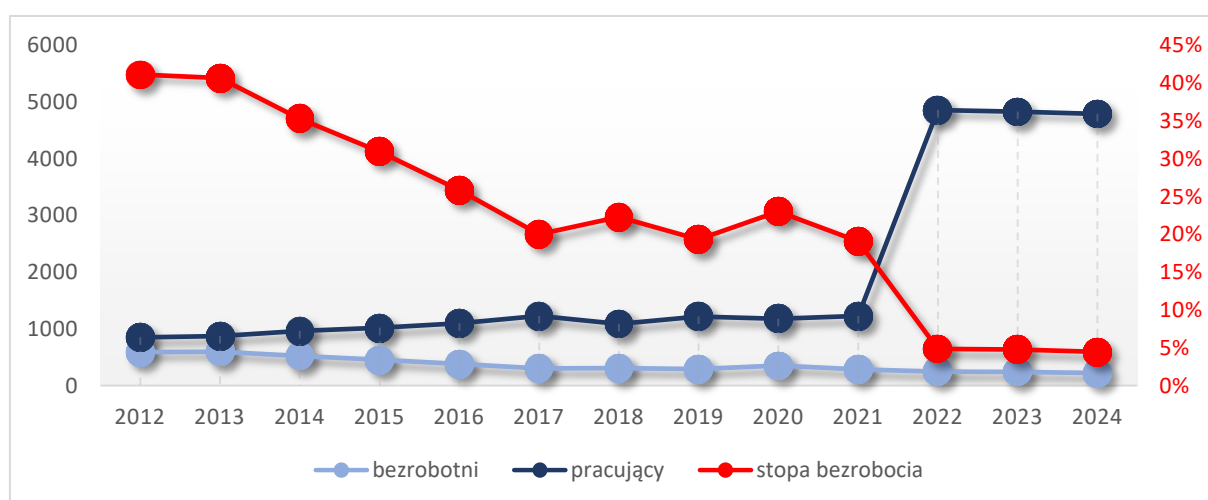
Rynek pracy w Gminie Puławy rozwija się stosunkowo dobrze. W 2021 r. w granicach Gminy Puławy pracowało łącznie 1 229 osób, z czego 45% stanowiły kobiety. Od 2012 r. liczba ta wzrosła o 376 pracowników, tj. 44%. Generalnie, na przestrzeni ostatniej dekady trend dot. podejmowania zatrudnienia w Gminie był dodatni. W grudniu 2024 roku pracowały 4 793 osoby (w tym 46,88% stanowiły kobiety). Tak duża różnica liczby osób pracujących w 2021 roku i 2024 wynika z faktu, iż Główny Urząd Statystyczny (GUS) zmienił sposób pomiaru liczby osób pracujących w związku z dostosowaniem do nowych unijnych wytycznych metodologicznych oraz modernizacją systemów statystycznych.

Poziom bezrobocia w Gminie Puławy stopniowo maleje. Tendencja ta utrzymuje się już, od co najmniej dekady (od 2012 r. wskaźnik bezrobocia na rynku lokalnym zmniejszył się o 58%). Mimo to, gmina Puławy wciąż znajduje się na niechlubnym 2 miejscu w rankingu wysokości bezrobocia w powiecie. Jak podaje Powiatowy Urząd Pracy, na koniec 2022 r. na terenie Gminy zarejestrowanych było 250 osób bezrobotnych, natomiast w 2024 roku 225 osób bezrobotnych.

Wartość stopy bezrobocia, liczonej jako stosunek liczby osób bezrobotnych do ludności aktywnej zawodowo (pracujący i poszukujący pracy), wyniosła w Gminie Puławy w 2021 roku dokładnie 19%. W tym samym okresie stopa bezrobocia w województwie lubelskim kształtowała się na poziomie 8,7%, natomiast w powiecie puławskim było to 6,6%⁵. Od 2022 roku Główny Urząd Statystyczny (GUS) zmienił sposób pomiaru liczby osób pracujących w związku z dostosowaniem do nowych unijnych wytycznych metodologicznych oraz modernizacją systemów statystycznych, stąd też w danych liczbowych zaobserwować można gwałtowny przyrost liczby osób pracujących. Pociągnęło to za sobą spadek wartości stopy bezrobocia. Wartość wskaźnika w 2024 roku osiągnęła wartość 4%.

Wykres 3. Stopa bezrobocia w Gminie Puławy

Źródło: Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Puławy

Stopa bezrobocia jest jednym z podstawowych wskaźników oceny stanu lokalnej gospodarki. Jej wysoka wartość może być spowodowana wieloma czynnikami, np. opóźnieniem czasowym procesów dostosowawczych na rynku pracy, długotrwałym i nieefektywnym poszukiwaniem zatrudnienia czy procesem zmiany kwalifikacji przez część społeczeństwa zgodnie z zapotrzebowaniem. W związku z tym, że wysoka stopa bezrobocia spowalnia wzrost gospodarczy, w Gminie Puławy bardzo ważna jest walka z bezrobociem poprzez pozyskiwanie nowych inwestorów, stwarzanie atrakcyjnych warunków do prowadzenia działalności gospodarczej, jak również organizowanie szkoleń i kursów dla bezrobotnych.

⁵ <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/bezrobocie-rejestrowane/bezrobotni-zarejestrowani-i-stop-a-bezrobocia-stand-w-koncu-grudnia-2021-r-,2,113.html>

Podstawowym sektorem gospodarki w Gminie Puławy jest rolnictwo. Rolnicza przestrzeń produkcyjna, zajmuje 47% całkowitej powierzchni ośrodka (ok. 37% z tego stanowią grunty orne). Lokalne warunki do prowadzenia produkcji rolniczej określa się jednak jako przeciętne - przeważają tu średnio żyzne i słabe gleby pseudobielicowe, z których aż 76% obarczone jest ryzykiem zakwaszenia.

W strukturze agrarnej Gminy największy udział mają gospodarstwa małe (do 5 ha), co związane jest bezpośrednio ze stosowanymi tu tradycyjnymi formami upraw. Stanowią one aż 75% ogółu gospodarstw w granicach ośrodka. Drugą znaczącą grupą są te, których wielkość obszarowa nie przekracza 10 ha (18% ogółu). Większe gospodarstwa stanowią zdecydowaną mniejszość – w granicach ośrodka jest ich zaledwie 76 szt.

Na terenie Gminy Puławy działa 309 gospodarstw, prowadzących działalność sadowniczą. Łączna powierzchnia sadów wynosi 391,48 ha. Niezwykle popularna jest tu uprawa truskawek – plantacje tego owocu stanowią większość sadowniczej przestrzeni produkcyjnej w granicach ośrodka, zajmując aż 148,37 ha (dane ARiMR na 2024 r.).

Historia uprawy truskawek w Gminie Puławy sięga lat 20. XX-tego wieku. Pierwsze plantacje truskawek założono we wsiach Polesie i Smogorzów. Dziś pola truskawkowe znajdują się w niemalże każdej miejscowości w obrębie ośrodka. Niektóre gospodarstwa posiadają nawet 10- hektarowe nasadzenia, a owoce w nich uprawiane trafiają zarówno do polskich jak i zagranicznych odbiorców.

Ofertę turystyczną Gminy Puławy buduje przede wszystkim przynależność jednostki do tzw. *trójkąta turystycznego* Kazimierz Dolny – Nałęczów – Puławy oraz jej zrzeszenie w LGD *Zielony Pierścień* i Lokalnej Organizacji Turystycznej *Kraina Lessowych Wąwozów*. Gmina obejmuje swoim zasięgiem liczne obszary chronione, w tym w szczególności otulina Kazimierskiego Parku Krajobrazowego, będący najstarszą formą ochrony krajobrazu w województwie lubelskim. Wśród najciekawszych atrakcji turystycznych obszaru wiejskiego Puław wymienić należy m.in. Jezioro Piskory, zespół dworsko- parkowy w Bronowicach czy zespoły kościołów parafialnych w Gołębiu i Górze Puławskiej.

Gmina Puławy stanowi popularne miejsce rekreacji dla mieszkańców ośrodka miejskiego. Aktywny wypoczynek w jej granicach możliwy jest dzięki miejscowym uwarunkowaniom przyrodniczym, które pozwalają na otwarcie tu licznych, atrakcyjnych tras wędrówek pieszych, rowerowych i konnych, a także szlaku wodnego, przeznaczonego do spływów kajakowych. W ofercie znajdują się ponadto ścieżki tematyczne oraz trasy nordic walking.

Ponadto, Gmina przebiega przez dwa liniowe produkty turystyczne w postaci szlaków tematycznych: Szlak Renesansu Lubelskiego oraz Szlak Nadwiślański. W granicach ośrodka funkcjonuje Punkt informacji turystycznej oraz dwie izby: Edukacji i Produktu Lokalnego.

2.3. Wymiar przestrzenno-środowiskowy

Szczegółową diagnozę sfery przestrzenno-środowiskowej opracowano w oparciu o analizę walorów przyrodniczych i kulturowych, stan infrastruktury technicznej m.in.: transportowej, elektroenergetycznej, gazowej czy wodno-kanalizacyjnej oraz polityki przestrzennej prowadzonej w Gminie.

Gmina Puławy leży na styku dwóch wyraźnie odmiennych krain fizjograficznych. Jej północną część obejmuje Dolina Środkowej Wisły, natomiast strona południowa przynależy do Równiny Radomskiej. To zróżnicowane położenie warunkuje złożoność struktury funkcjonalno-przestrzennej oraz wynikające zeń bogactwo walorów przyrodniczych i krajobrazowych. Gmina Puławy to malowniczy obszar, pełen dzikiej i nieskażonej przyrody, która tworzy czarujący krajobraz.

Geobotaniczny podział Polski⁶ umiejscawia Gminę Puławy w Krainie Mazowiecko- Podlaskiej. Cechą charakterystyczną tego regionu jest najniższa w kraju lesistość (19,6%). Mimo to, na terenie ośrodka odnotowuje się stosunkowo wysoki udział kompleksów leśnych (33% całkowitej powierzchni Gminy⁷). Największe obszarowo lasy występują w północnej i zachodniej części jednostki.

Gmina Puławy charakteryzuje się przeciętnymi warunkami glebowymi. Przeważają średnio żyzne i słabe gleby pseudobielicowe, wytworzone na piaskach i glinach. Należą one do IV, V i VI klasy bonitacyjnej i zajmują 64% wszystkich gruntów ornych. W dolinach rzecznych, głównie w Dolinie Wisły, występują mady, posiadające najlepsze w rejonie warunki glebowe, dzięki którym – w dużej mierze – możliwy jest rozwój rolnictwa na omawianym obszarze.

Ze względu na długi czas trwania lata, rejon puławski narażony jest na występowanie długich okresów suchych (bez deszczu). Susza jest jednym z najbardziej dotkliwych, ekstremalnych zjawisk naturalnych oddziałujących na społeczeństwo, środowisko i gospodarkę. Celem zapobiegania jej skutkom utworzony został Plan Przeciwdziałania Skutkom Suszy (PPSS), wg którego Gmina Puławy w całości położona jest na obszarze silnie zagrożonym suszą hydrologiczną.

Przez obszar Gminy Puławy przepływają dwie rzeki – Wieprz i Wisła. Pierwsza z nich, wyznacza północną granicę ośrodka; druga natomiast dzieli jednostkę na część zachodnią (lewobrzeżną) oraz wschodnią (prawobrzeżną). Przypadek, gdy gmina wiejska leży po obu stronach tak dużej rzeki, jest stosunkowo rzadkim zjawiskiem – jedynym w województwie lubelskim.

Sieć uzupełniają mniejsze ciekі wodne (w tym okresowe). Na szczególną uwagę zasługują Klikawka i Nur, na przebiegu których występuje kilka niewielkich stawów.

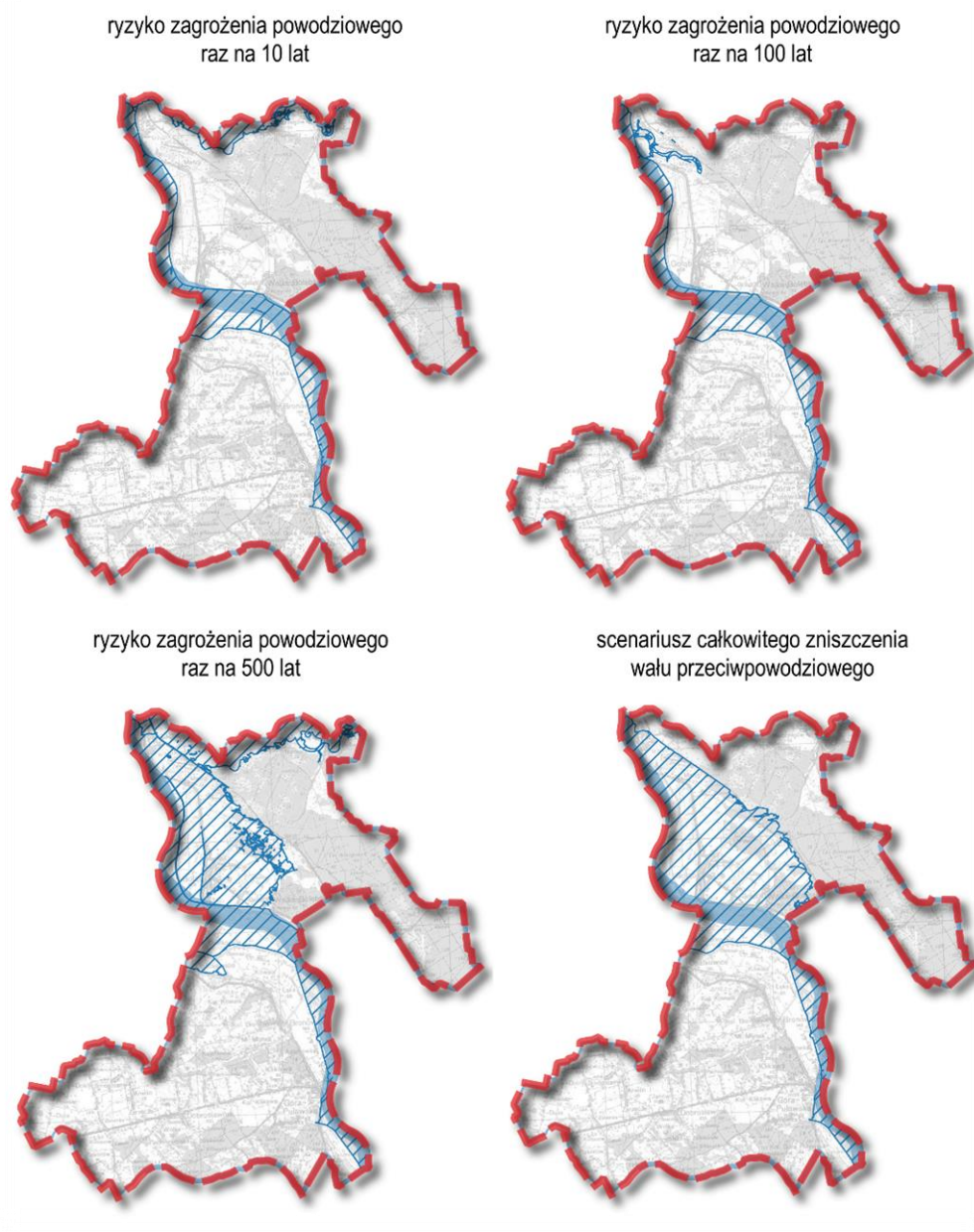

Gmina Puławy charakteryzuje się znacznym zagrożeniem pod względem powodzi. Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły, klasyfikuje ten rejon jako objęty bardzo wysokim poziomem ryzyka w rejonie tzw. Wisły Lubelskiej oraz umiarkowanym w dolinie Wieprza. W przypadku całkowitego zniszczenia wału przeciwpowodziowego, powodzią zagrożone jest około 50% wschodniej części Gminy.

⁶ J. M. Matuszkiewicz *Geobotanical regionalization of Poland*, IGiPZ PAN, Warszawa, 2008

⁷ na podstawie danych BDL GUS (stan na rok 2024)

Mapa 1. Zagrożenie powodziowe w Gminie Puławy

Źródło: Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Puławy

Teren Gminy w całości położony jest w obrębie Obszarów Wysokiej Ochrony (OWO), gdzie okres przesączalności wynosi poniżej 25 lat. Główne ograniczenia z tym związane dotyczą zakazu podejmowania działań szkodliwych dla środowiska, stwarzających zagrożenie dla wód podziemnych. Oznacza to m.in. konieczność uporządkowania lokalnej gospodarki wodno-ściekowej. Najbardziej na zanieczyszczenia narażona jest Dolina Wisły.

Gmina Puławy obejmuje swoim zasięgiem liczne obszary chronione (bądź ich części). Do najważniejszych, bezsprzecznie należy fragment Kazimierskiego Parku Krajobrazowego wraz z otuliną, będący najstarszą formą ochrony krajobrazu w województwie lubelskim. W granicach ośrodka funkcjonuje także Rezerwat Czapliniec koło Gołębia oraz cztery obszary Natura

2000. Północna część Gminy, na obszarze około 2 tys. ha (13% powierzchni ośrodka), znajduje się w zasięgu oddziaływania Obszaru Chronionego Krajobrazu Pradolina Wieprza.

Środowisko naturalne Gminy Puławy narażone jest na silne zanieczyszczenie związane z funkcjonowaniem w okolicy *Zakładów Azotowych Puławy S.A.*. Niebezpieczeństwo, jakie powoduje owe przedsiębiorstwo względem przyrody, stało się podstawą do utworzenia tzw. Puławskiego Obszaru Zagrożenia Ekologicznego. Gmina Puławy w całości znajduje się w jego granicach.

Istotny wpływ na jakość środowiska w rejonie ma ponadto oddalona od Gminy o około 50 km Elektrownia Kozienice. Emitując do atmosfery znaczne ilości spalin (w tym dwutlenku siarki i tlenków azotu), sprzyja powstawaniu smogu i kwaśnych opadów. Te z kolei są główną przyczyną degradacji okolicznych zbiorowisk leśnych.

Podstawowym źródłem uciążliwości akustycznych w obrębie Gminy Puławy jest hałas komunikacyjny. Jego największe natężenie występuje w bezpośrednim sąsiedztwie szlaków o znacznym natężeniu ruchu, tj. drogi ekspresowej S12 oraz dróg wojewódzkich (DW 738, DW 743, DW 801, DW 874).

Podstawowy szkielet układu komunikacyjnego w granicach Gminy Puławy stanowi droga krajowa nr 12, posiadająca na tym odcinku rangę drogi ekspresowej (S12). Szlakami wspomagającymi względem powyższej są cztery mocno uczęszczane drogi wojewódzkie (trzy w lewobrzeżnej i jedna w prawobrzeżnej części ośrodka): DW 738, DW 743, DW 874 oraz DW 801. Przez teren Gminy przebiegają ponadto jeszcze trzy inne drogi wojewódzkie (DW 741, DW 840 i DW 845), których rzeczywiste znaczenie komunikacyjne, mimo rangi tożsamej z powyższymi, jest jednak zdecydowanie niższe.

Sieć komunikacji drogowej uzupełniają linie kolejowe. Przez teren Gminy Puławy przebiega linia Kolei Nadwiślańskiej relacji Warszawa – Lublin – granica z Ukrainą, z połączeniem: miasto Puławy – Dęblin. Obsługuje ona zarówno ruch pasażerski jak i towarowy.

Obciążenie sieci drogowej, związane z szybkim rozwojem motoryzacji indywidualnej i znacznym wzrostem ruchu, a także niedoinwestowanie układu komunikacyjnego, mocno ograniczyły możliwość utrzymania odpowiedniego standardu technicznego poszczególnych dróg na terenie Gminy. Dotyczy to zarówno połączeń krajowych jak i regionalnych, powiatowych czy gminnych. Mimo, iż zdecydowana większość dróg posiada utwardzone jezdnie, ich stan często nie jest adekwatny do rosnących potrzeb. Ponadto, tylko nieliczne trasy wyposażone są w wydzielone ciągi piesze i/lub rowerowe.

Obsługa z zakresu transportu zbiorowego w granicach odbywa się w głównej mierze za pośrednictwem Miejskiego Zakładu Komunikacji w Puławach. Przedmiotowa JST znajduje się w strefie podmiejskiej I i II, w związku z czym w obrębie ośrodka znajdują się liczne przystanki komunikacji miejskiej (w największych miejscowościach), które umożliwiają sprawne przemieszczanie się pomiędzy obszarem wiejskim a miastem Puławy.

Sieć internetowa na terenie Gminy Puławy jest stosunkowo uboga. Jednostka zajmuje 2 380 miejsce w ogólnopolskim rankingu dostępności Internetu stacjonarnego (o przepustowości minimum 30 Mb/s). Według stanu na dzień 31 grudnia 2021, znajduje się również na jednej z najniższych pozycji w powiecie puławskim i województwie lubelskim. W I kwartale 2025 roku w Gminie znajdowały się 5 492 punkty adresowe, z czego 914 było bez zasięgu (16,64%). Na terenie Gminy występują 1 152 białe plamy (który nie ma dostępu do szybkiego i szerokopasmowego łącza internetowego lub dostęp ten jest bardzo ograniczony)⁸.

⁸ Polska w zasięgu stacjonarnego dostępu do Internetu, I kwartał 2025

Gmina Puławy jest jednostką w 100% zelektryfikowaną. Przez terytorium ośrodka przebiegają magistralne linie rozdzielcze i wysokiego napięcia:

- linia 220 kV Azoty – Lublin, Azoty – Kozienice, Azoty – Rożki,
- linia 400 kV Kozienice – Lublin,
- rozdzielcze 110/30/15 Bronowice – Zwoleń, Bronowice – Kępa, Puławy-Rudy – Dęblin.

Ich przebieg wiąże się z szeregiem ograniczeń dot. możliwości zagospodarowania i użytkowania terenów położonych w najbliższym sąsiedztwie.

Rosnące w ostatnich latach ceny zasilania elektroenergetycznego zmuszają ludzi do poszukiwania alternatywnych źródeł energii. Dane zebrane na potrzeby opracowania *Aktualizacji Planu Gospodarki Niskoemisyjnej na terenie Gminy Puławy na lata 2015 – 2025* wskazują, iż w granicach ośrodka rokrocznie wzrasta zainteresowanie odnawialnymi źródłami energii. Obecnie, najczęściej stosowanymi w rejonie formami pozyskiwania ciepła są: biomasa (drewno, pelet, wióry drzewne itp.), energia słoneczna oraz częściowo energia geotermalna.

Gmina Puławy, ze względu na swoje położenie w granicach Lubelskiego Okręgu Geotermalnego, ma ogromny potencjał do rozwoju energetyki geotermalnej. Temperatury wód podziemnych sięgają tu nawet 330°C, co sprzyja nie tylko pozyskiwaniu zeń energii, ale także popularyzacji wykorzystania w rejonie pomp ciepła, jako formy ogrzewania budynków.

Na terenie Gminy panują także dogodne warunki do pozyskiwania energii z promieniowania słonecznego i wiatru. Jednostka położona jest w rejonie, gdzie nasłonecznienie względne w ciągu roku, rozumiane jako liczba godzin z bezpośrednio widoczną tarczą słoneczną, wynosi około 35% i należy do największego w Polsce. Siła wiatru na wysokości 30 m nad poziomem gruntu wynosi natomiast 1 000 kWh/m².

Gmina znajduje się poza magistralnym układem gazowym regionu. Lokalny system zaopatrzenia w gaz ziemny funkcjonuje obecnie wyłącznie po prawej stronie Wisły. Zgazyfikowanie tutejszych wsi (Gołąb, Wólka Gołębska, Matygi, Borowa, Skoki) możliwe było dzięki podłączeniu ich do gazociągu wysokiego ciśnienia, biegnącego do *Zakładów Azotowych Puławy S.A.*

Według stanu na rok 2023, całkowita długość czynnej sieci gazowej w Gminie Puławy wynosiła 43 409 m. Od 2020 r. wartość ta wzrosła o 311 m, co oznacza rosnące zapotrzebowanie na rozbudowę systemu i nowe przyłącza. W analizowanym okresie z gazu korzystało dokładnie 717 gospodarstw domowych, z czego dla prawie 69% stanowił on podstawowe źródło ogrzewania⁹.

Gmina Puławy jest niemalże w całości zwodociągowana – wyjątek stanowią tereny zabudowy lotniskowej w miejscowości Niebrzegów, gdzie brak jest infrastruktury tego typu. W granicach ośrodka znajdują się dwa (zmodernizowane w ostatnich latach) ujęcia wody, w układzie wodociągów grupowych: Wodociąg Gołąb i Wodociąg Góra Puławska. Zaopatrują one obszar prawie całego ośrodka.

Według danych GUS, całkowita długość czynnej sieci wodociągowej na terenie Gminy Puławy w 2021 r. wynosiła 162,3 km. Od 2018 roku była stopniowo rozbudowywana, zwiększając swoją długość o 0,8 km (0,5%). W 2023 roku korzystało z niej dokładnie 11 010 osób. Niestety, jak wskazują dane, gminny system wodociągowy charakteryzuje się dość dużą awaryjnością. W 2024 r. przeprowadzono aż 75 napraw – o 32 więcej niż w roku poprzednim.

W kanalizację sanitarną wyposażone jest ok. 43% terenów Gminy. Najwyższym stopniem skanalizowania cechują się miejscowości Gołąb, Wólka Gołębska i Góra Puławska. Na terenie ośrodka, w miejscowości Borowina, funkcjonuje biologiczna oczyszczalnia ścieków

⁹ <https://bdl.stat.gov.pl/bdl>

o przepustowości 19,0 m³/d. Obsługuje ona jednak wyłącznie mieszkańców tej wsi.

W 2024 r. długość czynnej sieci kanalizacyjnej na terenie ośrodka wynosiła 80,2 km. Z systemu odprowadzania ścieków w 2023 roku korzystały 4 864 osoby, czyli o 2,07% więcej niż trzy lata wcześniej. Podobnie jak system wodociągowy, infrastruktura kanalizacyjna w Gminie Puławy cechuje się dużą awaryjnością – w 2024 r. odnotowano aż 266 awarii.

W 2024 r. z terenu Gminy Puławy zebrano w sposób selektywny łącznie 1 822,04 ton odpadów. W stosunku do roku poprzedniego wartość ta zwiększyła się o 1,95%. Analizując poszczególne frakcje stwierdza się, iż mieszkańcy ośrodka produkują znaczne ilości szkła, papieru i tektury, a także odpadów biodegradowalnych i wielkogabarytowych. W każdym z tych przypadków, nastąpił też wzrost produkcji względem lat poprzednich.

Według stanu na 2025 rok, zinwentaryzowana ilość wyrobów azbestowych w Gminie Puławy wynosi 9 400 128 kg. Dotychczas usunięte zostało 2 913 081 kg, co stanowi ok. 31% ogółu. Unieszkodliwienie pozostałych powinno odbyć się najpóźniej do końca 2032 r.

Ład przestrzenny gminy kształtowany jest w oparciu o zapisy *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego (SUiKZP) Gminy Puławy* oraz treść obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Gmina jest w trakcie opracowania Planu Ogólnego- dokumentu który docelowo zastąpi SUiKZP i będzie podstawą to kreowania polityki zagospodarowania przestrzennej gminy w kolejnych latach.

Gmina Puławy posiada 100% pokrycie plan miejscowymi. Jak podaje GUS w 2024 r. powierzchnia obowiązujących na terenie ośrodka MPZP zajmowała dokładnie 16 113,0 ha, czyli tyle, ile wynosi całkowita powierzchnia Gminy.

Struktura funkcjonalno-przestrzenna Gminy opiera się na dwóch porównywalnie silnych ośrodkach, zlokalizowanych po obu stronach Wisły – Gołębju i Górze Puławskiej. W hierarchii zasięgów oddziaływania, miejscowościom tym przypisuje się rangę centrów lokalnych, wspomagających względem polifunkcyjnego ośrodka ponadlokalnego, jakim jest miasto Puławy. Zarówno wieś Gołęb, jak i Góra Puławska, kształtują bowiem swoje własne obszary obsługi lokalnej, wynikające z w miarę kompletnych programów usług podstawowych.

Analizując rozkład przestrzenny poszczególnych miejscowości zauważyć można jego wyraźną zależność względem struktury komunikacyjnej. Gołęb i Góra Puławska, jako ośrodki o znaczeniu lokalnym, charakteryzują się węzłowym położeniem, na skrzyżowaniach dróg wysokich rang (wojewódzkich i powiatowych). Są to strategiczne pod kątem komunikacyjnym punkty, w których chętnie lokalizują się nowe usługi oraz branża produkcyjno- przemysłowa.

Charakterystyczne położenie Gminy Puławy na obu brzegach Wisły wiąże się z niejednorodnym tempem rozwoju ośrodka (także pod względem przestrzennym). Zaryzykować można stwierdzenie, iż rozdzielone Wisłą części funkcjonują niejako autonomiczne jednostki. Gmina boryka się z problemem braku zwartości obszarowej i wyraźnie wyodrębnionego centrum, co stanowi nie lada wyzwanie z punktu widzenia prowadzenia polityki terytorialnej.

Gmina Puławy, jako jednostka wiejska, nie posiada w swoich granicach żadnego ośrodka miejskiego. Dostęp do usług publicznych o znaczeniu ponadlokalnym (np. urzędów rangi powiatowej, sądu rejonowego, Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, szpitala czy szkół ponadpodstawowych) wymaga więc od społeczności lokalnej dojazdu do miasta Puławy bądź ewentualnie do pobliskiego Dębina. Gminne usługi publiczne, zlokalizowane są w głównej mierze na terenie ośrodków lokalnych, tj. wsi Gołęb i Góra Puławska. Znajdują się tu m.in. GOK, biblioteki, ośrodki zdrowia czy szkoły podstawowe.

Gmina Puławy posiada wypracowaną na przestrzeni lat markę promującą, której hasło przewodnie brzmi: *Owocnie nad Wisłą*. W wyrażeniu tym zawierają się najbardziej charakterystyczne cechy ośrodka, tj. nawiązanie do tradycji uprawy truskawek, wskazanie atutu jakim jest położenie po dwóch stronach Wisły oraz podkreślenie pozytywnych wartości i możliwości efektywnego spędzania czasu w rejonie.

W ramach wdrażania marki, opracowany został System Identyfikacji Wizualnej Gminy Puławy (SIW). Jego podstawą są: znak graficzny, logotyp, kolorystyka oraz czcionki. Elementy te wykorzystywane są powszechnie w celach promocji i zarządzania Gminą (strona internetowa, fanpage), a także w polityce przestrzennej, w tym również w niniejszym dokumencie.

Gmina Puławy jest pionierem w kształtowaniu i prowadzeniu lokalnej polityki terytorialnej. Reprezentowany przez nią wysoki poziom planowania i zagospodarowania przestrzennego, a także skuteczny marketing miejsca, bez wątpienia przekładają się na jakość życia tutejszej społeczności, co z kolei ma niemały wpływ na szeroko pojętą atrakcyjność ośrodka. Powyższą tezę potwierdzają sami mieszkańcy, którzy wskazują Gminę Puławy jako dobre miejsce do planowania przyszłości dla siebie i swojej rodziny. Według społeczności lokalnej jakość rządzenia oraz funkcjonowanie administracji publicznej na terenie ośrodka są zadowalające.¹⁰

2.4. Wymiar instytucjonalny

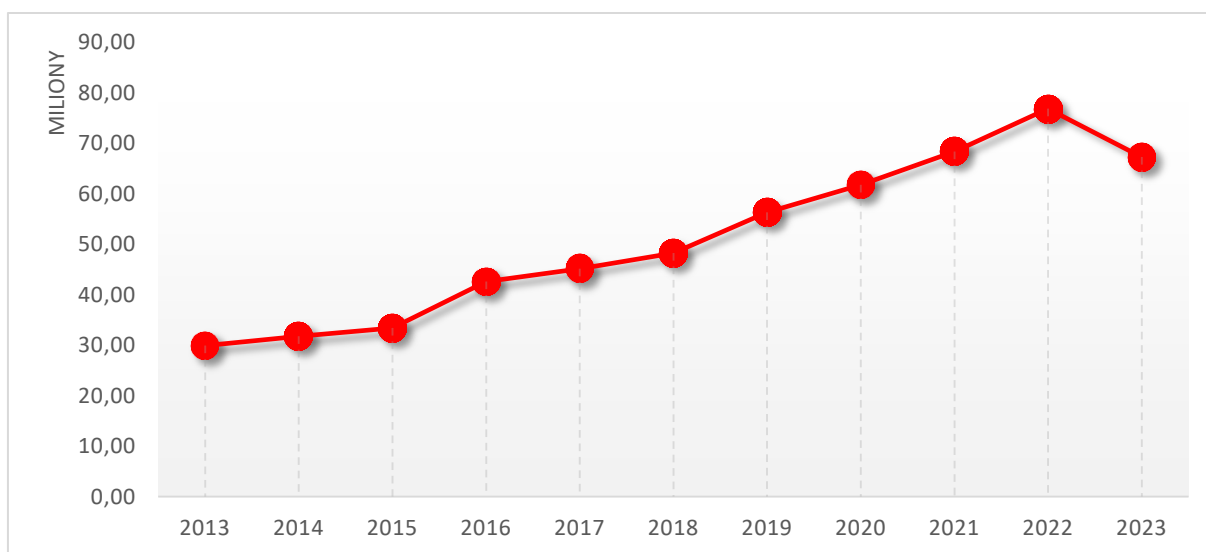
W ramach diagnozy sfery instytucjonalnej analizie poddano zdolność inwestycyjną Gminy, aktywność w pozyskiwaniu środków zewnętrznych oraz umiejętność nawiązywania współpracy z innymi podmiotami.

Budżet Gminy jest najważniejszym elementem w procesie zarządzania finansami i pozwala na skuteczne zaplanowanie podziału dostępnych środków finansowych. Na przestrzeni ostatniej dekady, dochody Gminy Puławy utrzymywały stałą tendencję wzrostową (poza rokiem 2023). Od 2012 r. kwota wpływów do lokalnego budżetu uległa podwojeniu (wzrost o 115%). Stałe i systematyczne powiększanie się dochodów wynika poniekąd z rozwoju gospodarczego kraju, lecz głównej przyczyny takiego stanu rzeczy należy dopatrywać się w pojawianiu się możliwości finansowania przedsięwzięć ze środków zewnętrznych.

¹⁰ Wniosek sformułowany na podstawie wyników badania ankietowego, przeprowadzonego na potrzeby opracowania *Diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Puławy*.

Wykres 4. Dochody w budżecie Gminy Puławy (ogółem)

Źródło: Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Puławy

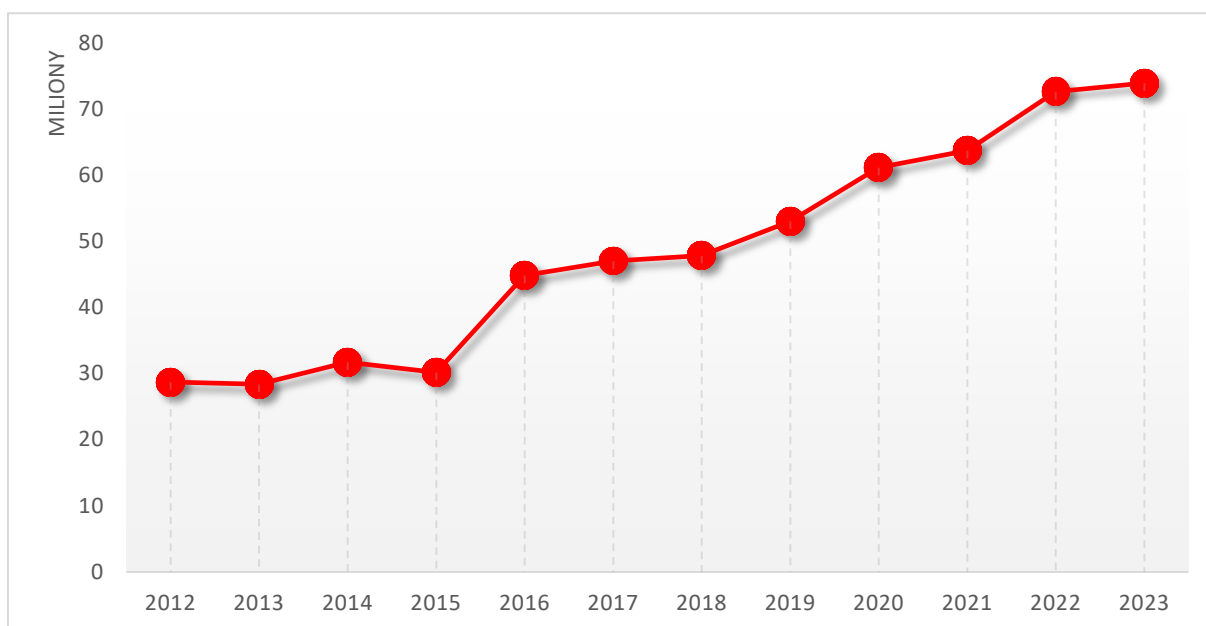

Istotną rolę w budżecie gminy pełnią środki pieniężne, posiadane na koniec każdego roku rozliczeniowego. Stanowią one bowiem podstawowe źródło finansowania realizowanych przez jednostkę wydatków i rozchodów budżetowych. W Gminie Puławy, w 2023 r., różnica dochodów i wydatków wyniosła -6 612 107,77 zł, co stanowi wynik dużo gorszy, niż rok wcześniej: 4 703 529,57 zł.

Podobnie jak wysokość dochodów, od 2012 roku systematycznie wzrastają również wydatki Gminy Puławy. Według danych GUS w 2023 r. ich kwota była 2,5 razy wyższa niż na początku dekady. W analizowanym okresie utrzymano jednak korzystną relację między dochodami a wydatkami budżetowymi, nie powodując nadmiernego zadłużenia JST.

Wykres 5. Wydatki z budżetu Gminy Puławy (ogółem)

Źródło: Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Puławy

Gmina Puławy aktywnie uczestniczy w konkursach i naborach w celu pozyskania dodatkowych środków finansowych na realizację inwestycji. Dokumentacje aplikacyjne przedkłada zarówno

do instytucji zajmujących się rozdysponowaniem środków krajowych jak i zewnętrznych, w tym Unii Europejskiej.

Zgodnie z danymi z Głównego Urzędu Statystycznego od 2018 roku, w ramach perspektywy finansowej 2014-2020, na obszarze Gminy Puławy zawarte zostały 234 umowy o dofinansowanie. Najwięcej (55 umów) zawarto w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020.

Dużą aktywność i skuteczność Gminy Puławy w pozyskaniu dodatkowych środków finansowych na realizację zadań własnych, potwierdzają 42 projekty zrealizowane w latach 2012-2023, z których każdy otrzymał minimum 15% kwotę dofinansowania.

Gmina Puławy prowadzi stałą współpracę z kilkoma innymi JST, w ramach instrumentu Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Miasta Puławy. W skład MOF wchodzi miasto Puławy (stanowiące rdzeń obszaru) oraz gminy: Janowiec, Kazimierz Dolny, Końskowola, Puławy i Żyrzyn.

Gmina otwarta jest na współpracę również z innymi jednostkami samorządowymi, w tym z Powiatem Puławskim (z którym realizuje umowę partnerską), a także z Województwem Lubelskim, na przykład w ramach wdrażania Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego lub realizacji konkretnych projektów inwestycyjnych (przebudowy dróg wojewódzkich, rozwoju usług cyfrowych, zapewnienia bezpieczeństwa publicznego itp.).

Gmina Puławy nie realizuje współpracy międzynarodowej – nie posiada żadnego partnera zagranicznego – intensywnie rozwija natomiast relacje na polu lokalnym, z organizacjami pozarządowymi działającymi na terenie gminy.

2.5. Analiza SWOT

Na podstawie powyższych wniosków sporządzona została analiza SWOT, która ma na celu identyfikację wewnętrznych potencjałów rozwojowych i barier Gminy Puławy, a także czynników zewnętrznych, mogących oddziaływać na przekształcenia w rejonie.

Analiza została przedstawiona w formie tabeli opisującej:

- mocne strony (strengths) – atuty i cechy mogące decydować o przewadze Gminy,
- słabe strony (weaknesses) – negatywne aspekty występujące w Gminie, które stanowią jednocześnie wskazanie obszarów wymagających naprawy,
- szanse (opportunities) – czynniki zewnętrzne, wywierające pozytywny wpływ na rozwój Gminy,
- zagrożenia (threats) – czynniki zewnętrzne mogące wywoływać niekorzystne zmiany w Gminie.

Poniższa analiza SWOT tożsama jest z tą, zamieszczoną w dokumencie pn. *Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Puławy*.

Tabela 2. Analiza SWOT

Mocne strony	
czynniki wewnętrzne	Położenie Gminy oraz jej dziedzictwo przyrodniczo-kulturowe
	– unikalne w skali regionu położenie Gminy po obu stronach Wisły,
	– położenie Gminy w sąsiedztwie dwóch ośrodków miejskich (Puławy i Dęblin), warunkujące szybkie tempo rozwoju jednostki,
	– przynależność do trójkąta turystycznego Kazimierz Dolny – Nałęczów – Puławy,
	– przynależność Gminy do LGD <i>Zielony Pierścień</i> i LOT <i>Kraina Lessowych Wąwozów</i> ,
	– najstarsze i największe na Lubelszczyźnie zagłębienie truskawkowe,
	– występowanie licznych obiektów zabytkowych, świadczących o bogatej historii rejonu,
	– potencjał do rozwoju produktów lokalnych (truskawki z Gminy Puławy, ekologiczne

- pomidory z Łęki),
- kuchnia lokalna (kaszanka i kiełbasa z Dobrosławowa oraz sernik z musem truskawkowym autorstwa mieszkanki Jaroszyna),
- działalność licznych KGW, zorientowana na kultywowanie tradycji lokalnych,
- bogate walory przyrodniczo- krajobrazowe,
- najwyższy udział kompleksów leśnych w rejonie Krainy Mazowiecko- Podlaskiej,
- występowanie najkorzystniejszych w województwie lubelskim warunków klimatycznych,
- występowanie licznych form ochrony przyrody i krajobrazu.

Infrastruktura techniczna i przestrzeń

- dobrze rozwinięta sieć komunikacji drogowej, zwłaszcza w zachodniej części Gminy,
- przynależność Gminy do strefy podmiejskiej I i II, obsługiwanej przez komunikację miejską,
- stosunkowo szybko rozwijająca się sieć światłowodowa,
- 100% zelektryfikowanie ośrodka,
- wysoki potencjał Gminy do rozwoju energii odnawialnej, w tym w szczególności energetyki geotermalnej,
- dobrze rozwinięta sieć wodociągowa,
- 100% pokrycie terenu Gminy planami miejscowymi,
- wypracowanie marki promującej Gminę pod hasłem: *Owocnie nad Wisłą*,
- występowanie ponadlokalnych powiązań komunikacyjnych,
- ograniczone możliwości rozprzestrzeniania się osadnictwa, wynikające z naturalnych warunków gruntowo-wodnych,
- strategiczne położenie większości wsi, związane z układem komunikacyjnym, warunkujące ich prężny rozwój gospodarczy,
- występowanie tzw. wsi produkcyjnych, napędzających lokalną gospodarkę,
- wyraźne strefowanie funkcjonalne w granicach ośrodka.

Spółeczeństwo i jakość życia

- systematyczny i dynamiczny wzrost liczby ludności na terenie ośrodka,
- coraz silniejsze procesy urbanizacyjne w granicach Gminy, wynikające z suburbanizacji miasta Puław,
 - wysoka atrakcyjność Gminy jako miejsca do zamieszkania, skutkująca występowaniem dodatniego salda migracji wewnętrznych,
 - stabilna sytuacja demograficzna ośrodka,
 - wysoki potencjał rozwoju srebrnej gospodarki,
 - wysoki poziom wyposażenia mieszkań w instalacje techniczno- sanitarne,
 - jakościowo dobra i dostosowana do potrzeb lokalnej społeczności infrastruktura edukacyjna,
 - wysoki poziom nauczania w placówkach edukacyjnych na terenie Gminy,
 - wysoka atrakcyjność i potencjał obszaru w zakresie rekreacji i aktywnego wypoczynku,
 - bogata oferta szlaków turystycznych (pieszych, rowerowych, konnych, wodnych oraz nordic walking),
 - zlokalizowanie ośrodka na regionalnym szlaku rowerowym, integrujący gminy z obszaru Krainy Lessowych Wąwozów,
 - zlokalizowanie Gminy na dwóch liniowych produktach turystycznych w postaci szlaków tematycznych: Szlak Renesansu Lubelskiego oraz Szlak Nadwiślański,
 - znaczna kwota wydatków, jakie Gmina Puławy przeznacza na kulturę fizyczną, sport i rekreację, przekładająca się na dynamiczny rozwój w tym zakresie,
 - dobrze prosperująca sfera kultury, u podstaw której stoją liczne instytucje i podmioty prywatne, związane z działalnością kulturalną, rozrywką i rekreacją,
 - duża liczba organizowanych cyklicznie wydarzeń oraz imprez lokalnych, cieszących się dużą popularnością,

- malejąca liczba osób, korzystających z pomocy społecznej,
- systematyczny wzrost liczby organizacji pozarządowych na terenie Gminy,
- wysoki poziom aktywności społecznej mieszkańców,
- dobra ocena poziomu bezpieczeństwa w Gminie w oczach lokalnej społeczności.

Lokalna gospodarka i rynek pracy

- stosunkowo wysoka atrakcyjność inwestycyjna Gminy,
- występowanie w granicach ośrodka terenów inwestycyjnych, odpowiadających aktualnemu zapotrzebowaniu,
- wysoki poziom chłonności lokalnego rynku gospodarczego,
- systematyczny i dynamiczny wzrost liczby podmiotów gospodarczych na terenie ośrodka,
- wysoka konkurencyjność Gminy jako miejsca do zamieszkania,
- stopniowo rosnąca liczba osób pracujących, zamieszkałych na terenie ośrodka,
- otwartość lokalnych pracodawców na zatrudnienie obcokrajowców, w tym migrantów z Ukrainy,
- występowanie tendencji spadkowej dot. poziomu bezrobocia w Gminie,
- znaczna rola sadownictwa, w tym w szczególności uprawy truskawek, w sektorze rolnym lokalnej gospodarki.

Jakość rządzenia

- umiejętność i zdolność do podejmowania partnerskiej współpracy z innymi jednostkami,
- systematyczny wzrost dochodów w budżecie Gminy,
- stosunkowo wysoki poziom zamożności Gminy,
- aktywne uczestnictwo Gminy w konkursach i naborach w celu pozyskania dodatkowych środków finansowych.

Słabe strony

Położenie Gminy oraz jej dziedzictwo przyrodniczo-kulturowe

- niejednorodne tempo rozwoju ośrodka, wynikające z położenia po obu stronach Wisły,
- brak zwartości obszarowej i wyraźnie wyodrębnionego centrum,
- mała lesistość w stosunku do innych gmin w kraju,
- przewaga średnio żyznych i słabych gleb, głównie IV, V i VI klasy bonitacyjnej,
- wysoki stopień zagrożenia suszą,
- występowanie znacznych zanieczyszczeń środowiska w sąsiedztwie Zakładów Azotowych, skutkujące utworzeniem Puławskiego Obszaru Zagrożenia Ekologicznego,
- położenie Gminy w obrębie Obszarów Wysokiej Ochrony Wód Podziemnych, skutkujące licznymi ograniczeniami w użytkowaniu terenu,
- bardzo wysoki stopień zagrożenia powodzią,

Infrastruktura techniczna i przestrzeń

- znaczne obciążenie sieci drogowej, skutkujące szybkim pogarszaniem się ich standardu technicznego,
- niski poziom wyposażenia dróg w ciągi piesze i rowerowe,
- niedostatecznie rozwinięta sieć szerokopasmowego Internetu,
- niski stopień wykorzystania energii z odnawialnych źródeł w życiu codziennym mieszkańców Gminy,
- słabo rozwinięta infrastruktura gazociągowa (zwłaszcza w lewobrzeżnej części ośrodka),
- stosunkowo duża awaryjność systemu wodno-kanalizacyjnego,
- słabo rozwinięta sieć kanalizacyjna,
- występowanie znacznej ilości wyrobów azbestowych, koniecznych do usunięcia i unieszkodliwienia,
- ograniczone możliwości rozprzestrzeniania się osadnictwa, wynikające z naturalnych warunków gruntowo- wodnych,
- brak miejscowości o statusie miasta, skutkujący słabą dostępnością do usług publicznych

o znaczeniu ponadlokalnym.

Spółeczeństwo i jakość życia

- występowanie ujemnych wartości przyrostu naturalnego,
- niekorzystna struktura wieku mieszkańców Gminy,
- występowanie zjawiska starzenia się społeczeństwa oraz niekorzystne prognozy w tym zakresie,
- rosnące obciążenie demograficzne,
- brak mieszkań komunalnych i socjalnych,
- nierównomierny dostęp do infrastruktury edukacyjnej w prawobrzeżnej i lewobrzeżnej części Gminy,
- brak szkół ponadpodstawowych na terenie ośrodka,
- słabo rozbudowana baza gastronomiczna i noclegowa,
- przeciętna ocena oferty kulturalnej i spędzania czasu wolnego w oczach mieszkańców,
- bardzo słabo rozwinięty system opieki i ochrony zdrowia na terenie Gminy,
- bardzo duże obciążenie placówek farmaceutycznych, których liczba jest nieadekwatna do potrzeb społeczności lokalnej,
- słaba dostępność do infrastruktury opieki nad dziećmi do 3 r.ż. (żłobków) w oczach lokalnej społeczności,
- wzrost przestępczości skierowanej przeciwko mieniu, skutkujący obniżeniem poczucia bezpieczeństwa osobistego mieszkańców Gminy,
- występowanie dużego problemu związanego z przekraczaniem dozwolonej prędkości na terenie ośrodka.

Lokalna gospodarka i rynek pracy

- słaba polityka sprzyjania przedsiębiorczości w Gminie,
- brak stref ekonomicznych w granicach jednostki,
- wskaźnik przedsiębiorczości najniższy w powiecie puławskim,
- brak dużych przedsiębiorstw, zatrudniających powyżej 50 osób,
- duży problem związany z możliwością uzyskania zatrudnienia na terenie Gminy,
- niska dostępność siły roboczej oraz związany z tym problem zastępowalności pokoleń,
- zbyt mały udział osób pracujących w ogólnej liczbie ludności na terenie ośrodka,
- występowanie zawodów deficytowych w obrębie sektorów napędzających lokalną gospodarkę,
- wysoki poziom bezrobocia w Gminie,
- występowanie problemu bezrobocia ukrytego,
- małe różnicowanie branż działających na terenie Gminy przedsiębiorstw,
- wysoki stopień ryzyka związanego z zakwaszeniem gleb, co szczególnie negatywnie oddziałuje na rozwój rolnictwa w rejonie,
- znaczny udział małych gospodarstw (do 5 ha) w strukturze agrarnej Gminy,
- brak wyraźnego profilu specjalizacji produkcyjnej lokalnego rolnictwa.

Jakość rządzenia

- systematyczny wzrost wydatków z budżetu Gminy.

Szanse

- wypracowanie wyróżniającej się oferty turystycznej (opartej o turystykę aktywną), która pozwoli przyciągnąć w ten rejon osoby odwiedzające okoliczne miasta,
- zwiększenie zatrudnienia w sektorze turystyki, na co duży wpływ ma rozszerzająca się z roku na rok oferta turystyczna Powiśla,
- rozwój przedsiębiorczości, w tym agroturystyki, związany z rosnącą liczbą turystów w rejonie Puław,
- wsparcie przez państwo i UE inwestycji przyjaznych środowisku, np.: OZE, efektywność energetyczna, bezpieczeństwo energetyczne, dofinansowania do przydomowych oczyszczalni ścieków,

czynniki zewnętrzne

- wzrost opłacalności działań z zakresu odnawialnych źródeł energii, uwarunkowany rosnącymi kosztami energii elektrycznej,
- ograniczenie skutków zmian klimatycznych na rozwój społeczno-gospodarczy Gminy poprzez wdrożenie planów adaptacyjnych oraz niebieskiej i zielonej infrastruktury,
- przyciągnięcie do Gminy inwestorów z zewnątrz, m.in. poprzez wyznaczenie terenów inwestycyjnych oraz realizację polityki promocji gospodarczej,
- wykorzystanie w rozwoju społeczno-gospodarczym nowych koncepcji, trendów i praktyk rozwoju, z wykorzystaniem ekonomii społecznej, srebrnej gospodarki i energetyki odnawialnej,
- rozwój rolnictwa ekologicznego i produkcja żywności certyfikowanej, oparte na istniejących zasobach naturalnych i wykorzystaniu trendu związanego ze zdrowym trybem życia,
- rozwój współpracy sieciowej przedsiębiorstw z wykorzystaniem najlepszych praktyk i nowych modeli biznesowych, w tym klastra rolno-spożywczego, partnerstw publiczno-prywatnych itp.,
- dostępne źródła finansowania rozwoju różnych elementów infrastruktury i form turystyki zintegrowanej (np. w ramach PO Polska Wschodnia, PROW, FE dla Lubelskiego).

Zagrożenia

Czynniki zewnętrzne

- ogólna stagnacja w rozwoju Gminy i brak szans na jej dynamiczny rozwój w najbliższych latach, w związku panującym obecnie w kraju kryzysem gospodarczym i trudną sytuacją za granicą (wojna w Ukrainie),
- napływ imigrantów z rejonów dotkniętych konfliktami zbrojnymi, pogłębiający kryzys ekonomiczny,
- niska opłacalność produkcji rolniczej i konkurencja dla lokalnych rolników ze strony zagranicznych producentów żywności,
- pogłębiająca się ekspansja chorób cywilizacyjnych wśród społeczności powodująca znaczne obciążenie systemu opieki zdrowotnej i pomocy społecznej,
- kurczące się zasoby siły roboczej, związane z odchodzeniem wielu doświadczonych pracowników na emeryturę, bez możliwości zastąpienia ich nowymi pracownikami (efekt ujemnego przyrostu naturalnego i zjawiska starzenia się społeczeństwa),
- niepewność w zakresie prowadzenia polityki fiskalnej samorządów, wynikająca ze zmieniających się regulacji prawnych (m.in. wzrastające wydatki na oświatę oraz administrację publiczną),
- następujące zmiany klimatyczne mające wpływ na wiele sektorów gospodarki i społeczeństwo poprzez oddziaływanie na fizyczne i biologiczne składniki ekosystemów, takie jak: woda, gleba, powietrze i różnorodność biologiczna.

Źródło: Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Puławy

Z przedstawionej powyżej analizy SWOT wynika, iż Gmina Puławy jest jednostką, w której mimo pewnych problemów i potencjalnych zagrożeń, zdecydowanie przeważają mocne strony, dające szerokie możliwości rozwoju. Cecha ta determinuje przyjęcie **dynamicznego podejścia** do dalszego kształtowania niniejszej Strategii, polegającego na wykorzystaniu pojawiających się szans, przy jednoczesnej maksymalizacji posiadanych atutów. Innymi słowy, jest to strategia silnej ekspansji i zdywersyfikowanego rozwoju, skupiająca się na wychwytywaniu sposobności, wzmacnianiu pozycji na rynku oraz koncentrowaniu zasobów na konkurencyjnych produktach.

Kluczowymi potencjałami Gminy Puławy są:

1. atrakcyjne położenie ośrodka,
2. cenne walory przyrodniczo- kulturowe,
3. wypracowana marka lokalna,
4. stabilna sytuacja demograficzna,

-
- 5. wysoki poziom aktywności społecznej mieszkańców,
 - 6. wysoka konkurencyjność Gminy

To one warunkują występowanie pozostałych mocnych stron ośrodka oraz determinują możliwości jego przyszłego rozwoju.

WIZJA, MISJA ORAZ CELE I KIERUNKI ROZWOJU

Zdjęcie autorstwa Andrzeja Supińskiego

Strategia Rozwoju Gminy Puławy do 2030 roku jest dokumentem, w którym zdiagnozowano aktualną sytuację społeczno-gospodarczą jednostki. Zwrócono uwagę zarówno na mocne strony i lokalne potencjały, jak również wyartykułowano słabości i bariery rozwojowe tego obszaru. W oparciu o te aspekty określone zostały: misja i wizja, ukazujące najważniejsze kierunki dalszego rozwoju Gminy.

Wizja rozwoju Gminy stanowi obraz pożądanego stanu docelowego, jaki społeczność lokalna chce osiągnąć na koniec wdrażania Strategii. Jest swoistym wyobrażeniem przyszłości, do której prowadzą działania kreowane przez Władze Gminy Puławy, instytucje publiczne wyższego rzędu oraz partnerów realizujących Strategię. Odpowiada na pytania:

*Co chcemy osiągnąć?
Jaką sytuację chcemy mieć?*

Wizja wskazuje zasadniczy kierunek działania; pozwala również wyklarować jasność celów, stojących przed Gminą. Stanowi wizualizację przyszłości, która z założenia motywuje jej twórców i adresatów do działań na rzecz jej realizacji.

Wizja Gminy Puławy do 2030 roku powstała przy udziale społeczności lokalnej podczas procesu konsultacji i partycypacji społecznych. Jej treść ma charakter opisowy i przedstawia oczekiwany obraz przyszłości. Brzmienie wizji jest następujące:

Gmina Puławy jest silnym ośrodkiem o znaczeniu ponadlokalnym,
który rozwija się w sposób zrównoważony i konkurencyjny,
względem jednostek sąsiednich.
Miejscowa społeczność tworzy aktywną i zintegrowaną wspólnotę,
w życiu codziennym kierującą się zasadą wzajemnego zrozumienia i wsparcia.
Bogate życie kulturalne oraz szeroka oferta edukacyjna
miejscowych placówek oświatowych
sprzyjają zatrzymaniu w Gminie osób młodych,
z kolei rozbudowany system usług społecznych
z zakresu opieki zdrowotnej gwarantuje wysoką jakość życia seniorów.

Gminę Puławy cechuje wyjątkowo prężny rozwój gospodarczy.
Rolnictwo w granicach ośrodka wykorzystuje nowoczesne metody upraw,
a przedsiębiorczość pozarolnicza prezentuje coraz wyższy poziom.
Tutejsze tereny wyróżnia duże zainteresowanie ze strony inwestorów
do lokalizacji nowych firm oraz wysoka atrakcyjność turystyczna.

Mieszkańcy Gminy Puławy cieszą się czystym,
różnorodnym pod względem biologicznym otoczeniem.
Społeczność lokalną cechuje wysoka świadomość ekologiczna,
czego wynikiem jest etyczna postawa
wobec lokalnych zasobów przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych. Zdecydowana większość
wykorzystywanej przez mieszkańców energii
pochodzi ze źródeł odnawialnych; na popularności zyskują też
wszelkie rozwiązania z zakresu adaptacji do zmian klimatycznych.

Zarówno prawo- jak i lewobrzeżna część Gminy Puławy rozwijają się w jednorodnym tempie, stanowiąc
konkurencyjne względem siebie obszary.
Dostępność usług jest wyrównana,
bez względu, po której stronie Wisły się znajdują.
Cały ośrodek cechuje wysoka jakość zamieszkiwania,
związana z dobrym stanem infrastruktury technicznej
oraz poczuciem bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej.
Zwartość obszarową podkreśla ponadto rozwinięta sieć Internetu szerokopasmowego.

Misja określa wartości, jakimi będzie kierowała się społeczność lokalna w celu zrealizowania
zaprojektowanej wizji rozwoju. Koncentruje się na podstawowych wartościach, które przyświecają
Władzom Gminy i jej mieszkańcom w procesach rozwojowych oraz wskazuje na czynniki uzasadniające
przyjęcie określonych aspektów, jako nadrzędnych. Misja stanowi odpowiedź na pytania, jakie
stawiamy sobie w przyjętej w dokumencie perspektywie czasowej:

Kim jesteśmy?
Co jest naszym priorytetem?

Brzmienie misji jest następujące:

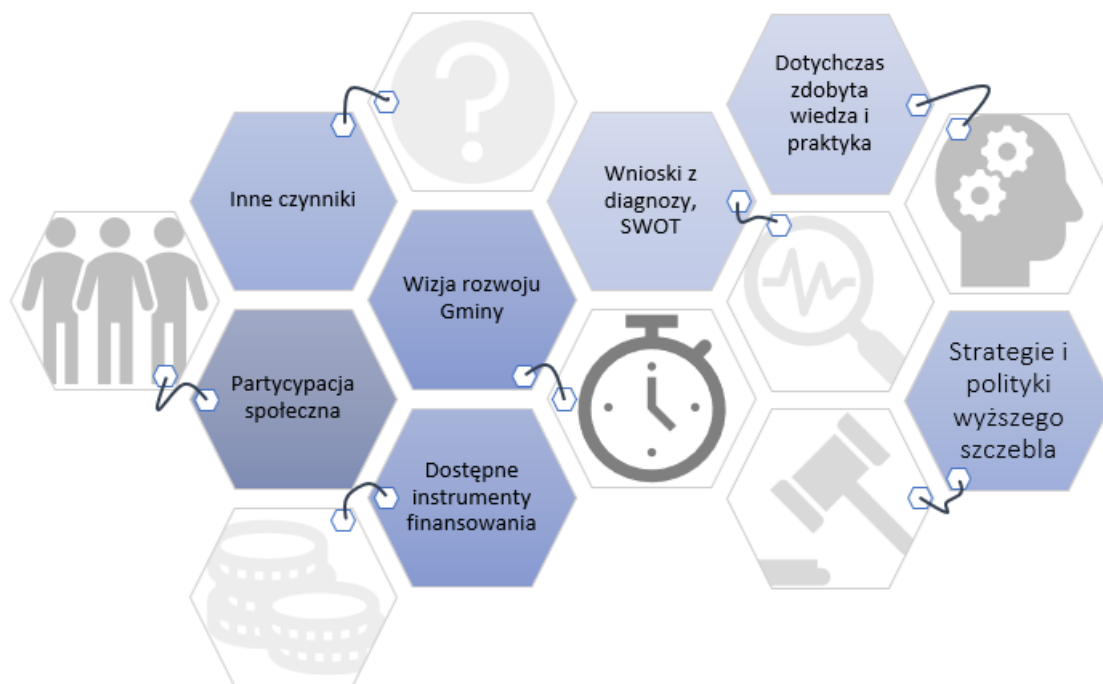
Misją Gminy Puławy jest wielopłaszczyznowa współpraca władz lokalnych, mieszkańców, organizacji
pozarządowych i podmiotów gospodarczych w celu
stworzenia atrakcyjnej przestrzeni do życia i pracy, wspierania inwestycji przyjaznych środowisku
naturalnemu, rozwoju przedsiębiorczości i rolnictwa oraz wysokiej jakości usług turystyczno- rekreacyjnych,
opierających się na lokalnym dziedzictwie przyrodniczo- kulturowym.

Wizja rozwoju Gminy, wskazana powyżej, będzie możliwa do osiągnięcia dzięki realizacji
wielopłaszczyznowych celów strategicznych i operacyjnych. Cele te wynikają z jednej strony ze
zidentyfikowanych uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych rozwoju ośrodka, z drugiej zaś są

odpowiedzią na główne wyzwania, przed którymi stoi Gmina i jej społeczność do 2030 roku. Ponadto, wpisują się również w cele tematyczne polityki spójności Unii Europejskiej oraz priorytety polityki rozwoju regionalnego, realizowane na poziomie krajowym i wojewódzkim.

Poniżej przedstawiony został zestaw celów i kierunków działań, który określono w oparciu o analizę diagnostyczną, partycypację społeczną oraz dotychczas zdobyte doświadczenia w tworzeniu i realizacji dokumentów strategicznych.

Rycina 1. Elementy mające wpływ na proces formułowania celów

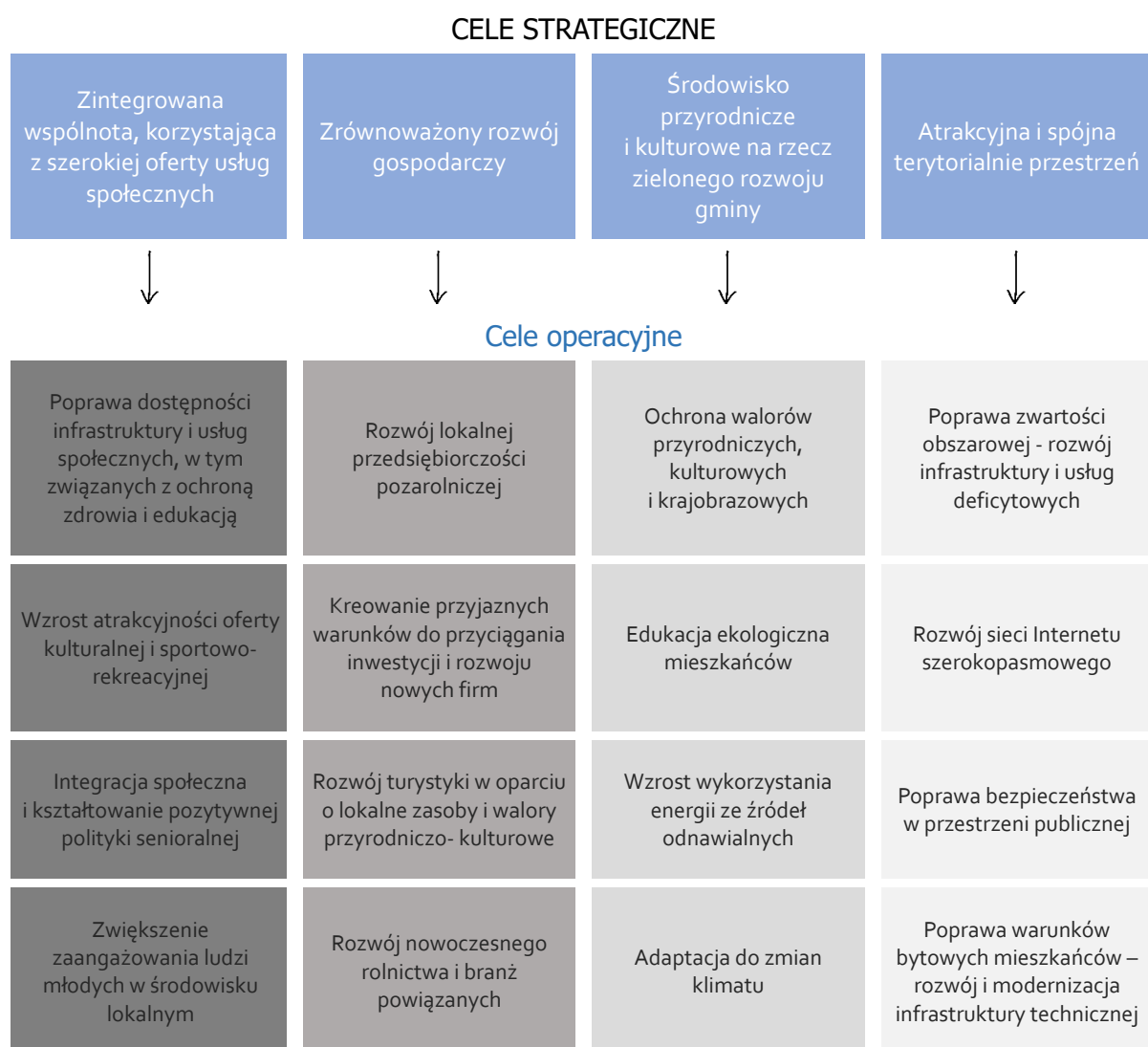
Źródło: opracowanie własne

W Strategii przyjęto dwustopniowy układ celów, podporządkowanych wspomaganie rozwoju społecznego i gospodarczego Gminy Puławy:

1. **Cele strategiczne** – mają charakter długofalowy i wynikają bezpośrednio z przyjętej powyżej wizji. Ich brzmienie sformułowane zostało z uwzględnieniem potrzeby likwidacji najpoważniejszych problemów Gminy (w tym zagrożeń) oraz efektywnego wykorzystania mocnych stron i szans rozwoju ośrodka.
2. **Cele szczegółowe (operacyjne)** – wynikają z celów strategicznych a ich zamysłem jest określenie zadania lub grupy zadań w wybranych dziedzinach koniecznych do podejmowania inwestycji na rzecz rozwoju Gminy Puławy. Dotyczą one średniego horyzontu czasowego.

Rozwój lokalny Gminy Puławy oparto na konieczności zaspokajania potrzeb mieszkańców oraz determinacji rozwoju atrakcyjności i konkurencyjności ośrodka. Przy opracowaniu planu interwencji pod uwagę wzięto wieloaspektowość zmian zachodzących w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym jak również uwzględniono zapisy dokumentów strategicznych wyższego rzędu.

Rycina 2. Schemat celów strategicznych i operacyjnych Gminy Puławy do 2030 roku

Źródło: opracowanie własne

Cel strategiczny 1.

ZINTEGROWANA WSPÓLNOTA, KORZYSTAJĄCA Z SZEROKIEJ OFERTY USŁUG SPOŁECZNYCH

Cele operacyjne:

1. Poprawa dostępności infrastruktury i usług społecznych, w tym związanych z ochroną zdrowia i edukacją,
2. Wzrost atrakcyjności oferty kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej,
3. Integracja społeczna i kształtowanie pozytywnej polityki senioralnej,
4. Zwiększenie zaangażowania ludzi młodych w środowisku lokalnym.

Tworzenie więzi, poczucia przynależności i wspieranie inicjatyw oddolnych są bardzo ważne we współczesnym społeczeństwie. Mogą one doprowadzić do wykorzystania lokalnych potencjałów i wsparcia działań prorozwojowych. Istotnym elementem budowania wspólnot lokalnych jest zaangażowanie wszystkich osób, w tym seniorów i osób z niepełnosprawnościami.

Kluczowym kapitałem rozwojowym Gminy Puławy są jej mieszkańcy. Priorytetem władz samorządowych jest podnoszenie jakości życia oraz zwiększanie atrakcyjności gminy dla obywateli. Ważnym elementem tego rozwoju jest inwestowanie w wysokiej jakości edukację, która odgrywa kluczową rolę w przyszłości młodzieży, a także wpływa na stan rynku pracy i poziom bezrobocia. Podnoszenie standardu infrastruktury szkolnej oraz rozwijanie bazy dydaktycznej są podstawowymi krokami w tym kierunku. Ważne jest również zapewnienie szerokiej oferty atrakcyjnych zajęć pozalekcyjnych, które odpowiadają na potrzeby dzieci i młodzieży, oraz wsparcia dla uczniów szczególnie uzdolnionych.

Gmina posiada potencjał rozwoju turystyki oraz oferty rekreacyjnej dzięki swoim lokalnym zabytkom, pięknu przyrody i krajobrazom. Aby w pełni wykorzystać te atuty, konieczne jest rozbudowanie infrastruktury turystycznej i poszerzenie oferty rekreacyjnej. Kluczowe jest również promowanie przyrodniczych i kulturowych walorów Gminy, a także możliwości spędzania wolnego czasu i relaksu w otoczeniu natury oraz uczestnictwa w organizowanych wydarzeniach i imprezach. Te działania mają na celu zwiększenie rozpoznawalności Gminy w regionie, a także przyciągnięcie inwestorów, nowych mieszkańców i turystów.

Podniesienie jakości życia mieszkańców jest ściśle związane z rozwojem oferty społeczno-kulturalnej. Aby sprostać oczekiwaniom lokalnej społeczności, konieczna jest wysokiej jakości infrastruktura oraz nowoczesne tereny rekreacyjne dostępne dla wszystkich grup wiekowych. Wsparcie dla instytucji kulturalnych, organizacji pozarządowych i klubów sportowych jest kluczowe dla kształtowania lokalnej tożsamości i atrakcyjności regionu. Promowanie kultury sportu i aktywności fizycznej jest istotne, ponieważ ma pozytywny wpływ na zdrowie mieszkańców.

Ze względu na postępujący proces starzenia się społeczeństwa i przyrost udziału ludności w wieku poprodukcyjnym ważne jest prowadzenie aktywnej polityki senioralnej i wykorzystanie potencjału ludzkiego i intelektualnego licznej grupy społecznej, jaką są seniorzy (kondycja zdrowotna, nabyte doświadczenie i umiejętności, mądrość życiowa) jak również potencjał dochodowy tej grupy społecznej, wynikający z otrzymywanych emerytur i rent, wykonywanej pracy zarobkowej czy też prowadzonej działalności gospodarczej. Mając na uwadze lepsze wykorzystanie potencjału seniorów należy z jednej strony dążyć do przedłużenia ich samodzielnego funkcjonowania w środowisku domowym i lokalnym, zaś z drugiej należy stwarzać im dodatkowe możliwości integrowania się i dzielenia się swoją wiedzą i doświadczeniem z innymi.

Powyższe cele operacyjne stanowią będą podstawę do realizacji konkretnych działań, których możliwości, wraz z oczekiwanymi rezultatami przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 3. Cele, kierunki i oczekiwane rezultaty Celu strategicznego 1

Cel strategiczny 1: Zintegrowana wspólnota, korzystająca z szerokiej oferty usług społecznych		
Cel operacyjny	Możliwe kierunki działań	Oczekiwane rezultaty planowanych działań
1.1. Poprawa dostępności infrastruktury i usług społecznych, w tym związanych z ochroną zdrowia i edukacją.	• Poprawa dostępności mieszkańców do podstawowych i specjalistycznych usług zdrowotnych, • Zapewnienie efektywnego i zintegrowanego systemu opieki społecznej, • Poprawa dostępności do usług opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 i przedszkolnym, • Poprawa jakości kształcenia młodzieży na poziomie podstawowym.	• Poprawa jakości życia mieszkańców, • Zwiększenie bezpieczeństwa zdrowotnego, • Wykreowanie postaw prozdrowotnych wśród mieszkańców, • Wsparcie rodzin w opiece nad dziećmi, • Upowszechnienie opieki nad dziećmi do lat 3 i opieki przed-szkolnej dostosowanej do potrzeb mieszkańców, • Poprawa warunków nauczania.
1.2. Wzrost atrakcyjności oferty kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej.	• Rozbudowa i modernizacja infrastruktury kulturalnej oraz sportowej, • Promocja i wsparcie lokalnych klubów sportowych i wędkarzy, OSP oraz innych stowarzyszeń, • Zachęcanie do uczestnictwa w gminnych wydarzeniach oraz działalności w ramach organizacji pozarządowych, • Stworzenie warunków lokalnych dla działalności kulturalnej, stowarzyszeń, KGW, OSP, itp.	• Zwiększenie znaczenia funkcjonujących na terenie Gminy organizacji pozarządowych i liczby ich członków, • Rozwój oferty kulturalno-sportowej, odpowiadającej potrzebom i zainteresowaniom mieszkańców.
1.3. Integracja społeczna i kształtowanie pozytywnej polityki senioralnej.	• Wspieranie i promowanie wolontariatu, • Rozwój form wsparcia osób starszych, • Integracja społeczna i wsparcie dla osób starszych zagrożonych różnymi formami wykluczenia, • Wspieranie działań na rzecz integracji międzypokoleniowej.	• Poprawa warunków funkcjonowania osób ze szczególnymi potrzebami, • Zmniejszenie zjawiska wykluczenia społecznego osób starszych i ze szczególnymi potrzebami, • Wzrost liczby osób korzystających z domów opieki i pomocy społecznej.
1.4. Zwiększenie zaangażowania ludzi młodych w środowisku lokalnym.	• Organizacja zajęć pozalekcyjnych dostosowanych do zainteresowań i potrzeb dzieci i młodzieży, • Rozbudowa i modernizacja infrastruktury kulturalnej oraz sportowej, • Organizacja i promocja młodzieżowych klubów i zespołów dostosowanych do zainteresowań młodych ludzi.	• Wzrost liczby dzieci i młodzieży uczestniczących w zajęciach pozalekcyjnych, • Zwiększone korzystanie z boisk i innych obiektów sportowych, • Wzrost liczby członków klubów i zespołów związanych z zainteresowaniami wśród ludzi młodych.

Źródło: opracowanie własne

Główna lista wstępnie zidentyfikowanych projektów i przedsięwzięć inwestycyjnych wpisujący się w zakres celu strategicznego 1: Zintegrowana wspólnota, korzystająca z szerokiej oferty usług społecznych

Tabela 4. Główna lista wstępnie zidentyfikowanych projektów i przedsięwzięć inwestycyjnych wpisujący się w zakres Celu strategicznego 1: Zintegrowana wspólnota, korzystająca z szerokiej oferty usług społecznych

Numer i nazwa projektu lub przedsięwzięcia	Opis przedsięwzięcia	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacowana wartość (zł)	Lata realizacji
1. Budowa Sali sportowej w SP w Zarzeczu	Budowa Sali sportowej w SP w Zarzeczu – działka nr ewid. 114 obręb Janów-Sosnów	Urząd Gminy Puławy	6 400 000,00	2026 – 2027
2. Dostosowanie budynku Urzędu Gminy do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami	Dostosowanie budynku Urzędu Gminy do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami – działka nr ewid. 941/36 miasto Puławy	Urząd Gminy Puławy	1 000 000,00	2026 – 2027
3. Budowa placów zabaw i siłowni zewnętrznych na terenie gminy Puławy	Budowa/rozbudowa placów zabaw i siłowni zewnętrznych na terenie gminy Puławy (m.in. Borowa-dz. nr ewid. 105/2, Borowina-dz. nr ewid. 6885/12 obręb Gołąb, Tomaszów – dz. nr ewid. 113/2, Góra Puławska – dz. nr ewid. 485/27)	Urząd Gminy Puławy	700 000,00	2024 – 2029
4. Budowa wielofunkcyjnego boiska sportowego w msc. Góra Puławska	Budowa wielofunkcyjnego boiska sportowego w msc. Góra Puławska – dz nr ewid. 485/27	Urząd Gminy Puławy	2 100 000,00	2025 –2027
5. Szkoły bez barier na terenie MOF Miasta Puławy	Rozbudowa budynku Szkoły Podstawowej w Zarzeczu o windę zewnętrzną dla osób ze szczególnymi potrzebami – dz. nr ewid. 114 obręb Janów-Sosnów.	Urząd Gminy Puławy	644 335,57	2025 – 2027

Źródło: opracowanie własne

Cel strategiczny 2. ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ GOSPODARCZY

Cele operacyjne:

1. Rozwój lokalnej przedsiębiorczości pozarolniczej,
2. Kreowanie przyjaznych warunków do przyciągania inwestycji i rozwoju nowych firm,
3. Rozwój turystyki w oparciu o lokalne zasoby i walory przyrodniczo- kulturowe,
4. Rozwój nowoczesnego rolnictwa i branż powiązanych.

Istotnym sektorem, mającym wpływ na jakość życia mieszkańców Gminy, jest gospodarka lokalna i regionalna. Dotyczy to zarówno stanu finansów samorządowych, który decyduje o możliwościach inwestycyjnych jednostki oraz poziomie świadczonych przez samorząd usług: społecznych, komunalnych, edukacyjnych, zdrowotnych, kulturalnych i innych, ale także poziomu przedsiębiorczości i rynku pracy. W związku z tym istnieje potrzeba stworzenia systemu wsparcia dla przedsiębiorców, co przyczyni się do wzrostu liczby firm, poprawy ich kondycji finansowej i tworzenia nowych miejsc pracy, co z kolei pomoże w redukcji bezrobocia.

Ważne jest również dążenie do zrównoważonego rozwoju gospodarczego poprzez wprowadzenie niskoemisyjnej i energooszczędnej gospodarki. Jest to szczególnie istotne w kontekście zmian klimatycznych oraz obecnego kryzysu energetycznego. Rosnące ceny paliw konwencjonalnych, takich jak węgiel czy gaz, wymagają poszukiwania alternatywnych źródeł energii w celu zapewnienia stabilnych dostaw energii. Gospodarka niskoemisyjna wiąże się także ze zwiększonym wykorzystaniem źródeł odnawialnych.

Gmina posiada również potencjał oparty na lokalnych zabytkach oraz urokach przyrody i krajobrazu – dla rozwoju turystyki oraz rozbudowy oferty rekreacyjnej dla mieszkańców. Wymaga to rozbudowy infrastruktury tury-stycznej oraz stałego poszerzania oferty rekreacyjnej.

Mając na uwadze charakter Gminy Puławy, rolnictwo oraz zapewnienie rozwoju gospodarstwom rolnym pełni tu ważną rolę. Dlatego też należy wspierać działalność innowacyjnych średnich i dużych gospodarstw rolnych, które dysponują dużym potencjałem rozwojowym, jak również tworzą miejsca pracy dla lokalnej społeczności. Warto inwestować w rozwój instrumentów, które umożliwiają efektywniejsze wykorzystanie lokalnych zasobów, co wpływa korzystnie na rozwój lokalnej przedsiębiorczości. Ważnym elementem rozwoju lokalnej przedsiębiorczości jest zbudowanie wizerunku Gminy, jako miejsca produkcji i przetwarzania produktów rolnych w tym produktów ekologicznych.

Powyższe cele operacyjne stanowią będą podstawę do realizacji konkretnych działań, których możliwości, wraz z oczekiwanymi rezultatami przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 5. Cele, kierunki i oczekiwane rezultaty Celu strategicznego 2

Cel strategiczny 2: Zrównoważony rozwój gospodarczy		
Cel operacyjny	Możliwe kierunki działań	Oczekiwane rezultaty planowanych działań
2.1. Rozwój lokalnej przedsiębiorczości pozarolniczej.	- Organizacja kursów i szkoleń służących zdobywaniu przez mieszkańców gminy nowych kwalifikacji nierolniczych, - Wspieranie organizacji szkoleń oraz doradztwa dla przedsiębiorców w zakresie pozyskiwania funduszy unijnych, - Pozyskiwanie nowych terenów pod inwestycje poprzez wykup, scalanie lub zamianę gruntów, - Wsparcie przedsiębiorców w zakresie pozyskiwania środków zwrotnych na swój rozwój (w tym pożyczki i kredyty preferencyjne, kredyty komercyjne, fundusze inwestycyjne itp.).	- Rozwój działalności pozarolniczej, - Poszerzenie wiedzy mieszkańców gminy, - Zwiększenie potencjału inwestycyjnego gminy na arenie lokalnej i regionalnej, - Zwiększenie budżetu inwestorów i właścicieli firm dzięki wsparciu finansowemu.
2.2. Kreowanie przyjaznych warunków do przyciągania inwestycji i rozwoju nowych firm.	- Doradztwo w zakresie zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej, - Rozwijanie systemu zachęt dla inwestorów zewnętrznych, - Ułatwienia organizacyjno-administracyjne dla przedsiębiorców, - Przygotowanie terenów pod inwestycje.	- Zwiększenie zainteresowania Gminą i wzrost jej rozpoznawalności, a w konsekwencji napływ nowych przedsiębiorców, - Rozwój współpracy oraz wzajemnej promocji Gminy z organizacjami pozarządowymi.
2.3. Rozwój turystyki w oparciu o lokalne zasoby i walory przyrodniczo- kulturowe.	- Projekty w zakresie budowy/remontu/modernizacji infrastruktury służącej do rozwoju usług turystyki, - Prace konserwatorskie, restauratorskie dotyczące zabytków, - Uczestnictwo w różnego rodzaju targach, konferencjach w celu zaprezentowania oferty turystycznej, - Rozbudowa małej architektury turystycznej.	- Wzrost rozpoznawalności Gminy dzięki wykorzystywaniu jej produktów lokalnych, - Postrzeganie Gminy jako miejsca odpowiedniego do realizacji tury-styki weekendowej, - Zwiększenie świadomości dziedzictwa kulturowego, historycznego i ludowego oraz jego utrwalanie, - Zwiększenie świadomości walorów kulturowych i turystycznych wśród mieszkańców gminy oraz turystów, - Wzmocnienie tożsamości społecznej i kulturowej mieszkańców.

2.4. Rozwój nowoczesnego rolnictwa i branż powiązanych.	• Wsparcie gospodarstw rolnych w podejmowaniu dodatkowej pozarolniczej działalności gospodarczej, w tym agroturystyki, • Działania organizacyjne, informacyjne i promocyjne władz lokalnych dla rolników, • Wsparcie rozwoju krótkich łańcuchów dostaw żywności, • Wspieranie i inicjowanie łączenia się rolników w grupy sprzedażowe, producenckie, stowarzyszenia, spółdzielnie itp.	• Wzrost zainteresowania wśród mieszkańców żywnością ekologiczną, • Poprawa ekologicznego wizerunku Gminy, • Wzmocnienie współpracy Gminy z przedsiębiorcami.
---	---	---

Źródło: opracowanie własne

Główna lista wstępnie zidentyfikowanych projektów i przedsięwzięć inwestycyjnych wpisujący się w zakres celu strategicznego 2: Zrównoważony rozwój gospodarczy

Tabela 6. Główna lista wstępnie zidentyfikowanych projektów i przedsięwzięć inwestycyjnych wpisujący się w zakres Celu strategicznego 2: Zrównoważony rozwój gospodarczy

Numer i nazwa projektu lub przedsięwzięcia	Opis przedsięwzięcia	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacowana wartość (zł)	Lata realizacji
1. Budowa i modernizacja infrastruktury kulturalnej na terenie gminy Puławy	Budowa i modernizacja infrastruktury kulturalnej na terenie gminy Puławy(Smogorzów – dz. nr ewid. 195, Anielin-dz. nr ewid. 234)	Urząd Gminy Puławy	3 500 000,00	2024 – 2029

Źródło: opracowanie własne

Cel strategiczny 3.

ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE I KULTUROWE NA RZECZ ZIELONEGO ROZWOJU GMINY

Cele operacyjne:

1. Ochrona walorów przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych,
2. Edukacja ekologiczna mieszkańców,
3. Wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych,
4. Adaptacja do zmian klimatu.

Niezwykle istotnym zagadnieniem w ramach tego strategicznego obszaru jest ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatycznych. Polityka ochrony środowiska na poziomie Gminy opiera się na planowanych działaniach, które mają na celu poprawę jakości powietrza, wody oraz gleby. Przykłady takich działań to m.in. zastępowanie tradycyjnych źródeł ciepła bardziej przyjaznymi dla środowiska alternatywami, budowa przydomowych oczyszczalni ścieków oraz promowanie odnawialnych źródeł energii. Teren gminy obejmują takie dokumenty jak Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Puławy na lata 2024-2032 (przyjęty Uchwałą Nr VII/26/2011 Rady Gminy Puławy z dnia 14 kwietnia 2011 r., następnie zaktualizowany Uchwałą Nr V/26/2024 Rady Gminy Puławy z dnia 21 sierpnia 2024 r.) czy Uchwała nr XXIII/388/2021 Sejmiku Województwa Lubelskiego, tzw. Uchwała Antysmogowa. Działania te będą możliwe tylko przy odpowiednim nastawieniu społeczeństwa i jego świadomości, iż kroki podejmowane przez każdego z nas mają wpływ na jakość naszego życia, np. na stan powietrza, którym oddychamy. Dlatego konieczne jest podejmowanie działań edukacyjnych zmierzających do podnoszenia świadomości ekologicznej mieszkańców oraz zmiany ich nawyków w codziennym życiu.

Zmiany klimatu odbijają się również bezpośrednio na sektorze energetycznym, coraz częstsze zjawiska ekstremalne będą skutkowały problemami w dystrybucji energii elektrycznej. Zjawiska ekstremalne wpływają także niekorzystnie na strefę społeczną i gospodarczą oraz zdrowie ludzi. Aby ograniczyć zmiany warto prowadzić wszelkie działania związane z zastosowaniem odnawialnych źródeł energii oraz utrzymaniem wizerunku czystego środowiskowo obszaru o małym poziomie zanieczyszczenia, co bezpośrednio wiąże się także z promocją produktów lokalnych, budowaniem oferty turystycznej oraz zdrowym stylem życia.

Krokiem, który jest niezbędny i jednocześnie dopełni efekt dbania o środowisko jest kształtowanie świadomości ekologicznej mieszkańców poprzez prowadzenie szeregu działań informacyjnych promujących rozwiązania proekologiczne - prowadzenie polityki informacyjnej ukierunkowanej na dotarcie do poszczególnych grup, a także prowadzenie edukacji i uświadamiania wagi problemu oraz najnowocześniejszych i najskuteczniejszych metod przeciwdziałania zanieczyszczeniom zarówno w gospodarstwie domowym jak i w przedsiębiorstwie.

Wszystkie określone w Strategii kierunki działań, powinny być spójne z przemyślaną, zorganizowaną i odpowiadającą na potrzeby mieszkańców polityką przestrzenną.

Powyższe cele operacyjne stanowić będą podstawę do realizacji konkretnych działań, których możliwości, wraz z oczekiwanymi rezultatami przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 7. Cele, kierunki i oczekiwane rezultaty Celu strategicznego 3

Cel strategiczny 3: Środowisko przyrodnicze i kulturowe na rzecz zielonego rozwoju gminy		
Cel operacyjny	Możliwe kierunki działań	Oczekiwane rezultaty planowanych działań
3.1. Ochrona walorów przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych.	- Kreowanie przyjaznej polityki w zakresie ochrony dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, - Zachowanie bogactwa przyrodniczego i walorów krajobrazowych poprzez ochronę lasów i ekosystemów rzecznych i łąkowych, - Właściwa ochrona i zachowanie krajobrazu i bioróżnorodności przyrodniczej, - Wykonanie tablic informujących o walorach przyrodniczych.	- Podniesienie poziomu świadomości ekologicznej mieszkańców Gminy, - Rozwój oferty kulturalno-sportowej, odpowiadającej potrzebom i zainteresowaniom mieszkańców, - Zwiększenie powierzchni obszarów chronionych przyrodniczo.
3.2. Edukacja ekologiczna mieszkańców.	- Tworzenie programów edukacji ekologicznej dla dzieci i młodzieży, - Edukacja społeczności lokalnej w zakresie nowych technologii ochrony środowiska i zagrożeń ekologicznych, - Prowadzenie kampanii informacyjno-edukacyjnej o tematyce ekologicznej, - Propagowanie ekologicznego stylu życia.	- Podniesienie poziomu świadomości ekologicznej mieszkańców Gminy, - Podniesienie poziomu segregacji odpadów komunalnych.
3.3. Wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych.	- Termomodernizacja budynków oraz wymiana źródeł ciepła na bardziej ekologiczne i energooszczędne, - Wspieranie produkcji energii elektrycznej i ciepłej ze źródeł odnawialnych, - Projekty w zakresie inteligentnego oświetlenia ulicznego, w tym oświetlenia LED, - Promocja odnawialnych źródeł energii wśród mieszkańców.	- Zwiększenie liczby gospodarstw domowych ogrzewanych ekologicznymi źródłami ciepła, - Zwiększenie udziału energii pozyskiwanej ze źródeł odnawialnych na potrzeby budynków użyteczności publicznej oraz ich promocja wśród mieszkańców, - Zapewnienie Gminy bezpieczeństwa energetycznego, - Zabezpieczenie Gminy przed negatywnymi skutkami zmian klimatycznych.
3.4. Adaptacja do zmian klimatu.	- Opracowanie i wdrażanie lokalnego planu adaptacji do zmian klimatu, - Promowanie i wspieranie rozwiązań w zakresie zwiększania retencji, - Rozwój zielonej i niebieskiej infrastruktury.	- Podniesienie poziomu świadomości ekologicznej mieszkańców Gminy, - Zwiększenie liczby budynków z termoizolacją, - Zmniejszenie negatywnych skutków zmian klimatu na terenie Gminy.

Źródło: opracowanie własne

Główna lista wstępnie zidentyfikowanych projektów i przedsięwzięć inwestycyjnych wpisujący się w zakres celu strategicznego 3: Środowisko przyrodnicze i kulturowe na rzecz zielonego rozwoju gminy

Tabela 8. Główna lista wstępnie zidentyfikowanych projektów i przedsięwzięć inwestycyjnych wpisujący się w zakres Celu strategicznego 3: Środowisko przyrodnicze i kulturowe na rzecz zielonego rozwoju gminy

Numer i nazwa projektu lub przedsięwzięcia	Opis przedsięwzięcia	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacowana wartość (zł)	Lata realizacji
1. Budowa odnawialnych źródeł energii na obiektach użyteczności publicznej	Budowa odnawialnych źródeł energii na obiektach użyteczności publicznej (Borowa-dz. nr ewid. 105/2, 183; Piskorów-dz. nr ewid. 205/2; Tomaszów-dz. nr ewid. 113/2; Zarzeczce-dz. nr ewid. 104/2, 114; Gołąb-dz. nr ewid. 1727/10, Pachnowola-dz. nr ewid. 17, Kajetanów-dz. nr ewid. 65/3, Bronowice – dz. nr ewid. 441)	Urząd Gminy Puławy	4 500 000,00	2026 – 2028
2. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej na terenie gminy Puławy	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej na terenie gminy Puławy (Leokadiów-dz. nr ewid. 80, Pachnowola-dz. nr ewid. 17, Gołąb-dz. nr ewid. 1727/10, Bronowice-dz. nr ewid. 441)	Urząd Gminy Puławy	5 000 000,00	2024 – 2030

Źródło: opracowanie własne

Cele operacyjne:

1. Poprawa zwartości obszarowej - rozwój infrastruktury i usług deficytowych,
2. Rozwój sieci Internetu szerokopasmowego,
3. Poprawa bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej,
4. Poprawa warunków bytowych mieszkańców – rozwój i modernizacja infrastruktury technicznej.

Wykreowanie atrakcyjnej przestrzeni do życia, pracy i wypoczynku stanowi podstawę do zapewnienia wysokiej jakości życia mieszkańców. Ład przestrzenny uwzględnia bowiem w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne. Dlatego też, stanowi on niezbędny element zrównoważonego rozwoju Gminy Puławy. Szkieletem każdego układu przestrzennego jest sieć dróg mająca wpływ na obsługę mieszkańców oraz funkcjonowanie podmiotów gospodarczych. Na atrakcyjność miejsca zamieszkania mają wpływ natomiast walory przyrodnicze i krajobrazowe, architektura, układ urbanistyczny oraz poziom bezpieczeństwa. Wyjątkowy potencjał przyrodniczo-kulturowy gminy Puławy sprzyja jej rozwojowi. Wpływa na to przede wszystkim malownicze położenie w dolinie rzeki Wisły.

Właściwe funkcjonowanie Gminy Puławy i jej mieszkańców uzależnione jest od zasobów infrastrukturalnych gminy, szczególnie infrastruktury drogowej i komunikacyjnej, obejmującej drogi, chodniki, drogi dla rowerów, transport publiczny, dostęp do szybkiego Internetu. Należy zwrócić uwagę, że część istniejących problemów w gminie ma podłoże infrastrukturalne, a realizacja pozostałych celów strategicznych bez odpowiedniej infrastruktury nie będzie możliwa. Część potrzeb mieszkańców Gminy Puławy realizowanych jest na terenie miasta Puławy, dlatego istotne dla mieszkańców jest funkcjonowanie sieci publicznych połączeń transportowych z miastem, a w szczególności włączenie w taką sieć miejscowości, które tych połączeń nie posiadają, albo posiadają w ograniczonym zakresie.

Bardzo ważne dla podniesienia jakości życia mieszkańców i innych osób odwiedzających gminę, jest zapewnienie bezpieczeństwa w ruchu drogowym. W tym zakresie niezbędne są m.in. działania zmierzające do zwiększenia widoczności pieszych i rowerzystów na drogach, zapewnienia pieszym i rowerzystom odpowiednich warunków przemieszczania się oraz poprawy ogólnego bezpieczeństwa osób zmotoryzowanych.

Powyższe cele operacyjne stanowić będą podstawę do realizacji konkretnych działań, których możliwości, wraz z oczekiwanymi rezultatami przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 9. Cele, kierunki i oczekiwane rezultaty Celu strategicznego 4

Cel strategiczny 4: Atrakcyjna i spójna terytorialnie przestrzeń		
Cel operacyjny	Możliwe kierunki działań	Oczekiwane rezultaty planowanych działań
4.1. Poprawa zwartości obszarowej - rozwój infrastruktury i usług deficytowych	- Wyznaczenie stref funkcjonalnych w dokumentach planistycznych na rzecz świadomego rozwoju przestrzennego, - Aktualizacja i sporządzenie nowych miejscowych planów zagospodarowania terenu i dostosowanie ich do potrzeb rozwijającej się Gminy, - Regulacja polityki przestrzennej poprzez opracowanie planu ogólnego.	- Zwiększenie harmonii i ładu przestrzennego, - Lepsze rozplanowanie przyszłych inwestycji i lokalizacji firm.
4.2. Rozwój sieci Internetu szerokopasmowego.	Projekty w zakresie budowy/rozbudowy infrastruktury szybkiego internetu.	Zwiększona liczba osób korzystających z szybkiego internetu.
4.3. Poprawa bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej.	- Przedsięwzięcia inwestycyjne poprawiające bezpieczeństwo na drogach (chodniki, przejścia dla pieszych, oświetlenie uliczne itp.), - Projekty zwiększające świadomość mieszkańców w zakresie zasad bezpieczeństwa na drogach, - Bliska współpraca służb mundurowych z władzami lokalnymi w zakresie monitorowania poziomu bezpieczeństwa i przeciwdziałania jego zagrożeniom, - Projekty związane ze szkoleniami służb mundurowych.	- Zwiększenie bezpieczeństwa ruchu drogowego, rowerowego oraz pieszego, - Zwiększenie bezpieczeństwa w pozostałych miejscach w przestrzeni publicznej.
4.4. Poprawa warunków bytowych mieszkańców – rozwój i modernizacja infrastruktury technicznej.	- Projekty w zakresie infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, - Projekty w zakresie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków na obszarach, gdzie kanalizacja sieciowa nie jest uzasadniona ekonomicznie, - Projekty w zakresie gazyfikacji i podłączenia do sieci gazowej nowych nieruchomości.	- Zwiększenie poziomu objęcia Gminy siecią kanalizacyjną, - Zwiększenie liczby osób korzystających z sieci kanalizacyjnej, - Zwiększenie liczby osób korzystających z sieci gazowej.

Źródło: opracowanie własne

Główna lista wstępnie zidentyfikowanych projektów i przedsięwzięć inwestycyjnych wpisujących się w zakres celu strategicznego 4: Atrakcyjna i spójna terytorialnie przestrzeń

Tabela 10. Główna lista wstępnie zidentyfikowanych projektów i przedsięwzięć inwestycyjnych wpisujący się w zakres Celu strategicznego 4: Atrakcyjna i spójna terytorialnie przestrzeń

Numer i nazwa projektu lub przedsięwzięcia	Opis przedsięwzięcia	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacowana wartość (zł)	Lata realizacji
1. Modernizacja przepompowni ścieków na terenie gminy Puławy	Modernizacja przepompowni ścieków na terenie gminy Puławy: Gołąb dz. nr ewid. 2697/3, 1706, 1413/2, 1459/1, 1413/2, 1973/3, 1428/2, 7116/7, 1766/2, 1501, 2681/8, 1911/5, 1676, 2746/3, 1694/2, 1687/1, 2768/11, 3351/4, 2037/2, 1428/2, Wólka Gołębska dz. nr ewid. 1233, 1048, 1028, 1016/2, 968, 1073, 950, Góra Puławska dz. nr ewid. 178/3, 167/1, 149/2, 122/6, 91/1, 48, 29, 137/3, 132/2, 960/4, 102/3, 857/4, 960/4, 425/7, 1419/4, 905, 478/41, 479/81, 861, 126, 30/1, Jaroszyn dz. nr ewid. 30/1, Klikawa dz. nr ewid. 259/1, 230, 195/2	Urząd Gminy Puławy	18 600 000,00	2024 – 2032
2. Budowa ujęcia wody w m. Pachnowola	Budowa ujęcia wody w msc. Pachnowola- dz. nr ewid. 17	Urząd Gminy Puławy	6 500 000,00	2026 – 2029
3. Budowa sieci kanalizacji sanitarnej na terenie gminy Puławy	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej na terenie gminy Puławy (Gołąb, ul. Wiśniowa dz. nr ewid. 2750, Klikawa ul. Podgórna dz. nr ewid. 33, Klikawa ul. Pogodna dz. nr ewid. 193, Klikawa ul. Spokojna dz. nr eid. 156, Klikawa ul. Cicha dz nr ewid. 123, Jaroszyn dz. nr ewid. 983)	Urząd Gminy Puławy	20 000 000,00	2024 – 2031
4. Budowa sieci wodociągowej na terenie gminy Puławy	Budowa sieci wodociągowej na terenie gminy Puławy (Kajetanów dz. nr ewid. 341, Bronowice dz. nr ewid. 646)	Urząd Gminy Puławy	3 600 000,00	2024 – 2030
5. Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w msc. Sadłowice	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w msc. Sadłowice (dz. nr ewid. 80, 5/11)	Urząd Gminy Puławy	297 951,23	2024
6. Renowacja sieci kanalizacyjnej w msc. Sadlowice	Bezwykopowa renowacja sieci kanalizacyjnej w msc. Sadłowice (dz. nr ewid. 123)	Urząd Gminy Puławy	300 000,00	2026-2030
7. Rozbudowa sieci drogowej zachodniej części gminy Puławy związana z planowaną przebudową drogi ekspresowej S12 - Program	Wykonanie 4 nowych połączeń między miejscowościami Polesie – Leokadiów, Polesie – Smogorzów, Anielin – Janów i Piskorów – Zarzeczce/Kochanów. Łączna długość odcinków to około 6,2 km	Urząd Gminy Puławy	9 373 246,00	2024

Inwestycji Strategicznych "Polski Ład"				
8. Kompleksowa przebudowa sieci dróg gminnych w miejscowości Klikawa	Wykonanie przebudowy nawierzchni asfaltowej drogi gminnej ul. Akacyjowa i ul. Klonowa (dz. nr ewid. 265) oraz budowa drogi gminnej nazwa robocza ul. Betonowa (dz. nr ewid. 174/19) wraz z przebudową oświetlenia oraz budową kanalizacji deszczowej	Urząd Gminy Puławy	6 000 000,00	2024 – 2025
9. Budowa drogi gminnej ul. ks. Sz. Grzybowskiego od km 0+003,00 do km 0+224,34 w miejscowości Gołąb	Wykonanie nawierzchni asfaltowej na podbudowie wraz z odwodnieniem terenu oraz jednostronnym chodnikiem (działka nr ewid. 1829/14)	Urząd Gminy Puławy	1 068 443,43	2024
10. Budowa drogi gminnej ul. Truskawkowej (1) od km 0+011,12 do km 0+321,75, ul. Truskawkowej (2) od km 0+002,87 do km 0+461,39 oraz ul. Malinowej od km 0+008,52 do km 0+318,20 w miejscowości Góra Puławska	Wykonanie alternatywnego włączenia osiedla w msc. Góra Puławska do drogi wojewódzkiej nr 743 oraz budowa dwóch odcinków wewnątrz osiedla z wykonaniem odwodnienia terenu poprzez kanalizację deszczową, nowe chodniki oraz uzupełnienie fragmentu linii oświetlenia drogowego (Góra Puławska dz. nr ewid. 478/43, 149/53, 149/54, 479/95)	Urząd Gminy Puławy	5 513 570,92	2024
11. Rozbudowa infrastruktury drogowej na terenie gminy Puławy	Wykonanie nawierzchni asfaltowych na zdegradowanych drogach gminnych: Góra Puławska ul. Adamówka (dz. nr ewid. 1007), ul. Graniczna (działka nr ewid. 1012), Łęka (dz. nr ewid. 376), Gołąb ul. Folwarki (dz. nr ewid. 1796), Gołąb łącznik ul. Pocztowej i ul. Polnej (dz. nr ewid. 1560), Gołąb ul. Z.Kossak (dz. nr ewid. 1974), Gołąb ul. Krzywa (dz. nr ewid. 1846), Gołąb ul. Cicha (dz. nr ewid. 1753, 1746) Gołąb ul. Boczna (dz. nr ewid. 1753), Gołąb ul. Wesoła (dz. nr ewid. 1742), Gołąb ul. Szkolna (dz. nr ewid. 1832/1, 1829/19), Gołąb ul. Słoneczna (dz. nr ewid. 3352/1), Nieciecz (dz. nr ewid. 996), Piskorów (dz. nr ewid. 16), Pachnowola (dz. nr ewid. 138/4, 138/7), Niebrzegów (dz. nr ewid. 1600), Borowa (dz. nr ewid. 264), Skoki (dz. nr ewid. 354/1) Matygi (dz. nr ewid. 49 obręb Gołąb), Wólka Gołębska (dz. nr ewid. 1166/1), Kowala (dz. nr ewid. 260), łącznik Bronowic-Łęka (dz. nr ewid. 378 obręb Bronowice, dz. nr ewid. 230/2 i 377 obręb Łęka), Janów (dz. nr ewid. 108 obręb Janów – Sosnów), Tomaszów-Kochanów (dz. nr ewid. 29 obręb Tomaszów, dz. nr ewid. 265 obręb Kochanów)	Urząd Gminy Puławy	60 000 000,00	2024 – 2030

12. Budowa energooszczędnego oświetlenia drogowego na terenie gminy Puławy	Budowa energooszczędnego oświetlenia drogowego w msc. Gołąb ul. Uroczą (dz. nr ewid. 2659), Gołąb ul. Rudki (dz. nr ewid. 2184), Kochanów (dz. nr ewid. 28) Kochanów (dz. nr ewid. 265), Skoki (dz. nr ewid. 344) , Wólka Gołębska (dz. nr ewid. 877, 932), Góra Puławska (dz. nr ewid. 1003), Kol. Góra Puławska (dz. nr ewid. 1461), Sadłowice (dz. nr ewid. 16 i 75/1), Bronowice (dz. nr ewid. 640), Jaroszyn (dz. nr ewid. 4/2, 7/19, 7/20), Opatkowice (dz. nr ewid. 1821/3, 1820), Pachnowola (dz. nr ewid. 179), Klikawa ul. Podgórna (dz. nr ewid. 193), Klikawa ul. Pogodna (dz. nr ewid. 33), Borowina (dz. nr ewid. 6884 obręb Gołąb), Opatkowice (dz. nr ewid. 1821/5) Opatkowice (dz. nr ewid. 1821/3), Opatkowice (dz. nr ewid. 1820), Nieciecz (dz. nr ewid. 985/3)	Urząd Gminy Puławy	2 300 000,00	2025-2030
13. Zakup samochodów ratowniczo gaśniczych dla jednostek OSP z terenu Gminy Puławy	Zakup samochodów ratowniczo gaśniczych dla jednostek OSP z terenu Gminy Puławy (OSP Dobrosławów, OSP Skoki)	Urząd Gminy Puławy	4 800 000,00	2025 – 2030
14. Doposażenie jednostek OSP w sprzęt niezbędny do ratowania życia i mienia	Doposażenie jednostek OSP w sprzęt niezbędny do ratowania życia i mienia	Urząd Gminy Puławy	400 000,00	2024 – 2028
15. Modernizacja infrastruktury do ujmowania i dystrybucji wody na terenie MOF Miasta Puławy	Modernizacja infrastruktury do ujmowania i dystrybucji wody w miejscowości Góra Puławska (działka nr ewid. 603/2)	Urząd Gminy Puławy	8 583 194,00	2024 – 2028
16. Wzmocnienie cyberbezpieczeństwa w Urzędzie Gminy Puławy	Wzmocnienie cyberbezpieczeństwa w Urzędzie Gminy Puławy (dz. nr ewid. 941/36 obręb miasto Puławy)	Urząd Gminy Puławy	850 000,00	2024 – 2026
17. Budowa bazy sprzętowo-materiałowej dla GUIEWiK w miejscowości Klikawa	Zakup niezbędnego wyposażenia i urządzeń dla Grupy Utrzymania i Eksploatacji Wodociągów i Kanalizacji w ramach rozbudowy zaplecza technicznego w miejscowości Klikawa	Urząd Gminy Puławy	1 790 734,00	2028-2030
18. Przebudowa budynku biurowego GUIEWiK w Górze Puławskiej -	Przebudowa budynku biurowego na potrzeby Grupy Utrzymania i Eksploatacji Wodociągów i Kanalizacji w Górze Puławskiej	Urząd Gminy Puławy	960 000,00	2029-2030
19. Rozbudowa sieci drogowej gminy Puławy	Wykonanie nawierzchni asfaltowych na drogach gminnych: ul. Błotna, Rudki w msc. Gołąb i Wólka Gołębska (dz. nr ewid. 2487, 2184 – obr. Gołąb i dz. nr ewid. 932 i 877 – obr. Wólka Gołębska),	Urząd Gminy Puławy	8 282 545,23	2023 - 2024

	ul. Lotnisko (dz. nr ewid. 2800), ul. Polnej (dz. nr ewid. 1610), ul. Piaskowej (dz. nr ewid. 3352/1, 3593 i 3554) i ul. Podwierzbie (dz. nr ewid. 1491) w Gołębiu, drodze gminnej (dz. nr ewid. 307) w msc. Sosnów			
20. Budowa drogi gminnej Nr 107477L w miejscowości Matygi (obręb Gołąb) od km 0+000,00 do km 0+995,00	Wykonanie nawierzchni asfaltowej na drodze gminnej (dz. nr ewid. 70, obręb Gołąb)	Urząd Gminy Puławy	2 630 275,10	2023 - 2024

Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie autorstwa Rycha Skok

4.1. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej Gminy

Zaproponowany w niniejszym dokumencie model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Puławy oparty jest na uwarunkowaniach przestrzennych ośrodka i zawiera ustalenia oraz wnioski, wyciągnięte z diagnozy rozwoju obszaru w wymiarze społecznym, gospodarczym oraz środowiskowym. Model uwzględnia ponadto aktualne potrzeby i aspiracje społeczności lokalnej oraz wpisuje się w politykę przestrzenną Gminy. Propozycje w nim zawarte stanowią bazę do opracowania w przyszłości Planu Ogólnego Gminy Puławy (zgodnie z reformą zagospodarowania przestrzennego).

Przystępując do opracowania modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej wzięto pod uwagę następujące uwarunkowania (czynniki) rozwoju:

- rola i znaczenie Gminy w aktualnie obowiązującej Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego, w tym przynależność do Obszaru Strategicznej Interwencji (OSI Powiśle),
- kierunki zagospodarowania przestrzennego, wynikające z obowiązujących dokumentów planistycznych, w szczególności aktualnie obowiązującego Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego,
- środowisko przyrodnicze i kulturowe Gminy, formy jego ochrony oraz system powiazań,
- istniejący układ osadniczy wraz z rolą i hierarchią poszczególnych jednostek,
- główne korytarze i elementy sieci transportowych, w tym pieszych i rowerowych,
- stan wyposażenia Gminy w podstawową infrastrukturę techniczną i społeczną,
- potrzeby mieszkańców oraz przedsiębiorców w zakresie realizowanej polityki przestrzennego zagospodarowania Gminy.

Przedmiotowy model struktury funkcjonalno-przestrzennej zakłada dalszy, zrównoważony rozwój Gminy Puławy jako:

- gminy wiejskiej,
- gminy rozwijającej funkcje turystyczne w oparciu o liczne walory przyrodnicze i kulturowe,
- gminy, tworzącej strefę zewnętrzną Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego ośrodka subregionalnego, jakim jest miasto Puławy,
- gminy wykorzystującej swoje położenie do rozwoju funkcji rolniczych, specjalizujących się w ekologicznej uprawie owoców miękkich.

Rolę modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Puławy można potraktować, jako projekcję oczekiwanych i zaplanowanych procesów rozwojowych oraz ich wpływu na kształtowanie struktur przestrzennych. Struktury te z jednej strony wynikają z istniejących uwarunkowań w zakresie środowiska przyrodniczego i kulturowego, z drugiej zaś są rezultatem prowadzonej przez Gminę polityki zagospodarowania przestrzennego w zakresie osadnictwa, rolnictwa, wyznaczania terenów pod działalność gospodarczą, powiązań komunikacyjnych czy też lokalizacji i budowy głównych elementów infrastruktury technicznej. Poniżej dokonano krótkiej charakterystyki kluczowych struktur przestrzennych, do jakich należy dążyć, realizując cele i działania przedmiotowej Strategii.

4.2. Uwarunkowania przyrodnicze w modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej

W modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Puławy bardzo ważną rolę odgrywają aspekty środowiskowe. Występowanie naturalnych elementów przyrodniczych, takich jak kompleksy leśne, doliny rzeczne czy obszary chronione, determinuje bowiem możliwości rozwoju osadnictwa oraz towarzyszącej mu infrastruktury.

Gmina Puławy leży na styku dwóch wyraźnie odmiennych krain fizjograficznych. Jej północną część obejmuje Dolina Środkowej Wisły, południowa strona przynależy natomiast do Równiny Radomskiej. Tak zróżnicowane położenie warunkuje złożoność struktury funkcjonalno-przestrzennej oraz wynikające z niej bogactwo walorów przyrodniczych i krajobrazowych. Gmina Puławy to malowniczy obszar, pełen dzięki i nieskażonej przyrody, która tworzy czarujący krajobraz. Ostoję znalazło tu wiele gatunków roślin i zwierząt, w tym objętych ochroną prawną.

Przez teren Gminy przepływają dwie główne rzeki – Wisła oraz Wieprz, stanowiące główne korytarze powiązań przyrodniczych, zarówno wewnątrzgminnych jak i zewnętrznych. Sieć hydrologiczną uzupełniają mniejsze cieki wodne (w tym okresowe), wśród których na szczególną uwagę zasługują Klikawka i Nur, posiadające na swym przebiegu kilka niewielkich stawów. Cieki te, wspomagane przez zbiorowiska roślin wodnych i zadrzewienia śródpolne, pełnią rolę powiązań wewnętrznych. Łączna powierzchnia wód powierzchniowych w Gminie Puławy wynosi ponad 830 ha, zajmując tym samym 5,5% obszaru ośrodka.

Okolo 33% całkowitej powierzchni Gminy zajmują kompleksy leśne, z których największe występują w północnej i zachodniej części jednostki. Są to bory mieszane z przewagą młodych drzewostanów. Cechą charakterystyczną ośrodka są ponadto wierzbowe zarośla, porastające terasę zalewową Wisły.

Gmina Puławy znajduje się w zasięgu licznych obszarów chronionych. Do najważniejszych, bezspornie należy Kazimierski Park Krajobrazowy, będący najstarszą formą ochrony krajobrazu w województwie lubelskim. Jego fragment zahacza o południowo-wschodni kraniec ośrodka, a swoją otuliną obejmuje takie ośrodki jak: Góra Puławska, Kolonia Góra Puławska i Sadłowice. W pobliżu Gołębia funkcjonuje Rezerwat Czapliniec, który w całości leży na terenie Gminy. Jego powierzchnia całkowita wynosi nieco ponad 19 ha. Północna część jednostki, na obszarze około 2 tys. ha, znajduje się z kolei w zasięgu oddziaływania Obszaru Chronionego Krajobrazu Pradolina Wieprza. Rejon ten charakteryzuje się dużą bioróżnorodnością – występują tu liczne zbiorniki wodne i szuwały, na których odnaleźć można rzadkie gatunki roślin i ptaków. Z uwagi na ten fakt wyznaczony został obszar Natura 2000 *Dolny Wieprz*, pełniący jednocześnie rolę korytarza ekologicznego o randze krajowej.

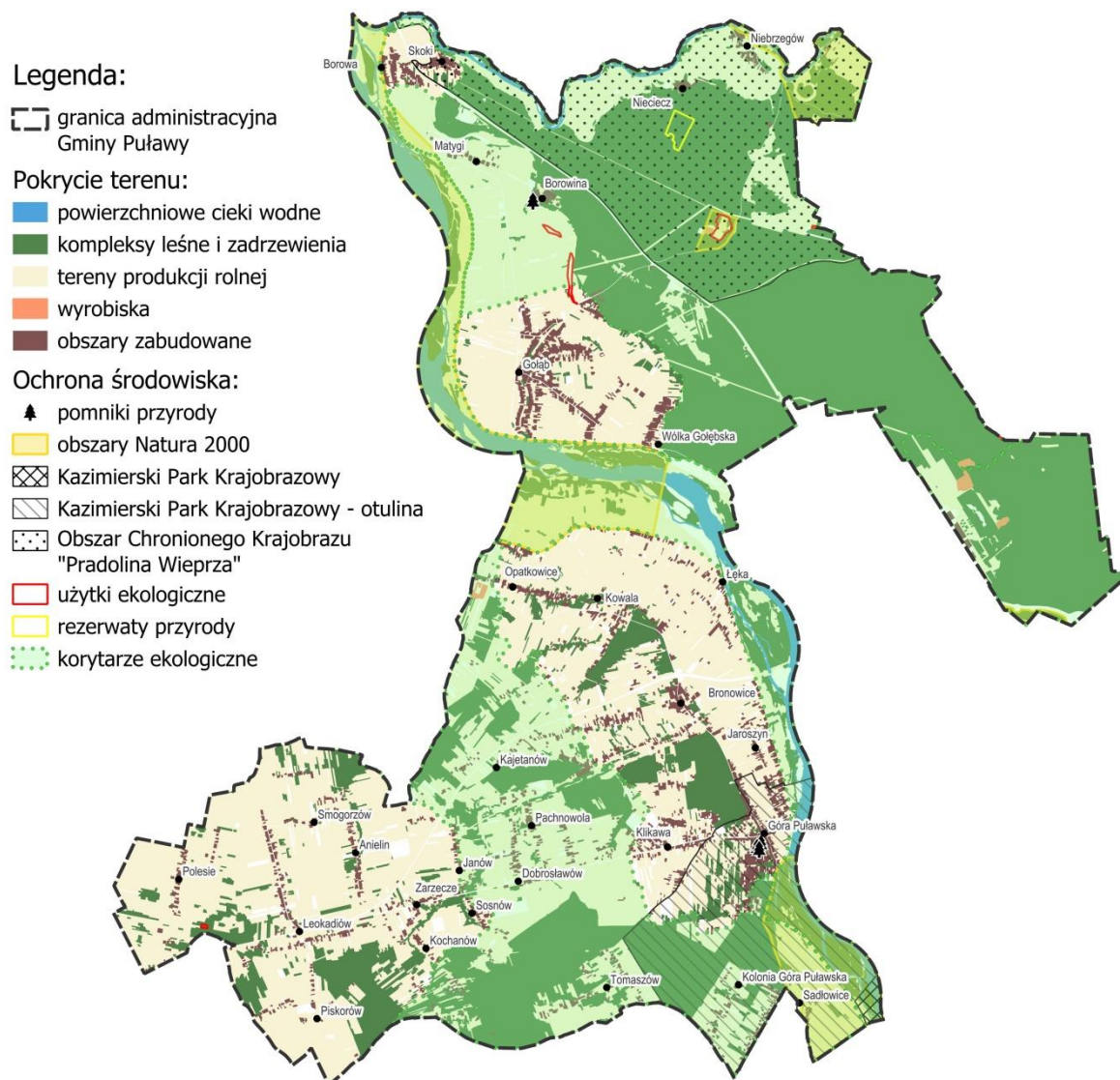
Poza wyżej wymienionymi, w granicach Gminy Puławy znajdują się jeszcze inne formy ochrony środowiska. Są to cztery drzewa, posiadające status pomnika przyrody (dąb szypułkowy, lipa drobnolistna, klon zwyczajny oraz dąb Szypułkowy Zdzisław), a także sześć użytków ekologicznych.

Tak duża różnorodność środowiskowa, w tym w szczególności bogactwo obszarów chronionych, wymuszają na Gminie konieczność ich poszanowania i uwzględnienia w procesie planowania przyszłego rozwoju jednostki. Niezbędne jest na przykład zachowanie obowiązujących zasad ochrony terenów cennych pod względem przyrodniczym oraz wprowadzenie stosownych ograniczeń użytkowania gruntów w ich najbliższym sąsiedztwie. Potrzebna może okazać się także edukacja ekologiczna lokalnej społeczności czy realizacja projektów prośrodowiskowych, sprzyjających poprawie jakości otoczenia.

Przedmiotowa Strategia (w tym model struktury funkcjonalno-przestrzennej) za jeden z celów strategicznych przyjmuje kształtowanie etycznej postawy wobec środowiska. W ramach tego założenia realizowane będą działania ukierunkowane m.in. na poprawę stanu ochrony przyrody, podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców czy adaptację do zmian klimatycznych. W rejonie objętym ochroną prawną dopuszczona zostanie wyłącznie taka działalność, która nie będzie uciążliwa i nie przyczyni się do degradacji środowiska, np. turystyka wypoczynkowa (w tym agroturystyka) czy funkcje

rekreacyjne. Ograniczenia związane z prowadzeniem działalności i zabudową uzależnione są od występowania ww. form ochrony przyrody.

Mapa 2. Uwarunkowania przyrodnicze w modelu funkcjonalno-przestrzennym

Źródło: opracowanie własne

4.3. Struktura osadnicza w modelu funkcjonalno-przestrzennym

Układ przestrzenny Gminy Puławy w znacznej mierze uwarunkowany jest historycznymi procesami kształtowania krajobrazu kulturowego. Ten, na przestrzeni lat stopniowo ulegał – i wciąż ulega – przeobrażeniu charakteru z typowo wiejskiego w kierunku urbanizacji podmiejskiej. Zasięg owego zjawiska determinują trzy główne czynniki:

- położenie Gminy w sąsiedztwie miasta, z którym wiążą się dynamiczne tendencje rozwoju funkcji mieszkaniowych, przedsiębiorczości i infrastruktury technicznej,
- naturalne elementy przyrodnicze – doliny rzeczne, kompleksy leśne oraz niekorzystne warunki gruntowo-wodne, które ograniczają możliwości rozprzestrzeniania się osadnictwa,
- ponadlokalne powiązania komunikacyjne, wzdłuż których chętnie lokalizowane są nowe funkcje.

Struktura funkcjonalno-przestrzenna Gminy opiera się na dwóch porównywalnie silnych ośrodkach, zlokalizowanych po obu stronach Wisły – Gołębiu i Górze Puławskiej. Miejscowościom tym przypisuje się rolę centrów lokalnych, wspomagających względem polifunkcyjnego ośrodka ponadlokalnego, jakim jest miasto Puławy. Zarówno wieś Gołąb, jak i Góra Puławska, kształtują bowiem swoje własne obszary obsługi lokalnej, wynikające z w miarę kompletnych programów usług podstawowych.

Pozostałe miejscowości określa się jako wsie podstawowe, które w strukturze funkcjonalno-przestrzennej pełnią rolę uzupełniającą względem ośrodków lokalnych, bądź wsie produkcyjne, ukierunkowane na konkretne (zazwyczaj pojedyncze) funkcje, znacząco dominujące ponad innymi, ewentualnie występującymi.

Analizując rozkład przestrzenny poszczególnych miejscowości zauważyć można jego wyraźną zależność względem sieci powiązań komunikacyjnych. Gołąb i Góra Puławska, jako ośrodki o znaczeniu lokalnym, charakteryzują się węzłowym położeniem, u zbiegu licznych tras, łączących z nimi mniejsze wsie podstawowe i produkcyjne. Są to strategiczne punkty, w których chętnie lokalizują się nowe usługi oraz branża produkcyjno-przemysłowa. W hierarchii zasięgów oddziaływania będą to więc ośrodki najwyższej rangi.

Wsie zidentyfikowane jako podstawowe (wspomagające względem ośrodków lokalnych) stanowią nieco mniejsze punkty węzłowe bądź też wyrysowane są na pojedyncze – aczkolwiek ważne dla układu sieciowego – szlaki. Tego typu położenie zapewnia owym jednostkom dobre skomunikowanie z miejscowościami wyższej rangi oraz umożliwia prężny rozwój gospodarczy, co z kolei przekłada się na wzrost ich ogólnego znaczenia w strukturze osadniczej Gminy. Spośród wsi podstawowych wyróżnić można zatem:

- ważne punkty węzłowe (Borowa, Bronowice), których wysoka wartość komunikacyjna determinuje stosunkowo szybkie tempo rozwoju;
- wsie podstawowe o szczególnym znaczeniu (Kowala, Opatkowice, Kajetanów, Zarzecze, Dobrosławów i Klikawa), zlokalizowane na uczęszczanych szlakach komunikacyjnych i aspirujące do zwiększenia swojej rangi w niedalekiej przyszłości;
- pozostałe wsie, pełniące rolę jednostek podstawowych.

Ostatnią grupę miejscowości stanowią tzw. wsie produkcyjne, których rynki pracy zdominowane są zazwyczaj przez pojedyncze funkcje. Ośrodki te nie wykazują wyraźnej zależności w stosunku do systemu powiązań – mogą być zlokalizowane w pobliżu szlaków o istotnym znaczeniu komunikacyjnym, bądź też w zupełnym oddaleniu od nich. Kluczową rolę odgrywają tu natomiast miejscowe uwarunkowania, które przekładają się na rozwój takich, a nie innych dziedzin gospodarki.

Wśród wsi produkcyjnych na terenie Gminy Puławy wyróżnić można trzy jednostki o szczególnym znaczeniu, związanym z powiązaniami komunikacyjnymi – Matygi, Leokadiów oraz Łęka. Miejscowości te posiadają najwyższe w swojej grupie predyspozycje do osiągnięcia polifunkcyjności w niedalekiej przyszłości.

Analizując rozmieszczenie wsi produkcyjnych w przestrzeni, warto również zwrócić uwagę na fakt, iż sąsiadujące ze sobą miejscowości przyjmują z reguły podobne – o ile nie tożsame – funkcje. Przykładowo, wsie położone przy północnej granicy ośrodka (Niebrzegów, Nieciecz) cechują się wysokim potencjałem turystycznym; z kolei strefa południowo-zachodnia (Anielin, Leokadiów, Polesie, Smogorzów) ma charakter typowo rolniczy. Tym sposobem, w granicach Gminy Puławy – niejako samoistnie – tworzy się system strefowania funkcjonalnego.

Mapa 3. Struktura osadnicza w modelu funkcjonalno-przestrzennym

Legenda

granica Gminy Puławy

sieć osadnicza

miejscowości

Rola ośrodków:

ośrodki o znaczeniu lokalnym

wsie podstawowe

wsie produkcyjne

Hierarchia ośrodków:

1 - ośrodki najwyższej rangi

2 - ważne punkty węzłowe

3 - wsie podstawowe o szczególnym znaczeniu

4 - wsie produkcyjne o szczególnym znaczeniu

Funkcje wsi produkcyjnych:

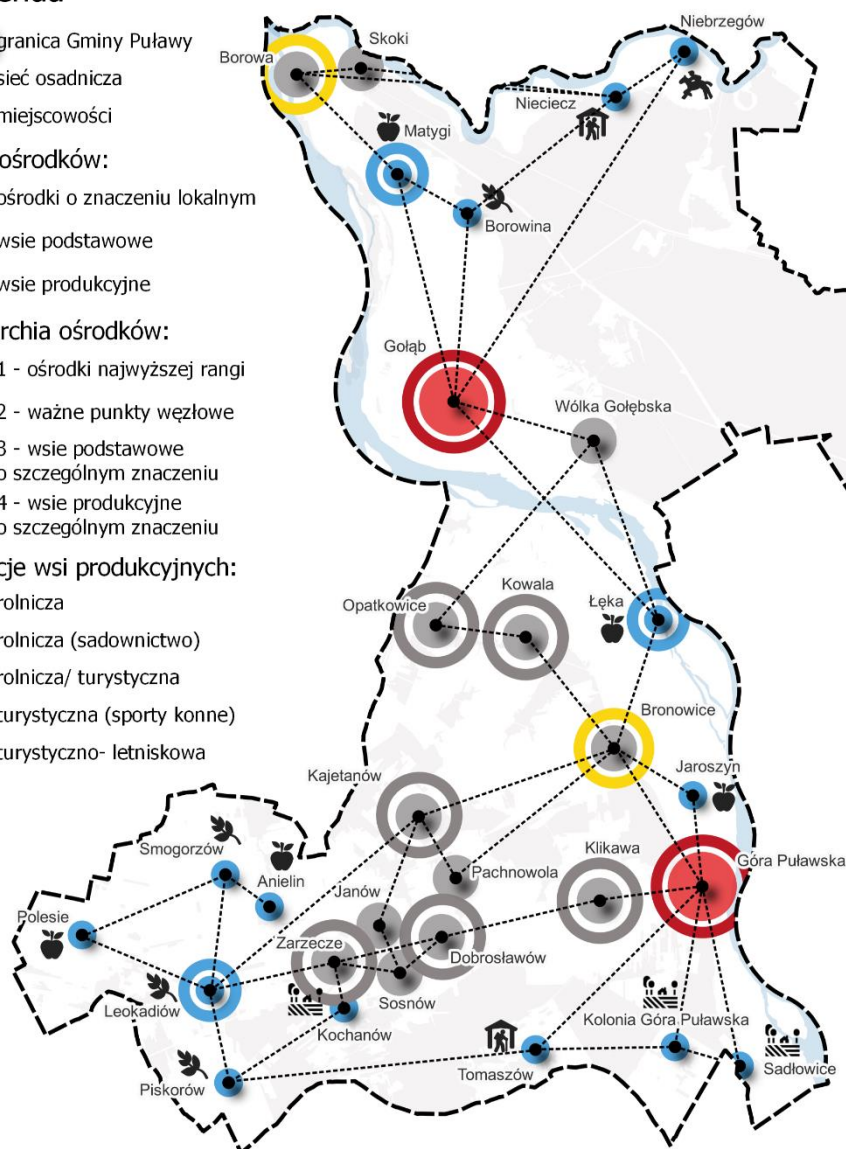
rolnicza

rolnicza (sadownictwo)

rolnicza/ turystyczna

turystyczna (sporty konne)

turystyczno- letniskowa

Źródło: opracowanie własne

4.4. Powiązania komunikacyjne w modelu funkcjonalno-przestrzennym

Struktura komunikacyjna Gminy Puławy składa się z sieci dróg publicznych, połączeń kolejowych oraz szlaków rowerowych, które razem tworzą komplementarny, rozbudowany układ transportowy. Analizując rozmieszczenie poszczególnych tras w przestrzeni trudno mówić o jakichkolwiek formach uporządkowania – układ jest nieregularny i niejednorodny (zdecydowanie lepiej rozwiniętą infrastrukturę komunikacyjną posiada lewobrzeżna część ośrodka). Mimo to, Gminę Puławy uznaje się za jednostkę bardzo dobrze skomunikowaną, zwłaszcza w kontekście powiązań zewnętrznych.

Podstawowy szkielet układu transportowego Gminy stanowi droga krajowa nr 12, biegnąca horyzontalnie od granicy z Ukrainą w Dorohusku, przez Lublin, Puławy, Radom i Piotrków Trybunalski, aż do granicy z Niemcami. Trasa ta pełni ważną rolę powiązania tranzytowego oraz komunikacyjnego połączenia Polski Wschodniej z centralnym i zachodnim rejonem kraju. Przez teren Gminy Puławy przebiega na odcinku 12,4 km po lewej stronie Wisły i posiada tu rangę drogi ekspresowej (S12). W dalszym przebiegu w kierunku zachodnim planowane jest poszerzenie drogi krajowej i podniesienie do rangi drogi ekspresowej oraz jej dalsza rozbudowa w trzech wariantach (z czego na terenie gminy warianty A i B są tożsame).

Szlakami wspomagającymi względem DK12 są cztery mocno uczęszczane drogi wojewódzkie (trzy w lewobrzeżnej i jedna w prawobrzeżnej części ośrodka). W miejscowości Bronowice z drogą ekspresową krzyżuje się regionalna trasa nr 738, łącząca Górę Puławską z Kozienicami. W kierunku południowym przechodzi ona w DW743. Droga wojewódzka nr 874, przechodząc przez Bogucin, Puławy i Zarzecze, stanowi regionalne połączenie tras szybkiego ruchu S12 i S17. Prawobrzeżną część Gminy obsługuje z kolei droga wojewódzka nr 801, która wiąże komunikacyjnie Puławy z Dęblinem.

W granicach jednostki znajdują się jeszcze trzy inne drogi wojewódzkie (DW 741, DW 840 i DW 845), jednakże mimo rangi tożsamej z powyższymi, ich rzeczywiste znaczenie komunikacyjne jest zdecydowanie mniejsze. Pierwsza stanowi połączenie wewnątrzgminne pomiędzy Bronowicami a Wólką Gołębską. Trasa nr 840 to natomiast krótki odcinek, pełniący rolę dojazdu z DW 801 do stacji kolejowej Zarzeka. Podobną funkcję przybiera również droga wojewódzka nr 845, biegnąca ze wsi Gołąb do stacji kolejowej Gołąb.

Zasadniczą rolę w obsłudze komunikacyjnej ośrodka pełnią także drogi powiatowe. Ich łączna długość w obrębie Gminy wynosi 42,6 km. Sieć uzupełniają drogi gminne, których łączna długość wynosi 96,5 km. Stanowią one uzupełnienie głównego szkieletu komunikacyjnego gminy i są ważnymi elementami struktury osadniczej wielu miejscowości i komunikacji mieszkańców między nimi. Ponadto gmina posiada sieć dróg wewnętrznych służących głównie do obsługi terenów rolniczych.

Sieć powiązań drogowych uzupełniają wspomniane wcześniej linie kolejowe. Przez teren Gminy, w jej północnej części, przebiega linia Kolei Nadwiślańskiej relacji Warszawa – Lublin – granica z Ukrainą, z połączeniem: miasto Puławy – Dęblin. Obsługuje ona zarówno ruch pasażerski jak i towarowy, jednak z uwagi na małą częstotliwość kursowania pociągów i niską dostępność nie ma pierwszorzędного znaczenia w wewnętrznej obsłudze kolejowej.

Przez obszar Gminy Puławy przebiega ponadto pięć szlaków rowerowych, które oznaczono kolorami, zgodnie z systemem przyjętym przez PTTK. Najdłuższym z nich jest liczący 46 km Międzynarodowy Szlak Bursztynowy Greenways. W ujęciu ogólnym trasy rowerowe przebiegają przez niemalże cały obszar Gminy, a ich dostępność jest porównywalna po obu stronach Wisły.

Z układem komunikacyjnym nieodzownie związana jest struktura osadnicza, co pośrednio udowodniono już powyżej. Nie od dziś wiadomo bowiem, że miasta i wsie zlokalizowane na głównych szlakach wiele zyskują na swoim położeniu. Tezę tą potwierdza również rozmieszczenie miejscowości w Gminie Puławy, gdzie zdecydowanie najprężniej rozwijają się te ośrodki, przez które przebiegają drogi krajowe i wojewódzkie, np. Góra Puławska, Bronowice czy Gołąb.

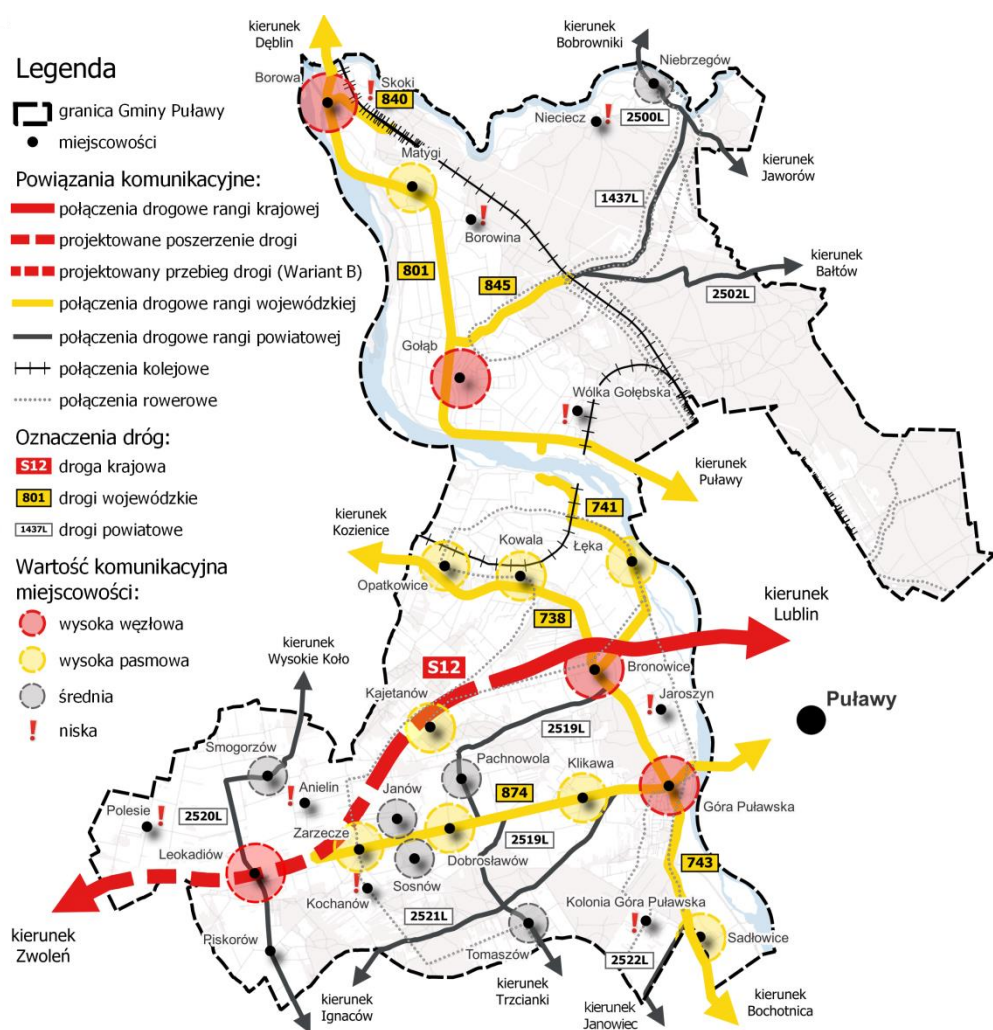

Położenie miejscowości względem sieci powiązań transportowych pozwala określić ich wartość komunikacyjną. W przypadku niniejszego modelu pojęcie to zdefiniować można jako dostępność danej jednostki osadniczej, uwarunkowana przebiegiem dróg publicznych. Określenie wartości komunikacyjnej będzie pomocnym instrumentem do zaplanowania zrównoważonego systemu transportowego Gminy w przyszłym Planie Ogólnym.

W Gminie Puławy wyróżniono cztery stopnie wartości komunikacyjnej: wysoką węzłową, wysoką pasmową, średnią oraz niską. Predyspozycje rozwojowe miejscowości sklasyfikowanych w każdej z tych grup zależne są od ilości i kategorii przebiegających przezeń dróg i przedstawiają się następująco:

- wysoka węzłowa wartość komunikacyjna dotyczy ośrodków zlokalizowanych na skrzyżowaniach szlaków rangi krajowej i/lub wojewódzkiej – w miejscach strategicznych z punktu widzenia transportu i spedycji (Borowa, Gołęb, Bronowice, Góra Puławska oraz Leokadiów);
- wysoka pasmowa wartość komunikacyjna odnosi się do jednostek osadniczych zlokalizowanych wzdłuż pojedynczej sieci transportowej (o znaczeniu krajowym lub regionalnym), tj. miejscowości łatwo dostępnych, o stosunkowo dużym natężeniu ruchu drogowego (przykładem będą tu Matygi, Klikawa czy Łęka);
- średnią wartość komunikacyjną przypisano wsiom, położonym na przebiegu dróg powiatowych, umożliwiających połączenia o znaczeniu ponadlokalnym (wyjątek stanowią miejscowości Janów i Sosnów, które zostały zakwalifikowane do tej grupy ze względu na bardzo bliskie sąsiedztwo drogi wojewódzkiej nr 874);
- niską wartością komunikacyjną cechują się natomiast jednostki oddalone od głównych szlaków komunikacyjnych, do których dojazd możliwy jest wyłącznie drogami gminnymi (np. Nieciecz, Polesie czy Kolonia Góra Puławska).

Mapa 4. Powiązania komunikacyjne w modelu funkcjonalno-przestrzennym

Źródło: opracowanie własne

4.5. Uwarunkowania infrastruktury technicznej i społecznej w modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej

Poziom zagospodarowania infrastrukturalnego na obszarach wiejskich jest jednym z podstawowych aspektów, mających wpływ na ich rozwój społeczno-gospodarczy. Rozbudowa infrastruktury technicznej zapewnia bowiem odpowiednie warunki bytowe dla społeczności lokalnej. Dodatkowo dostęp do energii elektrycznej, kanalizacji i niezakłócone zaopatrzenie w wodę terenów inwestycyjnych ma ogromne znaczenie dla wzrostu aktywności gospodarczej danego obszaru.

Gmina Puławy jest jednostką w 100% zelektryfikowaną. Przez teren ośrodka przebiegają licznie magistralne linie rozdzielcze i wysokiego napięcia. Największe znaczenie mają: linia 400KV Kozienice – Lublin oraz linia 220 kV Azoty – Lublin, Azoty – Kozienice i Azoty – Rożki. Oprócz istotnej wagi dla rozwoju Gminy ww. odcinki infrastruktury elektroenergetycznej wprowadzać będą jednakże znaczne ograniczenia dot. możliwości zagospodarowania terenu, wynikające z przepisów odrębnych.

W granicach Gminy Puławy brak jest centralnego systemu zaopatrzenia w ciepło. Budynki mieszkalne ogrzewane są głównie paliwami stałymi – węglem kamiennym, drewnem i koksem. Ekologiczne nośniki energii, takie jak biomasa (drewno, pelet, wióry drzewne itp.), energia słoneczna czy geotermalna stosowane są sporadycznie, na ograniczonych obszarach, choć zainteresowanie nimi wzrasta rokrocznie. Gmina Puławy posiada wysoki potencjał do rozwoju OZE, w tym w szczególności energetyki geotermalnej, słonecznej i wiatrowej. Obecnie na jej terenie nie funkcjonują jednak żadne elektrownie tego typu - najbliższa zlokalizowana jest w mieście Puławy.

Gmina znajduje się poza magistralnym układem gazowym regionu. Lokalny system zaopatrzenia w gaz ziemny funkcjonuje obecnie wyłącznie po prawej stronie Wisły. Zgazyfikowanie tutejszych wsi (Gołąb, Wólka Gołębska, Matygi, Borowa, Skoki) możliwe było dzięki podłączeniu ich do gazociągu wysokiego ciśnienia, biegnącego do Zakładów Azotowych Puławy S.A. (poza granicami ośrodka).

Gmina Puławy jest w całości telefonizowana. Łączność na terenie wszystkich miejscowości została zautomatyzowana i doprowadzona do zabudowań za pomocą sieci napowietrznych, doziemnych i światłowodowych. Mieszkańcy korzystają również z telefonii bezprzewodowej różnych operatorów. Stacje telefonii komórkowej znajdują się w ośrodkach lokalnych, tj. Gołębiu, Górze Puławskiej, Janowie i Polesiu.

W obecnych czasach szczególne znaczenie dla rozwoju obszaru i jakości życia jego mieszkańców ma powszechny dostęp do szerokopasmowego Internetu. W granicach Gminy Puławy sieć internetowa jest stosunkowo uboga – przebiegają tędy jedynie dwie linie dystrybucyjne, z węzłem w miejscowości Gołąb. Dodatkowo, w 2020 rozpoczęto realizację projektu w ramach trzeciego konkursu Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa (POPC) pod nazwą „Wyeliminowanie terytorialnych różnic w możliwości dostępu do szerokopasmowego Internetu o wysokich przepustowościach”.

Jednostka jest niemalże w całości zwodociągowana – wyjątek stanowią tereny zabudowy lotniskowej w miejscowości Niebrzegów, gdzie brak jest infrastruktury tego typu. W granicach ośrodka znajdują się dwa (zmodernizowane w ostatnich latach) ujęcia wody, w układzie wodociągów grupowych: Wodociąg Gołąb i Wodociąg Góra Puławska. Zaopatrują one obszar prawie całego ośrodka, kolejno po prawej i lewej stronie Wisły.

W kanalizację sanitarną wyposażone jest ok. 43% obszaru Gminy. Najwyższym stopniem skanalizowania cechują się miejscowości Gołąb, Wólka Gołębska i Góra Puławska. Ścieki z rejonu Gołębia oraz lewobrzeżnej części Gminy (pod dnem Wisły) odprowadzane są rurociągami tłoczonymi do miejskiej oczyszczalni ścieków w Puławach. Do niedawna w Gminie Puławy, a dokładniej na terenie wsi Gołąb, funkcjonowało także zorganizowane składowisko odpadów. Głównymi źródłami wytwarzania odpadów komunalnych tam gromadzonych były gospodarstwa domowe oraz obiekty infrastruktury publicznej (usługi, handel, szkolnictwo itp.). Obecnie obiekt jest zamknięty i poddany rekultywacji.

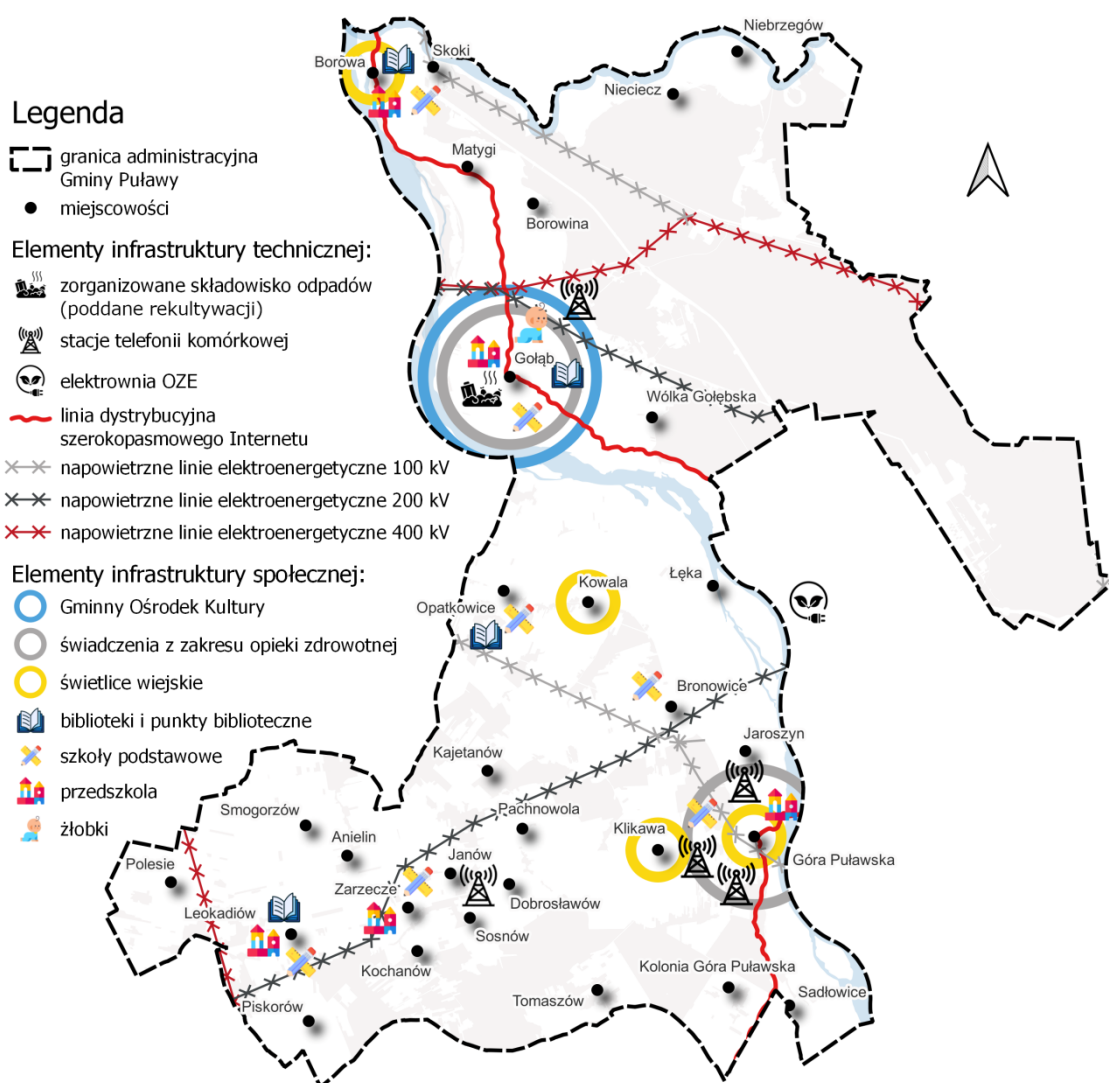

Szczególnie ważnym aspektem dla rozwoju Gminy, wpływającym na jej atrakcyjność osiedleńczą oraz szeroko pojętą jakość życia, jest wyposażenie ośrodka w infrastrukturę społeczną. Pod pojęciem tym rozumie się szereg usług świadczonych mieszkańcom, w tym z zakresu edukacji, kultury, zdrowia i opieki nad najmłodszymi. Dostęp do tego typu oferty ma niezwykle istotne znaczenie dla społeczności lokalnej, gdyż umożliwia ograniczenie wielu problemów społeczno-gospodarczych, takich jak: ubóstwo, wykluczenie społeczne, bezrobocie czy niedostosowanie kwalifikacji mieszkańców do potrzeb lokalnej gospodarki.

Rozmieszczenie infrastruktury społecznej w przestrzeni Gminy Puławy ma charakter niejednorodny i w dużym stopniu zależne jest od wartości komunikacyjnej poszczególnych miejscowości. Za ośrodek o najwyższej randze uznać można w tym aspekcie miejscowość Gołęb, gdzie zgromadzona infrastruktura jest w stanie zapewnić kompleksową obsługę podstawowych potrzeb mieszkańców, począwszy od opieki żłobkowej, przez wychowanie przedszkolne, edukację i ochronę zdrowia, po usługi z zakresu kultury i samorealizacji. Pod tym względem wspomniana jednostka osadnicza pełni, więc rolę niejako centrum życia społecznego nie tylko prawobrzeżnej części, ale i całej Gminy.

Stosunkowo bogatą ofertę infrastruktury społecznej posiada także Góra Puławska, którą określić można jako ośrodek wspomagający względem Gołębia, a jednocześnie najwyższy rangą po lewej stronie Wisły. Zlokalizowane są tutaj: szkoła podstawowa, przedszkole, ośrodek zdrowia oraz świetlica wiejska. Inne miejscowości – w mniejszym lub większym stopniu – wyposażone w elementy infrastruktury społecznej to: Borowa, Opatkowice, Kowala, Bronowice, Leokadiów, Zarzecze i Klikawa, tj. ośrodki o wysokiej wartości komunikacyjnej (patrz mapa 5).

Mapa 5. Uwarunkowania infrastruktury technicznej i społecznej w modelu funkcjonalno-przestrzennym

Źródło: opracowanie własne

4.6. Środowisko kulturowe i krajobraz Gminy w modelu funkcjonalno-przestrzennym

Sporządzając model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Puławy szczególną uwagę należy zwrócić na aspekty krajobrazowe. Za przyczyną unikatowego położenia na obu brzegach Wisły, jednostka posiada cenne walory widokowe, które w procesie planowania jej dalszego rozwoju powinny podlegać pełnej ochronie i poszanowaniu. Celem wytypowania najbardziej wartościowych pod względem widokowym obszarów, przeprowadzono waloryzację krajobrazową terenu Gminy, w ramach której ustalono następującą gradację:

- obszary o ponadprzeciętnych walorach krajobrazowych, zdominowane przez tereny produkcji rolnej (w tym plantacje truskawek) i kompleksy leśne;
- obszary o wysokich walorach krajobrazowych, obejmujące tereny rolno-leśne w granicach otuliny Kazimierskiego PK;
- obszary o bardzo wysokich walorach krajobrazowych, związanych z przebiegiem Wisły i Wieprza;
- obszary o unikatowych walorach krajobrazowych, objęte ochroną prawną (fragment Kazimierskiego Parku Krajobrazowego oraz jego otulina, obszary Natura 2000 czy Obszar Chronionego Krajobrazu „Pradolina Wieprza”).

Klasyfikacja ta stanowić będzie podstawę do wprowadzenia ograniczeń w zakresie zagospodarowania przestrzennego w przyszłym Planie Ogólnym Gminy Puławy.

Na terenie ośrodka, wzdłuż rzeki Wisły, projektowane są dwa nowe obszary chronione, w postaci Parku Krajobrazowego „Dolina Środkowej Wisły” oraz Nadwiślańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Idea ta pojawiła się w środowiskach związanych z ochroną przyrody już stosunkowo dawno (przed 2006 r.), i choć w dalszym ciągu nie została uskuteczniiona, należy stale mieć ją na względzie, kierując się w owym rejonie zasadą bezwzględnego poszanowania natury i krajobrazu.

Przez ww. planowane obszary chronione przebiega już istniejący Nadwiślański Szlak Pieszy. Należy on do regionalnej (wojewódzkiej) sieci powiązań pieszych o charakterze krajoznawczo-turystycznym. Na odcinku w granicach Gminy Puławy jest szczególnie atrakcyjny widokowo, z uwagi na sąsiedztwo Wisły oraz zlokalizowanie nań miejscowości Gołąb, obfitującej w liczne obiekty kultury.

W związku z dwubrzegowym położeniem ośrodka nad Wisłą, występuje duża różnorodność w walorach widokowych każdej z jego części. Rejon północny (prawobrzeżny) zdominowany jest przez lasy, natomiast południe (tereny po lewej stronie rzeki) obfituje w rolniczy krajobraz, związany z uprawą truskawek. Największe plantacje podziwiać można w miejscowościach: Polesie, Smogorzów, Leokadiów, Piskorów, Sosnów, Janów oraz Bronowice, Pachnowola i Opatkowice.

W krajobrazie naturalnym Gminy Puławy, zwłaszcza oddalając się od Wisły, nie sposób uniknąć elementów antropogenicznych, związanych z lokalną historią i tradycją. Ich mnogość oraz specyfika tworzą wyjątkowy krajobraz kulturowy.

Jednostka obfituje w obiekty o charakterze zabytkowym, zlokalizowane na jej terenie. Według Gminnej Ewidencji Zabytków znajduje się tu aż 20 nieruchomości i 86 stanowisk archeologicznych, cennych pod względem historyczno-kulturowym. Spośród nich cztery wpisane zostały do rejestru zabytków Narodowego Instytutu Dziedzictwa. Są to:

- zespół dworsko-parkowy w Bronowicach,
- zespół kościoła parafialnego w Gołębiu,
- zespół kościoła parafialnego w Górze Puławskiej,
- cmentarz protestancki kolonistów niemieckich w Leokadiowie.

Poza ww. na terenie gminy zlokalizowane są liczne miejsca pamięci, pomniki, kapliczki i krzyże przydrożne, przypominające o historii tego miejsca oraz kształtujące tożsamość lokalną. We wsi Gołąb funkcjonuje ponadto jedyne w Polsce Muzeum Nietypowych Rowerów.

Sieć powiązań kulturowych dość wyraźnie zarysowuje się w przestrzeni Gminy. Wspomniana wieś Gołęb stanowi swego rodzaju centrum rozwoju kulturalnego – kumulują się tutaj liczne funkcje kulturotwórcze, w tym infrastruktura taka jak: Gminny Ośrodek Kultury, biblioteka czy ww. muzeum. Ślady historii obecne są nie tylko w wyznaczonych miejscach pamięci, ale również lokalnej architekturze, co dodatkowo wzmacnia potencjał kulturowy miejscowości.

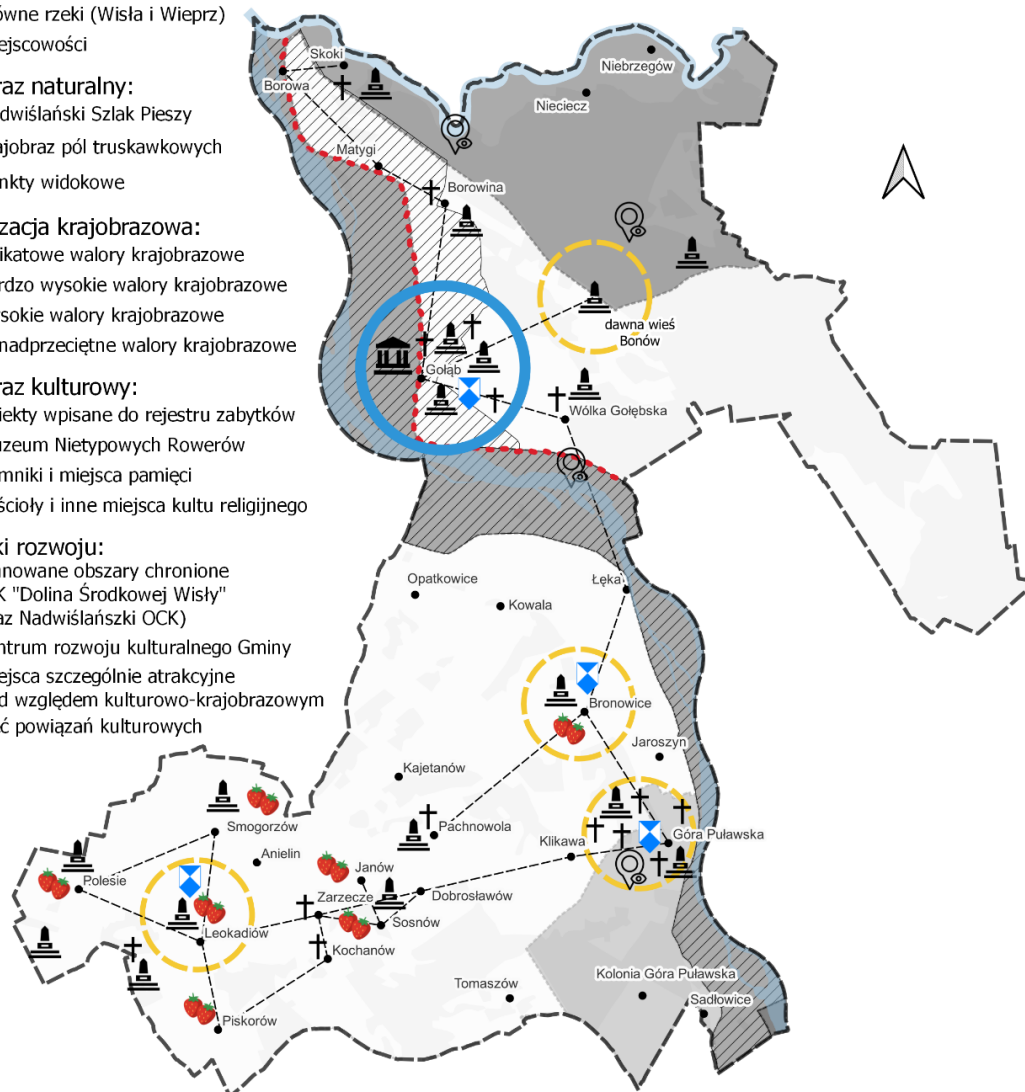
Ośrodkami wspomagającymi względem Gołębia będą miejscowości, które uznano za szczególnie atrakcyjne pod względem kulturowo-krajobrazowym, tj.: Góra Puławska, Bronowice, Leokadiów oraz pozostałości dawnej wsi Bonów. Ich wartość przewyższa walory pozostałych ośrodków, z uwagi na występowanie najcenniejszych obiektów kultury (wpisanych do rejestru zabytków) bądź też ciekawe, unikatowe na skalę regionu, podłoże historyczne (w przypadku wsi Bonów).

Tak ukształtowana struktura kulturalna Gminy – wspomagana dodatkowo wysokimi walorami krajobrazowymi – już dziś stanowi atrakcyjny, lokalny produkt turystyczny. Celem dalszego dynamicznego rozwoju warto jednak zadbać o odpowiednią promocję i marketing miejsca.

Mapa 6. Środowisko kulturowe i krajobraz w modelu funkcjonalno-przestrzennym

Legenda

- granica administracyjna Gminy Puławy
- główne rzeki (Wisła i Wieprz)
- miejscowości
- Krajobraz naturalny:**
 - Nadwiślański Szlak Pieszy
 - krajobraz pól truskawkowych
 - punkty widokowe
- Waloryzacja krajobrazowa:**
 - unikatowe walory krajobrazowe
 - bardzo wysokie walory krajobrazowe
 - wysokie walory krajobrazowe
 - ponadprzeciętne walory krajobrazowe
- Krajobraz kulturowy:**
 - obiekty wpisane do rejestru zabytków
 - Muzeum Nietypowych Rowerów
 - pomniki i miejsca pamięci
 - kościoły i inne miejsca kultu religijnego
- Kierunki rozwoju:**
 - planowane obszary chronione (PK "Dolina Środkowej Wisły" oraz Nadwiślański OCK)
 - centrum rozwoju kulturalnego Gminy
 - miejsca szczególnie atrakcyjne pod względem kulturowo-krajobrazowym
 - sieć powiązań kulturowych

Źródło: opracowanie własne

4.7. Obszarowe kierunki rozwoju w modelu funkcjonalno-przestrzennym

Dokument Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Puławy szczegółowo obrazuje strukturę funkcjonalno-przestrzenną jednostki oraz wskazuje konkretne sposoby zagospodarowania poszczególnych terenów. Bazując na jego ustaleniach opracowane zostały obszarowe kierunki rozwoju w modelu funkcjonalno-przestrzennym, które zaprezentowano poniżej. Celem uogólnienia zapisów Studium i sprowadzenia ich do modelowej (schematycznej) formy, posłużono się jednostkami pomocniczymi – sołectwami – w granicach których zdefiniowano funkcje wyrażnie dominujące nad innymi. W efekcie uzyskano czytelny obraz swoistych stref funkcjonalnych Gminy Puławy.

Północna (prawobrzeżna) część ośrodka zdominowana jest przez tereny zielone – kompleksy leśne, łąki i zarośla. Sołectwa takie jak Niebrzegów czy Nieciecz niemalże w całości pokryte są ww. obszarami, co ma bezpośredni związek z ich położeniem w Pradolinie Wieprza. Im dalej na południe tym większą powierzchnię zaczynają natomiast zajmować tereny rolne oraz zabudowa, którym w dalszym ciągu towarzyszą jednak znaczne obszary lasów. Przykładem są chociażby sołectwa: Gołąb czy Wólka Gołębska.

Z uwagi na ograniczenia środowiskowe, możliwości zagospodarowania prawobrzeżnej części Gminy są stosunkowo niewielkie. Zdecydowana większość planowanych działań rozwojowych koncentruje się we wsi Gołąb, pełniącej rolę centrum lokalnego. Należą do nich m.in. zadania z zakresu rozwoju mieszkalnictwa, usług podstawowych i przedsiębiorczości, a także rozbudowy infrastruktury społecznej oraz lokalizowania kluczowych inwestycji celu publicznego. Studium wskazuje ponadto na konieczność intensyfikacji osadnictwa w miejscowościach położonych na głównych szlakach komunikacyjnych (tj. Gołębiu, Wólce Gołębskiej i Borowej), celem przeciwdziałania nadmiernemu rozproszeniu zabudowy i wywieraniu negatywnej antropopresji na środowisko przyrodnicze.

W granicach Gminy Puławy dopuszcza się lokalizowanie przedsięwzięć, mogących znacząco oddziaływać na środowisko, w tym obiektów elektroenergetyki (z wyłączeniem elektrowni jądrowej i wiatrowej). W północnej części ośrodka wskazano dwa miejsca tego typu, zdefiniowane w Studium jako tereny produkcyjne. Uskutecznienie owych inwestycji każdorazowo wymagać będzie jednak decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację danego przedsięwzięcia.

Przeciwnieństwem północnej części Gminy jest jej obszar, leżący na lewym brzegu Wisły, który cechuje znacznie szerszy wachlarz możliwości rozwojowych. Tutejsze tereny zdominowane są przez funkcje rolne (np. Opatkowice, Kowala, Polesie, Leokadiów) oraz rolno-mieszkaniowe (Kajetanów, Pachnowola, Bronowice i Jaroszyn). Im dalej na południe, tym liczniej pojawiają się natomiast tereny leśne oraz zarośla i użytki zielone, z którymi jednakże w dalszym ciągu intensywnie konkurują obszary zabudowy. Przykładem są choćby sołectwa Góra Puławska lub Klikawa.

Rejon, w którym dominują funkcje osadnicze stanowi jednocześnie obszar najbardziej intensywnego rozwoju Gminy. Strefa nasilonej urbanizacji od strony Puław obejmuje swoim zasięgiem aż dziewięć sołectw, w tym położoną najbliżej miasta Górę Puławską, wskazaną jako miejsce rozwoju usług centrotwórczych i ewentualnej lokalizacji handlu wielkopowierzchniowego. W granicach owej strefy dążyć należy do intensyfikacji zabudowy.

W Górze Puławskiej, oprócz potencjału do kształtowania funkcji centrotwórczych, występuje także duże zapotrzebowanie na rozwój infrastruktury społecznej i kluczowych inwestycji celu publicznego. W tym kontekście miejscowość przedstawia się bliźniaczo względem omawianego wcześniej Gołębia – na dzień dzisiejszy obie wsie cechuje niedoinwestowanie w usługi publiczne o charakterze ponadlokalnym, zwłaszcza z zakresu kultury, sportu i ochrony zdrowia. Góra Puławska, wraz z ośrodkiem ją wspomagającym – Klikawą – posiada również predyspozycje do rozwoju mieszkalnictwa i przedsiębiorczości.

W lewobrzeżnej części Gminy Puławy, analogicznie jak po przeciwnej stronie Wisły, dopuszcza się lokalizowanie przedsięwzięć, mogących znacząco oddziaływać na środowisko, w tym obiektów elektroenergetyki (z wyłączeniem elektrowni jądrowej i wiatrowej). Wskazano ku temu dwa miejsca, zdefiniowane w Studium jako tereny produkcyjne. Pamiętać należy jednak, że uskutecznienie owych inwestycji każdorazowo wymagać będzie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację danego przedsięwzięcia.

Mapa 7. Obszarowe kierunki rozwoju w modelu funkcjonalno-przestrzennym

Legenda

- granica administracyjna Gminy Puławy
- granice jednostek pomocniczych (sołectw)
- główne rzeki (Wisła i Wieprz)
- miejscowości

Dominujące funkcje terenów:

- funkcje zabudowy mieszkaniowej, usługowej, przemysłowej i przedsiębiorczości
- funkcja rozwoju przedsiębiorczości i przemysłu
- funkcje leśne i otwarte
- funkcje rolne

Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów:

- możliwe lokalizacje przedsięwzięć, mogących znacząco oddziaływać na środowisko (pod warunkiem uzyskania zgody środowiskowej)
- obszary rozwoju mieszkalnictwa, usług i przedsiębiorczości
- obszar rozwoju usług centrowych i lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego
- obszar rozwoju przemysłu
- obszary rozwoju i intensyfikacji osadnictwa
- obszary rozwoju infrastruktury społecznej i kluczowych inwestycji celu publicznego

Źródło: opracowanie własne

4.8. Zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej oraz kierunki zagospodarowania obszarów problemowych w modelu funkcjonalno-przestrzennym

Bazując na Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego, w modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej określa się również zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej. Gmina Puławy, jako ośrodek zdominowany przez rolnictwo i posiadający w swoich granicach lasy o dużych powierzchniach, wymaga szczególnej uwagi w tej kwestii. Racjonalne wykorzystanie owej przestrzeni, jej poszanowanie oraz zrównoważony rozwój pozwolą bowiem na zachowanie właściwej kondycji ośrodka w perspektywie długofalowej, tak w wymiarze środowiskowym, jak i gospodarczym.

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Puławy wskazuje, iż działania na rzecz poprawy stanu rolniczej przestrzeni produkcyjnej powinny być ukierunkowane przede wszystkim na zalesienia i zadrzewienia gruntów najłabszych. Na obszarach upraw polowych wprowadza się zakaz zmiany przeznaczenia użytków rolnych na cele nierolnicze (poza funkcjami ekologicznymi, drogami i liniowymi urządzeniami infrastruktury). Ów zakaz dotyczy w szczególności lokalizacji budynków, obiektów budowlanych i urządzeń infrastruktury, mogących wyraźnie negatywnie wpływać na jakość prowadzonych upraw.

W najbliższym sąsiedztwie Wisły, gdzie wydajność produkcji rolnej jest największa, powinna obowiązywać szczególnie racjonalna i oszczędna gospodarka ziemią rolniczą. Na terenach podmokłych oraz suchych obrzeżach lasów dobrą praktyką będzie transformacja upraw polowych na użytki zielone. W strefie nadwiślańskiej wprowadza się także zakaz zmiany przeznaczenia istniejących użytków zielonych na cele budowlane i inne, kolizyjne dla ich przydatności rolniczej i przyrodniczej.

Analogicznie jak w przypadku terenów rolnych, kształtowanie leśnej przestrzeni produkcyjnej odbywać się będzie poprzez zalesienia najłabszych gruntów. W tym kontekście kluczowe jest jednak tworzenie kompleksów wielofunkcyjnych, łączących wartości ekologiczne, socjalne i produkcyjne. Obszary istniejących zarośli i użytków zielonych (zwłaszcza w dolinach rzecznych) powinny być kształtowane na zasadzie sukcesji naturalnej.

Ochronę lasów w skrajnie niekorzystnych warunkach prowadzi się w Gminie Puławy dwutorowo: jako rekultywację zdegradowanych terenów oraz jako przebudowę istniejących drzewostanów. Strefa rekultywacji obejmuje rozproszone ekosystemy zdegradowane i zdewastowane, wymagające przywrócenia im wartości użytkowych, a także tereny konieczne do zagospodarowania w sposób chroniący przyległe doń obszary przed uciążliwością obiektu, będącego ogniskiem zanieczyszczeń. Do strefy tej zaliczono:

- tereny wylesione (zdegradowane) wskutek niszczącej działalności przemysłu,
- wyrobiska i tereny poeksploatacyjne,
- rejony dzikich wysypisk śmieci,
- obszary tzw. dzikiej eksploatacji kruszywa w obrębie lasów,
- tereny wokół obiektów dysharmonizujących krajobraz.

W obrębie Gminy Puławy wyznacza się ponadto strefę rewitalizacji, transformacji i przebudowy ekosystemów biologicznych. Należą do niej:

- drzewostany noszące ślady średnich lub silnych uszkodzeń przemysłowych,
- ekosystemy wskazane do trwałych zadarnień (tj. do transformacji na użytki zielone),
- tereny wskazane pod zalesienie.

Zagospodarowanie przestrzeni w owej strefie powinno uwzględniać dążenie do większej zgodności sposobu użytkowania poszczególnych terenów z ich naturalnymi predyspozycjami (również z korzyścią dla krajobrazu) oraz dążyć do uzyskania większej spójności lokalnego systemu ekologicznego.

Zabudowa istniejąca na obszarach wskazanych do rewitalizacji i rekultywacji (głównie dotyczy to zabudowy położonej w dnach dolin rzecznych) może być adaptowana do amortyzacji – bez prawa rozbudowy czy modernizacji. Istniejące obszary i obiekty produkcyjne wymagają natomiast likwidacji bądź restrukturyzacji i adaptacji do nowych, mniej uciążliwych funkcji.

Mapa 8. Zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej oraz kierunki zagospodarowania obszarów problemowych w modelu funkcjonalno-przestrzennym

Legenda

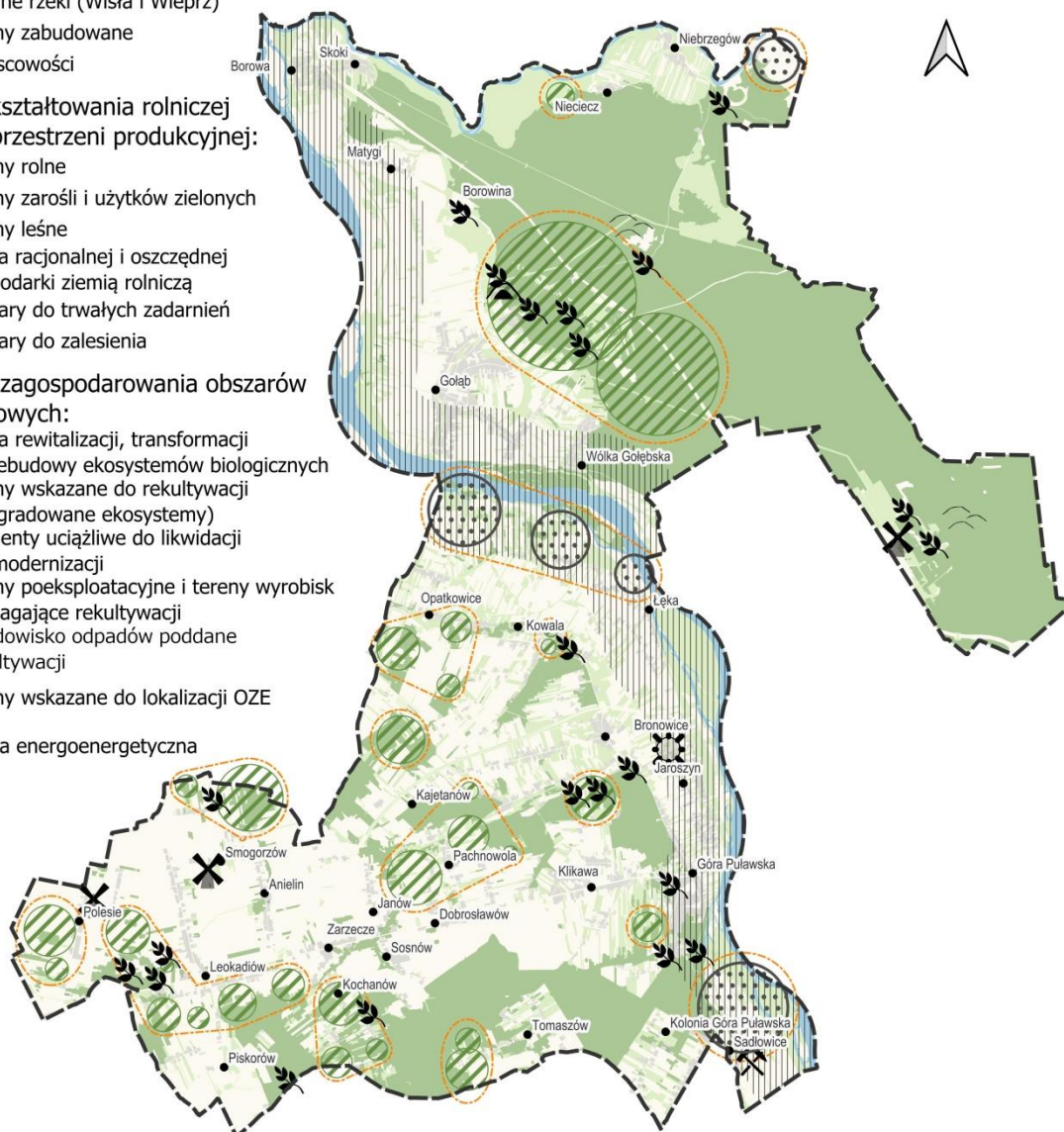
- granica administracyjna Gminy Puławy
- główne rzeki (Wisła i Wieprz)
- tereny zabudowane
- miejscowości

Zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej:

- tereny rolne
- tereny zarośli i użytków zielonych
- tereny leśne
- strefa racjonalnej i oszczędnej gospodarki ziemią rolniczą
- obszary do trwałych zadarnień
- obszary do zalesienia

Kierunki zagospodarowania obszarów problemowych:

- strefa rewitalizacji, transformacji i przebudowy ekosystemów biologicznych
- tereny wskazane do rekultywacji (zdegradowane ekosystemy)
- elementy uciążliwe do likwidacji lub modernizacji
- tereny poeksploatacyjne i tereny wyrobisk wymagające rekultywacji
- składowisko odpadów poddane rekultywacji
- tereny wskazane do lokalizacji OZE
- stacja energoenergetyczna

Źródło: opracowanie własne

4.9. Kierunki rozwoju sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej

Rozwój społeczno-gospodarczy Gminy Puławy wymusza konieczność rozbudowy wewnętrznej sieci komunikacyjnej ośrodka oraz poprawy jej standardów w zakresie bezpieczeństwa, wygody ruchu oraz sprawności i szybkości przejazdu. Istotną kwestią jest również eliminacja uciążliwości komunikacyjnych, jakie doskwierają lokalnej społeczności i środowisku przyrodniczemu.

Zadania dot. bezpieczeństwa i wygody ruchu realizowane są m.in. poprzez:

- wytyczenie nowych odcinków dróg publicznych,
- modernizację nawierzchni na szlakach istniejących na całym terenie gminy (zwłaszcza na odcinkach gruntowych),
- budowę zaplecza technicznego (np. parkingów, punktów MOP itp.),
- zmiany w organizacji ruchu drogowego.

W celu ograniczenia uciążliwości komunikacyjnych przewidziano natomiast następujące działania:

- uspokojenie ruchu (ograniczenie prędkości jazdy) na odcinkach dróg przechodzących przez miejscowości: Bronowice, Góra Puławska, Wólka Gołębska, Borowa, Gołąb oraz Niebrzegów;
- trasowanie nowych przebiegów z uwzględnieniem ochrony przyrody,
- budowę obwodnic obszarów zabudowanych dla ruchu tranzytowego.

Prace modernizacyjne dotyczą wszystkich dróg publicznych, przebiegających przez teren Gminy i prowadzone będą w miarę zapotrzebowania i dostępności środków finansowych. Odcinki rangi krajowej i wojewódzkiej powinny podlegać naprawom w pierwszej kolejności, a ich wymaganym standardem technicznym powinno być spełnienie podstawowych parametrów dotyczących m.in. bezpieczeństwa użytkowania, nośności i stateczności konstrukcji drogi oraz ochrony środowiska.

Szczególną uwagę otoczyć należy ponadto szlaki powiatowe o numerach 2521L, 2500L oraz 2502L, które z założenia stanowić mają połączenia ponadlokalne z sąsiednimi gminami. Obecnie są to drogi gruntowe, a ich wykorzystanie do łączności międzygminnej jest wątpliwe. W związku z powyższym należy dążyć do ulepszenia owych odcinków, celem usprawnienia komunikacji w rejonie, nadając im standard odpowiedni dla dróg publicznych.

Proponowany rozwój zaplecza technicznego dróg obejmuje:

- parking utwardzony w miejscowości Bronowice,
- parkingi gruntowe przy drodze nr 801 (obsługa turystyki),
- stację paliw w miejscowości Gołąb.

Przedmiotowy model nie wyklucza jednakże realizacji innych inwestycji z zakresu obsługi komunikacji drogowej, zlokalizowanych w strategicznych punktach sieci powiązań komunikacyjnych.

Nawiązując do wyznaczonych uprzednio stref rozwoju i intensyfikacji osadnictwa, w granicach Gminy Puławy wyznacza się obszary, w obrębie których konieczna będzie rozbudowa sieci dróg lokalnych. Potrzeba realizacji tego zadania wynika z konieczności zabezpieczenia obsługi komunikacyjnej terenów planowanej zabudowy i dotyczy w szczególności wsi: Gołąb, Wólka Gołębska, Klikawa i Pachnowola. Pozostałe nowe przebiegi dróg gminnych wynikają z potrzeby utworzenia dojazdu do już istniejących zabudowań oraz tworzenia alternatywnych przejazdów ruchu lokalnego (rolniczego) do dróg o dużym natężeniu ruchu.

Z uwagi na szybki rozwój komunikacji rowerowej (w tym związanej z turystyką) planowane jest wyznaczenie i utwardzenie nowych ciągów rowerowych. Inwestycje tego typu w pierwszej kolejności powinny powstać:

- w miejscowości Góra Puławska i dalej po wale przeciwpowodziowym,
- w miejscowości Gołąb (wzdłuż drogi nr 2503L) i dalej przy drodze nr 801, częściowo po wale przeciwpowodziowym do Puław,
- wzdłuż rzeki Klikawki.

Dla zapewnienia odpowiedniego standardu życia mieszkańców, konieczne jest wyposażenie obszarów zabudowy w infrastrukturę techniczną, w tym przede wszystkim możliwości korzystania z wodociągu, kanalizacji, gazu, energii elektrycznej i ciepłej. Gmina Puławy należy do obszaru, w którym powinny obowiązywać zaostrzone reżimy sanitarne oraz ochrona przed zanieczyszczeniem i degradacją środowiska przyrodniczego. W związku z powyższym, zadania z ww. zakresu muszą odbywać się w zgodzie z uwarunkowaniami środowiskowymi oraz z poszanowaniem wszelkiego rodzaju ograniczeń zidentyfikowanych w poprzednich podrozdziałach modelu (w tym strefy ESOCH).

Istniejące systemy zaopatrzenia w wodę zaspokajają potrzeby Gminy, jednakże nie ma przeszkód natury technicznej, aby rozbudować sieć wodociągową na terenie przewidywanej nowej zabudowy.

Na terenie Gminy znajdują się również ujęcia wody w miejscowościach: Gołąb i Góra Puławska. Ponadto, planowane jest stworzenie trzeciego ujęcia na terenie miejscowości Pachnowola. Wydobycie ze źródeł podziemnym daje mieszkańcom dostęp do czystej i bezpiecznej wody pitnej.

Obligatoryjnej rozbudowy wymaga natomiast system odprowadzania ścieków, który realizowany będzie głównie jako system ciśnieniowy, poprzez pompownie domowe zbierające ścieki z kilku posesji. Rozwiązaniem alternatywnym dla grupowych sieci kanalizacji sanitarnych i oczyszczalni ścieków mogą być lokalne systemy unieszkodliwiania ścieków.

Gospodarkę odpadami można rozwiązać wyznaczając sieć punktów przeładunkowych tzw. wiejskich punktów gromadzenia odpadów (w skrócie WPGO) przy minimalizacji ilości powstających odpadów, wdrażania segregacji odpadów u źródła i recyklingu. W przedmiotowej Strategii przyjmuje się zasadę lokalizacji co najmniej jednego WPGO w każdym sołectwie. Wytypowano także orientacyjną lokalizację składowiska odpadów, która wymaga jednak budowy drogi dojazdowej.

Na terenie Gminy zakłada się utrzymanie funkcjonowania podstawowych źródeł zasilania w energię elektryczną. W granicach terenów budowlanych, przemysłowych i obsługi rolnictwa przewidziano rozbudowę układu zasilania, polegającą na budowie linii napowietrznych lub kablowych średniego i niskiego napięcia bądź przebudowie istniejących sieci NN. Zadanie to dotyczyć będzie przede wszystkim miejscowości: Gołąb, Wólka Gołębska, Kowala, Łęka, Bronowice, Góra Puławska, Klikawa, Pachnowola, Janów, Zarzecze, Tomaszów, Kolonia Góra Puławska oraz Sadłowice.

Jak podaje Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Puławy, w północnej części terenów przewidzianych na rozbudowę Zakładów Azotowych Puławy powstać ma elektrownia wraz ze stacją 400kV. Wyprowadzenie zeń mocy do krajowego systemu energetycznego przewiduje się poprzez wcięcie do istniejących linii (Kozienice – Lublin i Kozienice – Ostrowiec Świętokrzyski) oraz linii nowo projektowanych.

Celem poprawy dostępności i jakości usług telekomunikacyjnych należy dążyć do:

- lokalizacji sieci telekomunikacyjnej zarówno w tradycyjnych, jak i w nowych technologiach, w tym budowy, rozbudowy i modernizacji infrastruktury światłowodowej;
- objęcia terenu Gminy zintegrowanym systemem telekomunikacyjnym, połączonym z systemem sieci internetowych;
- rozwoju systemów telekomunikacyjnych i teleinformatycznych (bezprowadowych i przewodowych), stosownie do wzrostu zapotrzebowania na usługi tego typu w Gminie;
- stopniowej likwidacji napowietrznych linii telefonicznych na rzecz sieci podziemnych i bezprzewodowych,
- dopuszczenia na teren Gminy innych koncesjonowanych operatorów telekomunikacyjnych oraz inne podmioty świadczące usługi telekomunikacyjne, zgodnie z obowiązującymi przepisami odrębnymi.

Kierunki zaopatrzenia Gminy Puławy w gaz przewodowy będą odrębne dla prawo- i lewobrzeżnej części ośrodka. Rejon północny zasilany jest od strony gminy Żyrzyn (stacja redukcyjna we Wronowie) w oparciu o istniejące i projektowane gazociągi wysokiego ciśnienia. Zaopatrzenie w gaz południowej

części, z uwagi na położenie poza układem magistralnym, przewiduje się przejściem pod rzeką Wisłą lub z innego alternatywnego kierunku. Gazyfikacja Gminy wymaga opracowania programu i sposobu rozmieszczenia sieci przesyłowo-rozdzielczych.

Mapa 9. Kierunki rozwoju sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej w modelu funkcjonalno-przestrzennym

Legenda

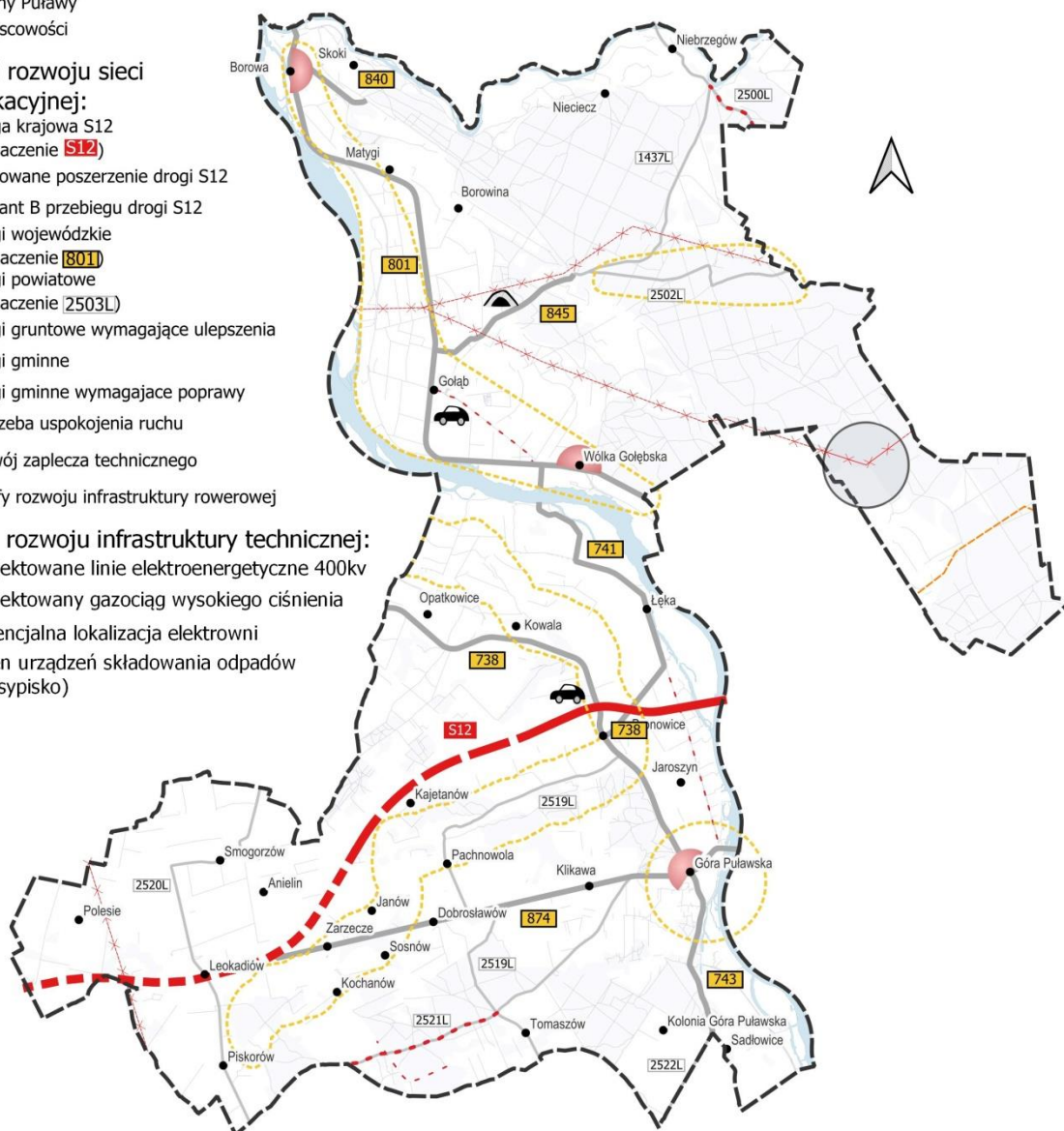
- granica administracyjna Gminy Puławy
- miejscowości

Kierunki rozwoju sieci komunikacyjnej:

- droga krajowa S12 (oznaczenie S12)
- planowane poszerzenie drogi S12
- wariant B przebiegu drogi S12
- drogi wojewódzkie (oznaczenie 801)
- drogi powiatowe (oznaczenie 2503L)
- drogi gruntowe wymagające ulepszenia
- drogi gminne
- drogi gminne wymagające poprawy
- potrzeba uspokojenia ruchu
- rozwój zaplecza technicznego
- strefy rozwoju infrastruktury rowerowej

Kierunki rozwoju infrastruktury technicznej:

- xxx projektowane linie elektroenergetyczne 400kv
- projektowany gazociąg wysokiego ciśnienia
- potencjalna lokalizacja elektrowni
- teren urządzeń składowania odpadów (wysypisko)

Źródło: opracowanie własne

4.10. Obraz modelowej struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Puławy

Dokument Strategii wymaga zintegrowanego podejścia do planowania przyszłego rozwoju jednostki, łączącego wymiar społeczno-gospodarczy, środowiskowy i przestrzenny. Dzięki temu możliwe jest uzyskanie większej przejrzystości procesów decyzyjnych, zaś analiza w wymiarze przestrzennym pozwala uwzględnić wszelkie uwarunkowania. Na podstawie przedstawionej powyżej charakterystyki kluczowych aspektów przestrzennych, do jakich należy dążyć realizując cele i działania przedmiotowej Strategii, opracowany został ogólny obraz modelowej struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Puławy.

Co do zasady, model struktury funkcjonalno-przestrzennej ma za zadanie zilustrować rozwój Gminy w perspektywie realizacji założonej wizji oraz w kontekście potencjalnych przeobrażeń przestrzeni. W związku z tym, do finalnej wizualizacji zaczerpnięte zostały wyłącznie najważniejsze elementy spośród omówionych powyżej – kluczowe dla przyszłego rozwoju ośrodka. W rezultacie powstał obraz prezentujący strategiczne kierunki rozwoju Gminy Puławy, jej uwarunkowania endogenne i egzogenne, wynikające z nich ograniczenia, a także potrzeby rozwojowe oraz potencjały. Na uwadze należy mieć jednak, że model stanowi wyłącznie uproszczoną wizję rozwoju. Podstawą podejmowanych działań w dalszym ciągu jest Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Puławy, a które w przyszłości ewaluuje do formy Planu Ogólnego.

Gmina Puławy, z uwagi na swoje położenie, ściśle powiązana jest z Miastem Puławy, pełniąc rolę jego strefy zewnętrznej. Funkcja ta, determinuje konieczność dążenia do bycia atrakcyjnym miejscem zamieszkiwania i pracy, uzupełniającym względem ośrodka miejskiego. Priorytetem dla rozwoju przestrzennego jednostki jest więc uzyskanie struktury funkcjonalno-przestrzennej, która w harmonijny i zrównoważony sposób wykorzysta dostępne walory przyrodnicze i kulturowe oraz predyspozycje terenowe dla poprawy życia mieszkańców. Priorytet ten realizowany będzie poprzez wdrażanie przedsięwzięć inwestycyjnych, dzięki którym:

- uzyskane zostaną wysokie standardy i ład w zagospodarowaniu przestrzennym oraz harmonizacja całego układu przestrzennego Gminy,
- zapewniona będzie kompleksowa ochrona przyrody i krajobrazu, a stan środowiska naturalnego nie ulegnie pogorszeniu,
- utrwalona zostanie tożsamość lokalna poszczególnych jednostek osadniczych wraz z ochroną ich dziedzictwa kulturowego,
- nastąpi rozwój głównych gałęzi gospodarki, która w maksymalnym stopniu wykorzystywać będzie potencjał lokalny i swoje naturalne predyspozycje dla rozwoju rolnictwa, turystyki, rekreacji, usług, przemysłu oraz odnawialnych źródeł energii (OZE).

Modelowy rozwój przestrzenny Gminy Puławy odbywać się będzie przy bezwzględnym przestrzeganiu zasad ochrony środowiska naturalnego oraz zachowaniu właściwych standardów funkcjonalnych, technicznych i estetycznych zabudowy, wskazanych w dokumentach planistycznych. Jego podstawą będzie utrzymanie istniejącej tkanki przestrzennej oraz wyznaczenie nowych stref inwestycyjnych (głównie mieszkaniowych) przy jednoczesnym dostosowaniu się do lokalnych ograniczeń.

Ograniczenia, o których mowa, wynikają z istniejących uwarunkowań środowiskowych i dotyczą przede wszystkim: dolin rzecznych Wisły i Wieprza, terenów zagrożonych powodzią, obszarów objętych ochroną prawną oraz miejsc o cennych walorach kulturowo-krajobrazowych. Planując nowe inwestycje (zwłaszcza takie, mogące znacząco oddziaływać na środowisko) na uwadze należy mieć funkcjonowanie w granicach Gminy Kazimierskiego Parku Krajobrazowego, Obszaru Chronionego Krajobrazu „Pradolina Wieprza” czy rezerwatu Czapliniec. Szczególne zasady kształtowania zabudowy i infrastruktury obowiązywać powinny również na terenach zalewowych oraz w rejonie południowo-zachodnim, zdominowanym przez krajobraz pól truskawkowych, stanowiących niematerialne dziedzictwo kulturowe Lubelszczyzny.

W pasie nadwiślańskim, gdzie wydajność produkcji rolnej jest największa, powinna obowiązywać szczególnie racjonalna i oszczędna gospodarka ziemią rolniczą. Wprowadza się tam także zakaz zmiany przeznaczenia istniejących użytków zielonych na cele budowlane i inne, kolizyjne dla ich przydatności rolniczej i przyrodniczej.

Ogólne zasady kształtowania struktur funkcjonalno-przestrzennych na terenie Gminy Puławy

Osadnictwo w granicach Gminy Puławy powinno być lokowane w pierwszej kolejności w oparciu o zasadę dopełniania i intensyfikacji zagospodarowania istniejących układów, a dopiero później poprzez wyznaczanie nowych terenów, w ich bezpośrednim sąsiedztwie. Kontynuację rozwoju zabudowy mieszkaniowej i usługowej zakłada się przede wszystkim w strefie nasilonej urbanizacji od strony Puław, tj. w miejscowościach: Góra Puławska, Jaroszyn, Klikawa, Pachnowola, Dobrosławów, Janów, Zarzecze, Sosnów, Kochanów oraz Leokadiów. Ponadto, intensyfikacji osadnictwa poddane winny być także Bronowice, Gołąb, Wólka Gołębska i Borowa. Zaleca się tworzenie nowych obszarów rozwoju mieszkalnictwa, ze względu na silną suburbanizacji.

Wsie Gołąb i Góra Puławska, jako najważniejsze ośrodki o znaczeniu lokalnym, kolejno w prawo- i lewobrzeżnej części Gminy, gromadzić będą największą ilość funkcji (społecznych, usługowych, kulturowych i gospodarczych) oraz inwestycji celu publicznego. Pomimo tożsamej rangi i zbliżonego charakteru obu miejscowości, obszarem predysponowanym do rozwoju usług centrotwórczych i lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego jest jednak Góra Puławska. Przesądza o tym położenie wsi w najbliższym sąsiedztwie Miasta Puławy, w strefie nasilonej urbanizacji. Gołąb traktować należy natomiast jako centrum rozwoju kulturowego Gminy, głównie przez wzgląd na funkcjonowanie tam siedziby GOK.

Tereny rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, które stanowią obecnie przeważającą część Gminy i zapewniają bazę pod funkcjonowanie rolnictwa, leśnictwa i produkcji żywności, pełniąc jednocześnie zadania ekologiczne i krajobrazowe, powinny zostać zachowane w aktualnych formach ich użytkowania. Wyznacza się dodatkowo strefę rewitalizacji, transformacji i przebudowy ekosystemów biologicznych, na obszarach wymagających zalesienia lub zadarnienia.

Z uwagi na występowanie w obrębie Gminy ograniczeń środowiskowych, w tym dużych powierzchni obszarów chronionych, wskazane jest rozwijanie rolnictwa ekstensywnego. Strefą, w obrębie, której rolnictwo ma szansę rozwijać się najprężniej jest południowo-zachodnia część ośrodka (sołectwa: Opatkowice, Kowala, Polesie, Smogorzów, Anielin, Leokadiów, Piskorów, Zarzecze, Sosnów, Janów i Dobrosławów).

Rozwój gospodarczy dotyczyć będzie przede wszystkim najlepiej skomunikowanych miejscowości, czyli terenów położonych na lewym brzegu Wisły, a także wsi Gołąb, jako ośrodka o randze lokalnej. Nowe przedsięwzięcia realizowane będą na już wyznaczonych terenach inwestycyjnych, a ich przeznaczeniem powinny być przede wszystkim: obsługa rolnictwa, przetwórstwo warzyw i owoców, produkcja energii odnawialnej, turystyka czy drobne usługi.

Rozbudowie i modernizacji podlegać będzie też sieć infrastruktury technicznej, towarzyszącej istniejącej zabudowie, oraz sieć drogowa. W północnej części terenów przewidzianych na rozbudowę Zakładów Azotowych Puławy powstanie elektrownia wraz ze stacją 400kV. Wyprowadzenie zeń mocy do krajowego systemu energetycznego przewiduje się poprzez wcięcie do linii istniejących i nowo projektowanych. W obrębie poszczególnych wsi na terenie całej gminy rozbudowie poddać należy sieci elektroenergetyczne niskiego napięcia – wymagają tego przede wszystkim najprężniej rozwijające się miejscowości, zlokalizowane w strefie nasilonej urbanizacji bądź położone na głównych szlakach komunikacyjnych (Gołąb, Wólka Gołębska, Kowala, Łęka, Bronowice, Góra Puławska, Klikawa, Pachnowola, Sosnów, Janów, Tomaszów, Kolonia Góra Puławska i Sadłowice). Na terenie całej gminy wymagana jest również rozbudowa i naprawa sieci dróg gminnych.

Nawiązując do wyznaczonych uprzednio stref rozwoju i intensyfikacji osadnictwa, w granicach Gminy Puławy wyznacza się obszary, w obrębie, których konieczna będzie rozbudowa sieci dróg lokalnych. Potrzeba realizacji tego zadania wynika z konieczności zabezpieczenia obsługi komunikacyjnej terenów planowanej zabudowy i dotyczy w szczególności wsi: Gołąb, Wólka Gołębska, Klikawa i Pachnowola.

Zagospodarowanie i użytkowanie terenu Gminy Puławy powinno być zgodne z miejscowymi predyspozycjami przyrodniczymi oraz zasadą zachowania ciągłości przestrzennej i powiązań przyrodniczych. Ma to istotne znaczenie przy wykorzystaniu potencjału ośrodka do stworzenia atrakcyjnej oferty turystycznej i spędzania czasu wolnego. Funkcja turystyczna ulegnie wzmocnieniu poprzez realizację projektów o charakterze rekreacyjno-wypoczynkowym i kulturotwórczym, przy jednoczesnej dbałości o ochronę środowiska, w tym przeciwdziałaniu antropopresji. Szczególny nacisk kłaść należy na zachowanie historycznej tkanki osadniczej oraz elementów charakterystycznych (kulturowo-krajobrazowych), zakorzenionych w świadomości społeczności lokalnej. Obszary o największym potencjale w tym zakresie wyznacza się na północy i południu Gminy – w rejonach objętych ochroną przyrody – oraz w okolicach miejscowości: Gołąb, Bronowice, Góra Puławska, Leokadiów i Bonów (wieś wysiedlona).

Mapa 10. Obraz modelowej struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Puławy

Legenda

- granica administracyjna Gminy Puławy
- miejscowości

Powiązania komunikacyjne:

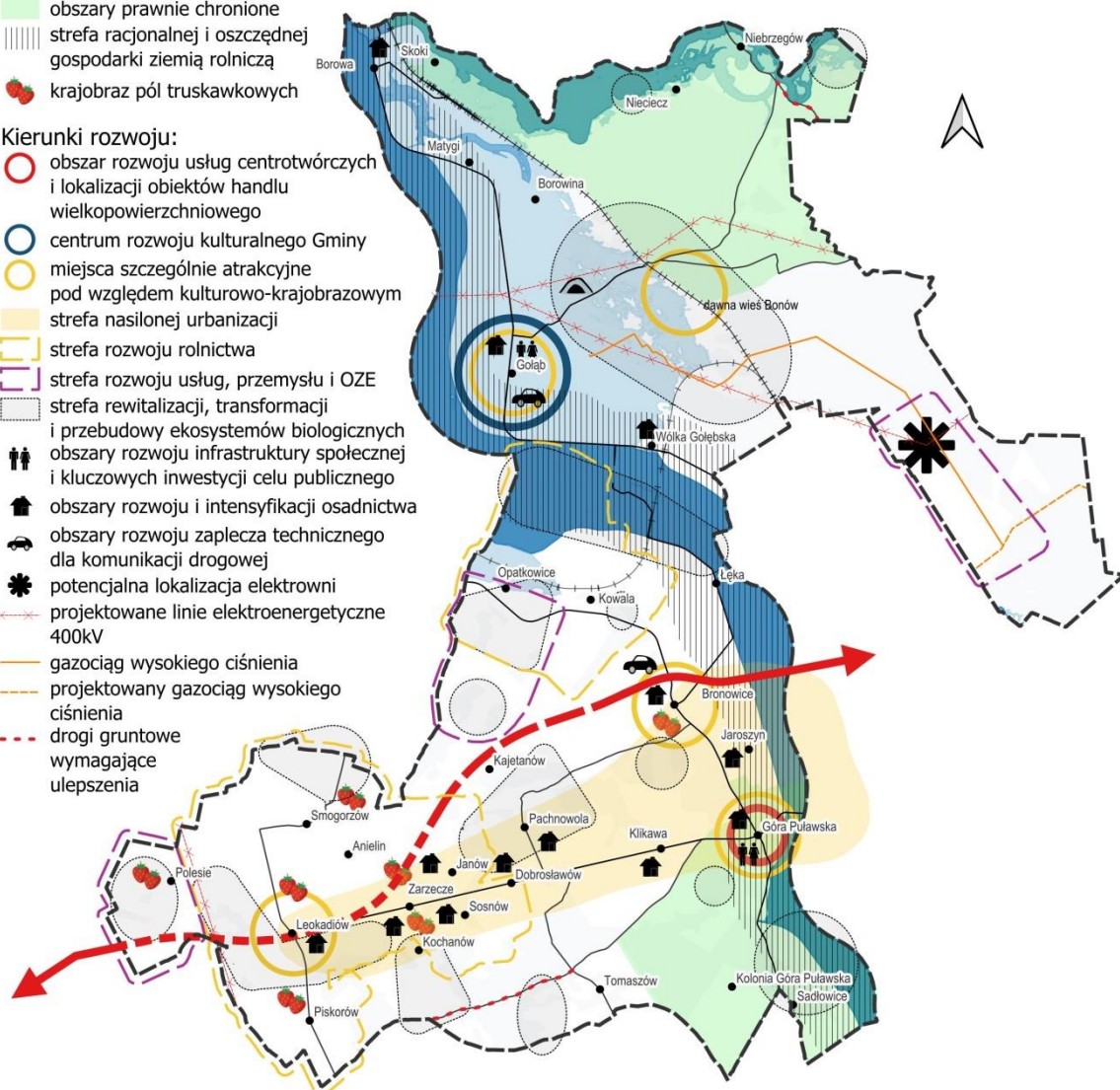
- droga krajowa S12
- planowane poszerzenie drogi krajowej S12
- planowana rozbudowa drogi krajowej S12 wariant B
- drogi wojewódzkie i powiatowe
- linia kolejowa

Ograniczenia rozwoju:

- obszar szczególnego zagrożenia powodzią (raz na 10 lat)
- obszar szczególnego zagrożenia powodzią (raz na 100 lat)
- obszar szczególnego zagrożenia powodzią (raz na 500 lat)
- obszary prawnie chronione
- strefa racjonalnej i oszczędnej gospodarki ziemią rolniczą
- 🍓 krajobraz pól truskawkowych

Kierunki rozwoju:

- obszar rozwoju usług centrowych i lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego
- centrum rozwoju kulturalnego Gminy
- miejsca szczególnie atrakcyjne pod względem kulturowo-krajobrazowym
- strefa nasilonej urbanizacji
- strefa rozwoju rolnictwa
- strefa rozwoju usług, przemysłu i OZE
- strefa rewitalizacji, transformacji i przebudowy ekosystemów biologicznych
- 👤 obszary rozwoju infrastruktury społecznej i kluczowych inwestycji celu publicznego
- 🏠 obszary rozwoju i intensyfikacji osadnictwa
- 🚗 obszary rozwoju zaplecza technicznego dla komunikacji drogowej
- ⚡ potencjalna lokalizacja elektrowni
- projektowane linie elektroenergetyczne 400kV
- gazociąg wysokiego ciśnienia
- projektowany gazociąg wysokiego ciśnienia
- drogi gruntowe wymagające ulepszenia

Źródło: opracowanie własne

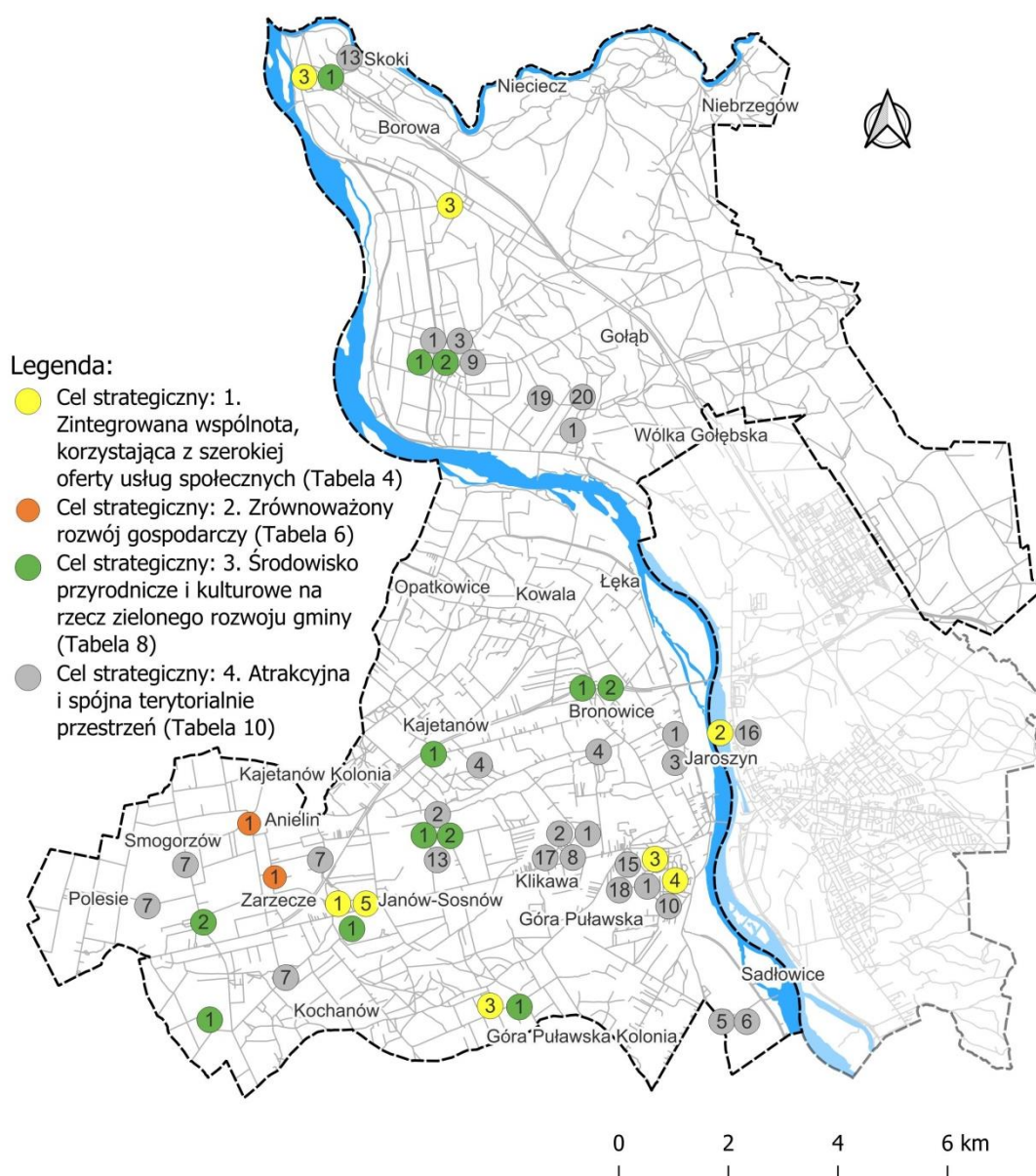
4.11. Zamierzenia rozwojowe planowane na podstawie modelu funkcjonalno-przestrzennego

Kształtowanie i wdrażanie w życie przyjętego modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Puławy odbywać się będzie przede wszystkim poprzez realizację szeregu działań i przedsięwzięć, zaplanowanych w ramach uskuteczniania przedmiotowej Strategii rozwoju. Poniżej wskazano główne obszary interwencji, czyli typy podejmowanych projektów:

- **poprawa wewnętrznej dostępności komunikacyjnej Gminy**, poprzez budowę. Rozbudowę, przebudowę i remonty infrastruktury drogowej (zwłaszcza połączeń gminnych) oraz poprawę bezpieczeństwa ruchu ulicznego,
- **rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej oraz racjonalne gospodarowanie wodami na terenie Gminy**, poprzez:
 - budowę i rozbudowę sieci wodociągowej w Gminie,
 - budowę i rozbudowę sieci kanalizacyjnej w Gminie,
 - budowę ujęcia wody,
 - budowę przepompowni ścieków,
- **rozwój infrastruktury społecznej**, poprzez:
 - budowę boisk, placów zabaw i siłowni zewnętrznych,
 - dostosowanie budynków usług publicznych do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami,
 - wyposażenie jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych,
 - rozbudowa i wyposażenie szkół w Gminie,
- **rozwój kultury i turystyki w Gminie**, poprzez:
 - budowę i modernizację infrastruktury kulturalnej,
- **ochrona środowiska przyrodniczego Gminy**, poprzez:
 - budowę instalacji odnawialnych źródeł energii,
 - termoizolację budynków użyteczności publicznej.

Zamierzenia rozwojowe Gminy Puławy przedstawiono w formie graficznej. Na rycinie nie uwzględniano przedsięwzięć, dla których nie ustalono wariantu lokalizacyjnego oraz tych, które obejmują cały obszar gminy.

Mapa 11. Projekty i przedsięwzięcia inwestycyjne w gminie Puławy w ramach poszczególnych celów strategicznych¹¹

Źródło: opracowanie własne

4.12. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Puławy

Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu

Za podstawę ochrony obszarowej (prawnej i planistycznej) przyjmuje się Ekologiczny System Obszarów Chronionych koncentrujący obszar (obiekty) o najwyższych wartościach przyrodniczych

¹¹ Wskazane na mapie przedsięwzięcia inwestycyjne mają przypisaną dwupoziomową numerację, gdzie pierwszy poziom oznacza numer celu strategicznego, zaś drugi poziom oznacza numer projektu/przedsięwzięcia wskazanego do realizacji w ramach danego celu strategicznego.

i wysokiej w skali gminy aktywności biologicznej. Podstawowymi ogniwami Ekologicznego Systemu Obszarów Chronionych są:

- międzywale Wisły, tworzące biocentrum obszaru węzłowego, a zarazem główna część korytarza ekologicznego w randze europejskiej
- zalewowe dno doliny Wieprza korytarz ekologiczny o randze krajowej
- dolina Klikawki - korytarz ekologiczny o randze regionalnej,
- zróżnicowane siedliskowo i wartościowe przyrodniczo największe w gminie kompleksy leśne Skoki I, Skoki II, Knieja i Góry;
- mozaikowe (polno-leśne i polno-leśno-łąkowe) krajobrazy w rejonach Kajetanowa, Tomaszowa i Kochanowa.

W polityce przestrzennej sfery ekologicznej wskazuje się realizację następujących zadań:

1. **Ochrona atmosfery** – ilość docierających na terytorium gminy zanieczyszczeń zależy od skuteczności programu ochrony środowiska, realizowanego w Zakładach Azotowych. Poprawa stanu sanitarnego w Puławskim Obszarze Zagrożenia Ekologicznego jest odczuwalna. Rośnie zagrożenie zanieczyszczeń spalinami. Jedynym skutecznym przeciwdziałaniem jest formowanie średniej i wysokiej zieleni izolacyjnej (rozwiniętej dotychczas w stopniu niedostatecznym), a także rygorystyczne przestrzeganie ustawowych odległości zabudowy od krawędzi jezdni.
2. **Ochrona wód** – poprawa jakości wód powierzchniowych i płytkich podziemnych (gruntowych) wymaga na terenie gminy realizacji zbiorczych systemów unieszkodliwiania ścieków, upowszechniania rolnictwa biodynamicznego zużywającego mniej środków chemicznych niż rolnictwo tradycyjne. Powinno być wykluczone od prowadzenia ścieków nieoczyszczonych do ziemi.
3. **Ochrona lasów** – w skrajnie niekorzystnych warunkach prowadzona jest dwutorowo: jako rekultywacja zdegradowanych terenów i jako przebudowa istniejących drzewostanów. Przebudowa częściowa polega na posadzeniu pod okapem przeredzonego drzewostanu liściastego brzozy i dębu czerwonego. Przebudowa całkowita sprowadza się do całkowitego usunięcia drzewostanu i założeniu uprawy z przewagą gatunków liściastych.

Dla ochrony środowiska ustalono następujące zasady:

- Ochronę elementów środowiska naturalnego,
- Zachowanie ciągłości cieków naturalnych oraz rowów odwadniających,
- Spełnienie wymagań w zakresie ochrony powietrza, wód, gleby, ochrony przed wibracjami i oddziaływaniem pól elektromagnetycznych,
- Zakazuje się podnoszenie poziomu terenu uniemożliwiającego naturalny spływ wód opadowych i roztopowych do cieków naturalnych i rowów odwadniających,
- Zakazuje się wprowadzania nieoczyszczonych ścieków do wód powierzchniowych i do gruntu. Nie dotyczy to wyłącznie lokalnej oczyszczalni w zabudowie rozproszonej i tylko na terenach o niskim stopniu zagrożenia wód podziemnych.

Zalecenia w zakresie ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu:

- Zwiększenie powierzchni średniej i wysokiej zieleni izolacyjnej poprzez nasadzenia i powiększenie obszarów naturalnych (lasy, zadrzewienia, zakrzewienia),
- Rozpowszechnianie rolnictwa biodynamicznego i ekologicznego, w szczególności na obszarach strefy rozwoju rolnictwa,
- Objęcie ochroną prawną obszarów charakteryzujących się najwyższymi wartościami przyrodniczo-krajobrazowymi,

- Zwiększenie ilości i powierzchni obszarów objętych ochroną prawną,
- Wyznaczenie obszarów przeznaczonych na budowę odnawialnych źródeł energii, w tym energetyki geotermalnej, w której Gmina Puławy ma wysoki potencjał,
- Utworzenie Nadwiślańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu i Parku Krajobrazowego „Dolina Wisły”,
- Stworzenie ochrony planistycznej dla obszarów szczególnie ważnych w funkcjonowaniu przyrody,
- Wdrożenie planów adaptacyjnych oraz zielonej i niebieskiej infrastruktury,
- Termoizolacja budynków publicznych.

Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

W polityce przestrzennej gminy przyjęto zasadę kompleksowej ochrony zasobów zabytkowego krajobrazu kulturowego. Działania konserwatorskie, takie jak konserwacja, rewaloryzacja i rekonstrukcja, oraz zagospodarowanie terenu w otoczeniu obiektów zabytkowych muszą być dostosowane do wartości tych obiektów oraz zadań określonych w strefach ochrony konserwatorskiej.

1. Strefa ścisłej ochrony konserwatorskiej:

Strefa ta obejmuje obiekty wpisane do rejestru zabytków, które są objęte ochroną prawną. Należą do niej budynki i zespoły obiektów o cennych walorach architektonicznych, kompozycyjnych i historycznych. Główną zasadą obowiązującą w tej strefie jest ochrona i konserwacja zabytkowych obiektów (założeń) w ich układzie kompozycyjnym i substancji architektonicznej. Każda działalność inwestycyjna i budowlana na tym obszarze, w tym prace remontowe, modernizacyjne, porządkowe, rozbiórki oraz budowa nowych obiektów i urządzeń, a także wycinka drzew, wymaga uzgodnienia z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

2. Strefa pośredniej ochrony konserwatorskiej

Strefa ta obejmuje obiekty wymienione w wykazie zabytków. Główna zasada obowiązująca na tym obszarze to ochrona i konserwacja zachowanych elementów układu i substancji architektonicznej oraz ich rewaloryzacja i uczytelnienie zniszczonych obiektów na podstawie projektów rewaloryzacji. Na obszarach znajdujących się w strefie zabrania się dokonywania zmian w zabytkowej strukturze przestrzennej, układzie zieleni komponowanej, przekształceń funkcjonalnych oraz wprowadzania wtórnych podziałów działek na terenach stanowiących jednorodną, historyczną całość.

3. Strefa obserwacji archeologicznych „OW”

Główna zasada obowiązująca na tym obszarze to ochrona zachowanych elementów i substancji zabytkowej. Wszelka działalność inwestycyjna prowadzona w tej strefie, w tym budowa nowych obiektów kubaturowych, inwestycji liniowych (takich jak sieci i infrastruktura techniczna), a także prace ziemne

i przekształcanie naturalnego ukształtowania terenu (np. melioracje, niwelacje, budowa zbiorników wodnych), mogą być realizowane wyłącznie pod nadzorem archeologiczno-konserwatorskim. W przypadku odkrycia relikwii archeologicznych lub przedmiotów posiadających cechy zabytku (np. naczynia ceramiczne, szklane, kafle, narzędzia z kamienia i metalu, fragmenty murów), osoby prowadzące prace ziemne są zobowiązane do natychmiastowego wstrzymania prac i niezwłocznego powiadomienia o tym zarządu właściwej gminy oraz wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Zalecenia w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków:

- Zachowanie historycznej zabudowy i założeń,
- Zachowanie historycznych podziałów działek,
- Usunięcie obiektów dysharmonijnych,
- Restauracja, rekonstrukcja i rewitalizacja zniszczonych obiektów zabytkowych,
- Rewaloryzacja założeń parkowych,
- Dostosowanie przyszłych inwestycji do warunków konserwatorskich,
- Utworzenie centrum rozwoju kulturalnego gminy w miejscowości Gołąb,
- Modernizacja infrastruktury kulturalnej,
- Sporządzenie planów miejscowych dla obszarów, które mimo wielu przekształceń zachowały swoją tożsamość kulturową: Borowa – fort z przyległym kąpieliskiem, Gołąb – teren gminnego ośrodka kultury z przyległymi obiektami, Bronowice – zespół dworsko-parkowy wraz z zabudową, Góra Puławska – zespół architektoniczno-krajobrazowy wraz z cmentarzem parafialnym.

Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym określenia szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej

W Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego przewidziano potrzebę rozbudowy ośrodków w Górze Puławskiej i Gołębiu, a także wyznaczenia nowych terenów budowlanych na cele mieszkaniowe, usługowe i rozwój przedsiębiorczości. Rozwój ten będzie skoncentrowany w granicach miejscowości: Góra Puławska, Klikawa i Gołąb. W planach uwzględniono także intensyfikację zabudowy na istniejących terenach budowlanych we wszystkich miejscowościach. Preferowane są jednak nowe tereny zabudowy w miejscowościach położonych wzdłuż dróg publicznych. Zgodnie z Analizą zmian w zagospodarowaniu przestrzennym Gminy Puławy¹² uchwaloną Uchwałą nr XXXV/241/2022 rady Gminy Puławy, wnioski o ustalenie lokalizacji inwestycji mieszkaniowej i towarzyszącej złożone w okresie od 2010 roku dotyczyły w znacznej większości terenów zabudowy mieszkaniowej. Zaleca się, aby niniejsze kierunki zastosowano w nowym dokumencie Planu Ogólnego Gminy.

- 1. Strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową wielorodzinną:**
 - a. Utrzymanie funkcji wielorodzinnej
 - b. Możliwość lokalizacji nieuciążliwych usług,
 - c. Utrzymanie zieleni naturalnej i urządzonej
 - d. Zachowanie parametrów minimalnych wskazanych w Rozporządzeniu,
- 2. Strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową jednorodzinną:**
 - a. Utrzymanie jednorodności funkcjonalnej,
 - b. Zwiększenie powierzchni umożliwiającej zabudowę stopniowo rosnącej liczbie osób zamieszkałych na terenie ośrodka,
 - c. Możliwość lokalizacji nieuciążliwych usług i rzemiosła,
 - d. Możliwość przekształcenia obiektów budowlanych na usługi nieuciążliwe,
 - e. Ogrodzenia od strony ulicy o ujednoliconej wysokości,
 - f. Nawiązanie zabudowy letniskowej do gabarytów, formy i proporcji tradycyjnej zabudowy wiejskiej,
 - g. Zachowanie parametrów minimalnych wskazanych w Rozporządzeniu,
- 3. Strefa wielofunkcyjna z zabudową zagrodową:**
 - a. Utrzymanie tradycyjnego charakteru zabudowy i układu przestrzennego,

¹² <https://ugpulawy.bip.lubelskie.pl/upload/pliki/241.pdf>

-
- b. Możliwość lokalizacji zabudowy jednorodzinnej,
 - c. Zwiększenie powierzchni umożliwiającej zabudowę stopniowo rosnącej liczbie osób zamieszkałych na terenie ośrodka,
 - d. Możliwość lokalizacji usług oraz innych funkcji pod warunkiem, że nie spowodują kolizje z istniejącym i projektowanym,
 - e. Możliwość przekształcenia siedlisk na zabudowę letniskową,
 - f. Adaptacja i przekształcenie zabudowy zagrodowej na funkcje letniskowe,
 - g. Zachowanie parametrów minimalnych wskazanych w Rozporządzeniu,
- 4. Strefa usługowa:**
- a. Koncentracja usług w zespołach nawiązujących do obiektów istniejących lub w zabudowie mieszkaniowej,
 - b. Adaptacja istniejących obiektów usługowych z dopuszczeniem ich modernizacji lub rozbudowy,
 - c. Możliwość lokalizacji obiektów użytku publicznego, bezpieczeństwa publicznego, oświaty, świątyn, itp.
 - d. Zagospodarowanie towarzyszące (zieleni, place, skwery, parkingi),
 - e. Zachowanie parametrów minimalnych wskazanych w Rozporządzeniu,
- 5. Strefy handlu wielkopowierzchniowego, gospodarcza, produkcji rolniczej, górnictwa:**
- a. Lokalizacja obiektów składowo-hurtowych, magazynowych, przechowalnictwa, chłodni, baz technicznych transportu, komunikacji, gospodarki komunalnej, zaplecza rolnictwa, skupu, itp.,
 - b. Możliwość lokalizacji obiektów mogących pogorszyć stan środowiska pod warunkiem uzyskania pozytywnej opinii organu inspekcji sanitarnej i nasadzenia zieleni izolacyjnej,
 - c. Uwzględnienie infrastruktury towarzyszącej,
 - d. Uwzględnienie warunków ochrony środowiska dotyczących wód i powietrza,
 - e. Zachowanie parametrów minimalnych wskazanych w Rozporządzeniu,
- 6. Strefy zieleni i rekreacji, otwarta cmentarzy:**
- a. Ochrona terenów otwartych: polnych i polno-leśnych,
 - b. Dopuszcza się ograniczoną działalność budowlaną,
 - c. Możliwość adaptacji istniejącej zabudowy, jej odtworzenia i rozbudowy,
 - d. Lokalizacja nowej zabudowy siedliskowej jedynie w bezpośrednim sąsiedztwie istniejącej,
 - e. Możliwość lokalizacji elektrowni wiatrowych, słonecznych i biogazowni z uwzględnieniem przepisów,
 - f. Zachowanie parametrów minimalnych wskazanych w Rozporządzeniu,
- 7. Strefy infrastrukturalna i komunikacyjna:**
- a. Możliwość lokalizacji stacji transformatorowych, punkt ujęć wody, przepompowni, wież telekomunikacyjnych, itp.
 - b. Trasy przebiegu dróg klasy głównej i wyższej, a także, w razie potrzeby, klasy zbiorczej,
 - c. Trasy przebiegu linii kolejowych,, tereny komunikacji kolejowej, tereny obsługi komunikacji, itp.
 - d. Zachowanie parametrów minimalnych wskazanych w Rozporządzeniu,

Zalecenia w zakresie struktury zagospodarowania terenu i zabudowy mieszkaniowej:

- Zagospodarowanie przestrzeni i umożliwienie rozbudowy dla 1 000 nowych mieszkańców gminy poprzez zachowanie i poszerzenie stref mieszkalnych w Planie Ogólnym Gminy,
- Rozwijanie funkcji wsi produkcyjnych poprzez zachowanie stref gospodarczych oraz poszerzenie ich,

- Rozwój sieci połączeń w miejscowościach o cechach ważnych punktów węzłowych,
- Wskazanie do zwiększenia powierzchni terenów usług i przedsiębiorczości oraz terenów inwestycyjnych, odpowiadających zapotrzebowaniu,
- Utworzenie inwestycji w strefach rozwoju usług, przemysłu i OZE w miejscowościach Polesie, Opatkowice i w sąsiedztwie Grupy Azoty,
- Utworzenie i rozwój inwestycji w strefach rozwoju rolnictwa,
- Zwiększenie terenów o funkcji rekreacyjnej, sportowej, turystycznej i terenów zielonych,
- Modernizacja i rozwój sieci połączeń komunikacyjnych – drogowych, pieszych, rowerowych
- Konieczność zmian w planach obowiązujących w obrębach Bronowice, Gołęb, Opatkowice i Polesie Duże.

Zasady lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2023 r. poz. 977 z późn. zm.)

W gminie Puławy nie przewiduje się obszarów rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m².

Zasady lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego

Na terenie gminy Puławy w ramach inwestycji celu publicznego o znaczeniu lokalnym przewiduje się między innymi:

1. Przeprowadzenie działań kontrolnych w zakresie przestrzegania standardów charakterystyki energetycznej budynków,
2. Promowanie atrakcyjności miejskiego transportu publicznego, pieszego i rowerowego,
3. Promowanie hybrydowych lub innych wysoko wydajnych technologii, paliw alternatywnych oraz efektywnego stylu jazdy,
4. Zapewnienie kompleksowej pomocy członkom rodzin, w których występuje problem przemocy,
5. Zwiększenie dostępności i efektywności działań profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, adresowanych do różnych grup odbiorców,
6. Poprawa ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej związanej z promocją dziedzictwa lokalnego,
7. Poprawa lokalnej infrastruktury rekreacyjnej,
8. Poprawa infrastruktury na rzecz rozwoju lokalnej działalności kulturalnej.

Poniżej przedstawiono propozycje zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych na obszarze Gminy Puławy:

1. Budowa drogi ekspresowej S12 (obwodnica Puław – II etap),
2. Rozbudowa drogi nr 801 na odcinku od granicy woj. lubelskiego do skrzyżowania z drogą krajową S12,
3. Modernizacja linii kolejowej nr 7/C28 na odcinku Warszawa-Lublin z dostosowaniem do prędkości 141-160 km/h,
4. Rozbudowa stacji 400/220 kV Puławy,
5. Rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków,
6. Budowa/rozbudowa składowiska i instalację przekształcenia odpadów dla regionu Puławy (ZUK Puławy),
7. Rozbudowa wałów przeciwpowodziowych w m. Gołęb,

-
8. Odbudowa budowli regulacyjnych na prawym brzegu rz. Wisły w m. Wólka Gołębska,
 9. Zwiększenie stopnia termoizolacji budynków mieszkaniowych i budynków użyteczności publicznej,
 10. Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii,
 11. Wsparcie obiektów socjalnych i obiektów pomocy społecznej,
 12. Modernizacja szkół na terenie MOF Miasta Puławy.

Zalecenia w zakresie inwestycji celu publicznego:

- Rozwój usług centrotwórczych i handlu w miejscowości Góra Puławska,
- Rozwój zabudowy mieszkaniowej i obiektów celu publicznego w strefie nasilonej urbanizacji,
- Rozbudowę i naprawę połączeń komunikacyjnych na terenie całej Gminy,
- Rozbudowa sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej,
- Dostosowanie budynków celu publicznego do potrzeb osób z niepełnosprawnościami,
- Rozbudowa szkół o boiska, place zabaw oraz siłownie zewnętrzne.

Zasady lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW

W Unii Europejskiej zachodzą dynamiczne zmiany gospodarczo-techniczne, które charakteryzują się silnym naciskiem na ochronę środowiska naturalnego.

Zgodnie z obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego na obszarze Gminy Puławy, ustalono lokalizację farmy fotowoltaicznej oraz magazynów energii, wraz z infrastrukturą techniczną i komunikacyjną (Uchwała nr VII/36/2024 Rady Gminy Puławy z dnia 24 października 2024 r.).

Lokalizacje wskazano w obrębach Polesie Duże oraz Smogorzów o łącznej powierzchni około 25,6 ha.

Zalecenie w zakresie lokalizacji urządzeń wytwarzających energię:

- Farmy fotowoltaiczne powinny znajdować się w odległości od zabudowań, tak, aby ograniczyć negatywne skutki dla mieszkańców,
- Farmy wiatrowe powinny być zlokalizowane minimum 700 metrów od budynków o funkcji mieszkaniowej,
- Farmy fotowoltaiczne powinny znajdować się w odległości od zabudowań, tak, aby ograniczyć negatywne skutki dla mieszkańców.

Zasady lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko

Przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko nie dopuszcza się na terenach Kazimierskiego Parku Krajobrazowego z wyjątkiem przedsięwzięć, dla których nie jest obowiązkowe sporządzenie raportu o oddziaływaniu na środowisko i przeprowadzona procedura oceny oddziaływania na środowisko wykazała brak niekorzystnego wpływu na przyrodę. Zakaz obowiązuje również na terenie Obszaru Chronionego Krajobrazu.

Dopuszcza się lokalizację przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko na terenach produkcyjnych, baz, składów i magazynów (P) pod warunkiem uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia.

Zalecenie w zakresie lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko:

- Utworzenie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w pobliżu Grupy Azoty, Dobrosławów, Bronowice i w północnej części gminy, po uprzednim uzyskaniu zgody środowiskowej.

Zasady kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji oraz obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji

Jako jedno z założeń mających na celu osiągnięcie celów rozwoju przestrzennego jest minimalizacja istniejących i potencjalnych konfliktów ekologicznych w tym szczególnie poprawę skuteczności ochrony oraz racjonalności wykorzystania środowiska poprzez m.in. rekultywację terenów zdegradowanych, które są objęte ochroną prawną.

Na terenie Gminy Puławy wydzielona została Podstrefa A5 przyrodniczo-funkcjonalnej przydatności obszaru. Jest to strefa rewitalizacji, transformacji i przebudowy. Wskazane są ekosystemy do transformacji biologicznej oraz częściowej przebudowy składu gatunkowego szaty roślinnej.

Do podstrefy tej należą:

- Drzewostany znajdujące się w II-giej i III-ciej strefie średnich i silnych uszkodzeń przemysłowych,
- Agroekosystemy wskazane do trwałych zadarnień,
- Tereny wskazane do zalesienia,
- Odcinki koryt rzecznych wskazane do odbudowy biologicznej,
- Kierunki powiązań ekologiczno-funkcjonalnych wymagających kształtowania pasmowych lub rządowych zadrzewień i zakrzewień.

Wskazana została również podstrefa rekultywacji – Podstrefa A6. Obejmuje ona najczęściej rozproszone ekosystemy zdegradowane i zdewastowane, wymagające przywrócenia im wartości użytkowych. Ponadto obejmuje ona tereny wymagające zagospodarowania w sposób chroniący przyległe tereny przed uciążliwością obiektu, będącego ogniskiem zanieczyszczeń

i dysharmonizującego krajobraz. Wymienia się w niej obszary:

- Tereny wylesione wskutek niszczącej działalności przemysłu oraz IV-ta strefa uszkodzeń przemysłowych,
- Tereny poeksploatacyjne,
- Rejony dzikich wysypisk,
- Tereny wokół obiektów dysharmonizujących krajobraz.

Na terenie gminy nie podjęto uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. **Zaleca się wyznaczenie obszarów zdegradowanych i rewitalizacji.**

4.13. Obszary Strategicznej Interwencji

Dnia 29 marca 2021 r., uchwałą nr XXIV/406/2021 Sejmik Województwa Lubelskiego przyjął do realizacji *Strategię Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku*. Dokument ten stanowi odpowiedź na problemy i wyzwania, jakie obecnie stawiane są przed województwem lubelskim. W *Strategii* wyznaczono długoterminowe cele i kierunki interwencji, kluczowe dla zdyscyplinowania rozwoju regionalnego i umożliwiające racjonalne organizowanie działań oraz prowadzenie skoordynowanej polityki rozwoju w horyzoncie czasowym do 2030 r.

Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego jest swego rodzaju bazą do konstruowania programu rozdysponowania funduszy europejskich w województwie w latach 2021-2027. Dodatkowo, stanowi również podstawę przygotowywania dokumentów niezbędnych dla wykorzystania różnych

mechanizmów wsparcia rozwoju regionalnego, m.in. planowanych do wprowadzenia kontraktów programowych lub sektorowych czy porozumień terytorialnych.

Strategia, o której mowa identyfikuje wizję rozwoju regionu Lubelszczyzny o następującym brzmieniu:

Województwo lubelskie, racjonalnie wykorzystując specyfikę społeczno-gospodarczą, zasoby środowiska, a także policentryczność sieci ośrodków miejskich, rozwija się w sposób zrównoważony.

Kreatywność i otwartość mieszkańców, aktywność naukowo-badawcza, tworzenie i stosowanie rozwiązań innowacyjnych oraz partnerstwo w zarządzaniu kształtują nowoczesny charakter regionu.

Wzrasta jego znaczenie jako strategicznego producenta finalnych wyrobów, bazujących na surowcach rolniczych, dostarczyciela usług prozdrowotnych i czasu wolnego.

W efekcie, region oferuje atrakcyjną przestrzeń do życia, pracy i inwestowania w zdrowym i bezpiecznym otoczeniu.

Osiągnięciu założonej wizji regionu służyć mają cztery cele strategiczne:

- kształtowanie strategicznych zasobów rolnych,
- wzmocnienie powiązań i układów funkcjonalnych,
- innowacyjny rozwój gospodarki, oparty o zasoby i potencjały regionu,
- wzmacnianie kapitału społecznego.

Ich rozwinięciem są cele operacyjne (w liczbie osiemnastu) oraz pogrupowane w pakiety kierunki działań, stanowiące punkt odniesienia dla wszelkich interwencji rozwojowych, podejmowanych w Lubelskiem, w tym także kwestii zagospodarowania przestrzennego i opracowania dokumentów o charakterze sektorowym.

Rolę polityki regionalnej w sposób precyzyjny określa *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030* (KSRR). Zgodnie z treścią dokumentu, istotą zarządzania na szczeblu wojewódzkim jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju poszczególnych części kraju, tak w wymiarze społecznym, jak również gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym. W tym celu wyznaczone zostały Obszary Strategicznej Interwencji (OSI).

Regionalne Obszary Strategicznej Interwencji odzwierciedlają potrzeby szczególnego wsparcia realizacji wybranych kierunków działań *Strategii* na określonych obszarach województwa. Są to rejony, dla których zdefiniowano indywidualne priorytety rozwojowe, determinujące zakresy planowanego wsparcia w ramach instrumentów terytorialnych. Każdy z OSI posiada indywidualnie wyznaczone kierunki działań oraz typy przedsięwzięć, których realizacja ma szczególne znaczenie dla rozwoju poszczególnych subregionów funkcjonalnych.

W oparciu o zapisy *Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 r.* na terenie Lubelszczyzny wyróżnia się:

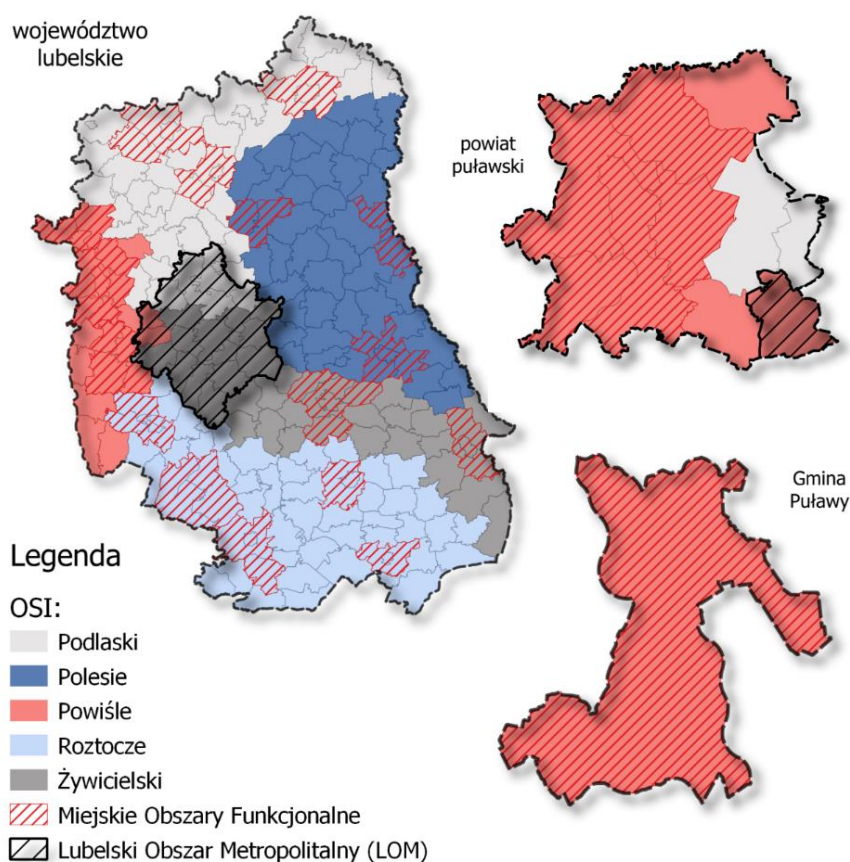
- Miejskie Obszary Funkcjonalne – właściwe do wspólnego planowania rozwoju na poziomie ponadlokalnym (w miastach i obszarach powiązanych z nimi funkcjonalnie. **Gmina Puław** przynależy do MOF Puław.
- OSI subregionalne – rekomendowane do wspólnego planowania rozwoju na poziomie ponadlokalnym:
 - o OSI ROZTOCZE o zasięgu:
 - MOF: Biłgoraja, Janowa Lubelskiego, Kraśnika, Tomaszowa Lubelskiego i Zamościa;
 - 41 gmin należących do obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją, tj.: Adamów, Aleksandrów, Batorz, Bełżec, Biszczka, Chrzanów, Frampol, Goraj, Jarczów, Józefów, Komarów-Osada, Krasnobród, Krynice, Lubycza Królewska, Łabunie, Łaszczów, Łukowa, Miączyn, Nielisz, Obsza, Potok Górny, Potok Wielki, Rachanie, Radecznica, Sitno, Sułów, Susiec, Stary Zamość, Szastarka, Szczepieszyn, Tarnawatka, Telatyn,

- Tereszpol, Trzydnik Duży, Turobin, Tyszowce, Ulhówek, Wilkołaz, Zakrzew, Zakrzówek, Zwierzyniec.
 - 2 gminy nienależące do obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją, tj.: Borzechów i Tarnogród.
- OSI POWIŚLE – zasięg OSI:
 - **MOF: Puław**, Opola Lubelskiego i Ryk;
 - 5 gmin należących do obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją, tj.: Annapol, Gościeradów, Józefów nad Wisłą, Łaziska, Wilków;
 - 2 gminy nienależące do obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją, tj.: Wąwolnica i Baranów.
- OSI POLESIE - zasięg OSI:
 - MOF: Chełma, Parczewa i Włodawy;
 - 31 gmin należących do obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją, tj.: Białopole, Dębowa Kłoda, Dorohusk, Dubienka, Hanna, Hańsk, Jabłoń, Kodeń, Komarówka Podlaska, Łomazy, Milanów, Piszczac, Podedwórze, Rejowiec, Rejowiec Fabryczny, Rossosz, Ruda-Huta, Sawin, Siedliszcze, Sławatycze, Sosnowica, Sosnówka, Stary Brus, Tuczna, Uścimów, Wierzbica, Wisznice, Wohyń, Wola Uhruska, Wyrki, Żmudź;
 - 8 gmin nienależących do obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją, tj.: Cyców, Ludwin, Milejów, Ostrów Lubelski, Puchaczów, Rejowiec Fabryczny (miasto), Urszulin, Trawniki.
- PODLASKI OSI – o zasięgu OSI:
 - MOF: Białej Podlaskiej, Łukowa i Radzynia Podlaskiego;
 - 26 gmin należących do obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją, tj.: Abramów, Adamów, Czemierniki, Drelów, Janów Podlaski, Jeziorzany, Kąkolewnica, Kłoczew, Kock, Konstantynów, Krzywda, Leśna Podlaska, Michów, Międzyrzec Podlaski, Nowodwór, Ostrówek, Rokitno, Serokomla, Stoczek Łukowski, Terespol, Trzebieszów, Ulan-Majorat, Ułęż, Wojcieszków, Wola Mysłowska, Zalesie;
 - 8 gmin nienależących do obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją, tj.: Firlej, Międzyrzec Podlaski (miasto), Niedźwiada, Serniki, Stoczek Łukowski (miasto), Terespol (miasto), Kurów i Markuszów.
- ŻYWIČIELSKI OSI - zasięg OSI:
 - MOF: Krasnegostawu i Hrubieszowa;
 - 16 gmin należących do obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją, tj.: Dołhobyczów, Fajstówice, Gorzków, Grabowiec, Horodło, Kraśniczyn, Leśniówice, Mircze, Rudnik, Skierbieszów, Trzeszczany, Uchanie, Werbkowice, Wojsławice, Wysokie, Żółkiewka;
 - 2 gminy nienależące do obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją, tj.: Krzczonów, Rybczewice.

Podstawą wyznaczania w *Strategii Rozwoju Województwa OSI* subregionalnych są zróżnicowane cechy przestrzeni, odzwierciedlone w waloryzacji funkcjonalnej regionu, zawartej w *Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego* oraz regionalizacji fizyczno-geograficznej Polski. Subregionalne Obszary Strategicznej Interwencji uwzględniają również krajową politykę rozwoju regionalnego ukierunkowaną terytorialnie, wyrażoną poprzez OSI określone w *Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030*, tj. obszary zagrożone trwałą marginalizacją oraz miasta średnie, tracące funkcje społeczno-gospodarcze.

Mapa 12. Obszary Strategicznej Interwencji

Źródło: opracowanie własne na bazie SRWL do 2030 r.

Gmina Puławy należy do grupy jednostek samorządu terytorialnego, tworzących Obszar Strategicznej Interwencji Powiśle. Priorytetem rozwoju tego rejonu jest społeczno-gospodarcze wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego i kulturowego obszarów nadwiślańskich. Ponadto, Gmina znalazła się w tzw. strefie zewnętrznej Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego ośrodka subregionalnego – miasta Puławy.

W *Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego* wyznaczono najważniejsze kierunki interwencji OSI Powiśle, umożliwiające realizację jej celów i kierunków działań. Należą do nich:

- Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych:
 - Rozwój lokalnych specjalizacji rolnych m.in. w oparciu o odtworzenie historycznie ukształtowanych lub wykorzystanie nowych, niszowych kierunków produkcji;
 - Rozwój agroturystyki i turystyki wiejskiej jako istotnego elementu regionalnej oferty turystycznej oraz ważnego czynnika poprawy ekonomicznej gospodarstw rolnych;
- Rozwój przedsiębiorczości wykorzystującej surowce rolne:
 - Rozwój infrastruktury i obiektów przechowalniczych;
- Zrównoważony rozwój systemów infrastruktury technicznej:
 - Poprawa regionalnych i międzyregionalnych powiązań komunikacyjnych, z uwzględnieniem szkieletowego układu dróg ekspresowych (S19, S17 i S12) oraz planowanej autostrady A2, w tym budowa obwodnic miast;
 - Poprawa regionalnych i międzyregionalnych połączeń kolejowych z uwzględnieniem Programu Kolejowego CPK Centralny Port Komunikacyjny;
- Ochrona walorów środowiska:

-
- Ochrona wartości przyrodniczych, w tym krajobrazu, siedlisk i bioróżnorodności;
 - Promocja i rozwój usług prozdrowotnych, uzdrowiskowych oraz gospodarki senioralnej:
 - Rozwój funkcji i bazy lecznictwa uzdrowiskowego na obszarach występowania naturalnych warunków i czynników leczniczych;
 - Innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo- kulturowych, rozwój sportu i usług wolnego czasu:
 - Wspieranie tworzenia kompleksowej oferty turystycznej w oparciu o marki regionalne i terytorialne – pakietowanie i sieciowanie;
 - Rozwijanie produktów i oferty wydarzeń wykorzystujących unikalne zasoby lokalne (np. kuchnię, wydarzenia historyczne, tradycje, materialne i niematerialne dziedzictwo kulturowe, walory środowiskowe, wydarzenia związane z przejawami współczesnej twórczości artystycznej, wydarzenia sportowe);
 - Organizacja punktów usług i obsługi turystycznej dla turystyki zmotoryzowanej (np. caravanning, turystyka motocyklowa);
 - Rozwój infrastruktury sprzyjającej tworzeniu zróżnicowanej oferty opartej o różne formy turystyki (np. kajakową, rowerową, nordic walking, konną, kulturową, historyczną, przyrodniczą, kulinarną itp.);
 - Wspieranie rozwoju przemysłów kreatywnych oraz przemysłów kultury, przedsiębiorczości bazującej na lokalnych zasobach, dziedzictwie kulturowym i usługach edukacyjnych;
 - Ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego, w tym poprzez rozwijanie funkcji użytkowej obiektów kulturowych.

SYSTEM REALIZACJI I FINANSOWANIE STRATEGII

Zdjęcie autorstwa Filipa Wardy

5.1. Proces wdrażania Strategii

Strategia Rozwoju Gminy Puławy do 2030 roku to opracowanie będące narzędziem stymulowania i projektowania rozwoju gminy. W dokumencie wskazane zostały cele rozwoju Gminy Puławy zgodnie z modelem zrównoważonego rozwoju Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030.

Wdrożenie Strategii będzie następowało poprzez realizację zidentyfikowanych przedsięwzięć oraz gminne programy i lokalną politykę. Warunkiem efektywnej realizacji Strategii jest sprawnie funkcjonujący system monitorowania i oceny, pozwalający na obserwację efektów realizacji dokumentu przez władze Gminy Puławy.

Jednym z elementów systemu monitoringu Strategii będzie analiza wyselekcjonowanych w tym celu wskaźników realizacji dokumentu przyporządkowanych do poszczególnych celów operacyjnych.

Monitorowanie stanu rozwoju gminy w oparciu o właściwy zestaw wskaźników umożliwi prowadzenie polityki prorozwojowej, poprzez dostosowanie działań do pojawiających się wyzwań, a jednocześnie zminimalizuje ryzyko wyboru działań nieefektywnych, których realizacja w dłuższej perspektywie czasu nie przyniesie zamierzonych dla rozwoju lokalnego Gminy rezultatów.

Za realizację Strategii Rozwoju Gminy Puławy do 2030 roku w zakresie instytucjonalnym odpowiadać będą:

- Wójt Gminy Puławy,
- Rada Gminy,
- Wydziały oraz inne stanowiska/komórki Urzędu Gminy oraz jednostki gminne,
- Wykonawcy i partnerzy realizacyjni określani w Strategii.

Do kompetencji Wójta należą:

- Realizacja zapisów Strategii w części dotyczącej sektora publicznego,
- Zagwarantowanie i uwzględnienie w planach budżetowych finansowania kierunków działań ujętych w Strategii, zgodnie z założonym udziałem finansowym Gminy Puławy,
- Podejmowanie decyzji o konieczności weryfikacji zapisów Strategii,
- Stymulowanie i koordynacja działań podejmowanych przez różnorodne podmioty i środowiska oraz mobilizacja i integrowanie zasobów pozostających w ich dyspozycji na rzecz realizacji celów oraz kierunków interwencji.

Do kompetencji Rady Gminy należą:

- Podjęcie uchwały o przystąpieniu do opracowania projektu Strategii,
- Uchwalenie Strategii Rozwoju Gminy,
- Opiniowanie i uchwalanie zmian i aktualizacji Strategii Rozwoju Gminy.

Wójt Gminy Puławy będzie realizował swoje zadania poprzez jednostki podległe tj.:

- Zespół do spraw wdrażania i monitorowania Strategii, kierowany przez osobę wskazaną przez Wójta,
- Wydziały oraz jednostki i instytucje podległe odpowiedzialne za wdrażanie poszczególnych przedsięwzięć w ramach Strategii,
- Partnerów i liderów lokalnych zaangażowanych w realizację Strategii.

Za wdrażanie przedmiotowej Strategii jak i innych dokumentów o charakterze strategicznym, odpowiada Wójt Gminy Puławy. Jego odpowiedzialność należy rozumieć poprzez strategiczną rolę organu wykonawczego samorządu gminnego w stymulowaniu i koordynacji działań podejmowanych przez różnorodne podmioty i środowiska, jak również w mobilizowaniu oraz integrowaniu zasobów pozostających w ich dyspozycji – na rzecz realizacji celów i kierunków działań określonych w przedmiotowym dokumencie.

Zespół do spraw wdrażania i monitorowania Strategii, pełniący nadzór merytoryczny, obejmujący konsultacje w szczególności metodologii działań monitoringowych i ewaluacyjnych, będzie odgrywał istotną rolę w monitorowaniu i ocenie realizowanych działań oraz zmianach (aktualizacjach) w zakresie realizacji Strategii. Poszczególne wydziały, stanowiska i jednostki organizacyjne gminy koordynują proces zarządzania strategicznego na poziomie poszczególnych przedsięwzięć realizowanych w ramach Strategii stanowiąc jednocześnie podmioty opiniodawczo-doradcze i zarazem zaplecze eksperckie dla Wójta Gminy Puławy.

W skład powołanego Zespołu do spraw wdrażania i monitorowania Strategii zostaną wybrani kierownicy i pracownicy tych komórek organizacyjnych Urzędu Gminy, które kompetencyjnie odpowiadają za zadania przyczyniające się do rozwoju Gminy w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym. W szczególności będą to wydziały związane z: inwestycjami i pozyskiwaniem funduszy zewnętrznych; gospodarką komunalną, przestrzenną i ochroną środowiska; organizacją i sprawami społecznymi; finansami i budżetem Gminy.

Do głównych zadań **Zespołu do spraw wdrażania i monitorowania Strategii** będzie należało:

- koordynacja współpracy oraz pozyskiwanie nowych partnerów do realizacji zadań zapisanych w Strategii,
- przyjmowanie propozycji nowych zadań od partnerów realizacyjnych i odbiorców działań Strategii,

- monitorowanie i ewaluacja procesu realizacji zadań określonych w Strategii, przygotowywanie sprawozdań, koordynacja procesu jej aktualizacji,
- poszukiwanie wraz z innymi podmiotami zaangażowanymi pozabudżetowych źródeł finansowania realizacji zadań i projektów,
- realizacja przypisanych mu zadań i projektów,
- zapewnienie działań w zakresie informacji i promocji Strategii.

System monitorowania i ewaluacji Strategii Rozwoju Gminy Puławy, oprócz wymienionych powyżej podmiotów, będzie opierał się na współdziałaniu w ramach sieci podmiotów współpracujących, bazując na współpracy merytorycznej, raportowaniu i sprawozdawczości, wymianie danych i informacji, konsultacjach, analizach, zaleceniach i rekomendacjach. Wśród tych podmiotów, obok instytucji zaangażowanych w system statystyki publicznej, będą znajdować się organizacje pozarządowe uczestniczące w realizacji Strategii.

5.2. Mechanizmy i instrumenty realizacji Strategii

Przedsięwzięcia i działania w ramach Strategii Rozwoju Gminy Puławy do 2030 roku będą realizowane w różnych okresach czasowych, jako że są wśród nich inwestycje jednorazowe jak również inwestycje długoterminowe i cykliczne.

W ramach systemu realizacji wykorzystane zostaną różne mechanizmy i instrumenty wewnętrzne wdrażania Strategii, m.in. o charakterze:

- **prawnym** – uchwały Rady Gminy, zarządzenia Wójta, regulacje w postaci aktów prawa miejscowego, decyzje administracyjne itp.,
- **finansowym** – uchwała budżetowa Rady Gminy, wieloletnie prognozy finansowe oraz inne dokumenty finansowe, harmonogramy i analizy finansowo-ekonomiczne projektów realizowane przy wykorzystaniu funduszy zewnętrznych, różne formy współpracy finansowej z organizacjami pozarządowymi.
- **planowania przestrzennego i planów/programów wdrożeniowych** - miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego oraz Plan Ogólny Gminy, procedury zapewniające udział mieszkańców w planowaniu przestrzennym, gminne strategie sektorowe/branżowe itp.
- **organizacyjnym** – praca i zaangażowanie władz samorządowych, kadry kierowniczej i pracowników, wydziałów oraz jednostek gminnych, itp.,
- **kontrolnym** - kontrola zarządcza, aktualizacja ewidencji i rejestrów, monitoring stanu zagospodarowania przestrzennego, itp.,
- **partycypacyjnym** – działania edukacyjne, informacyjne i promocyjne, konsultacje wewnętrzne, konsultacje społeczne, strony internetowe gmin i jednostek gminnych, profile w mediach społecznościowych, media lokalne i ponadlokalne, systemy informacji przestrzennej gmin itp.

5.3. Ramy finansowe Strategii

Chcąc zrealizować zamierzenia wynikające z niniejszej Strategii, oprócz adekwatnych zasobów ludzkich, organizacyjnych i rzeczowych, niezbędne jest posiadanie odpowiednich środków finansowych. W tym celu analizie należy poddać zarówno możliwość pozyskania środków ze źródeł zewnętrznych, jak i finansowa zdolność Gminy do podźwignięcia realizacji Strategii.

Ramy finansowe Strategii rozwoju Gminy Puławy do 2030 **posiadają jedynie charakter prognostyczny oraz zależą od szeregu zmiennych, które w praktyce mogą zupełnie zmieniać dane kwoty.**

Potencjalne źródła finansowania działań ujętych w Strategii Rozwoju Gminy Puławy do 2030 roku to:

- środki budżetu gminy,
- środki Unii Europejskiej – fundusze europejskie dostępne m.in. w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Odbudowy, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, w tym te z wykorzystaniem instrumentu Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w ramach LOM, Inicjatyw Wspólnotowych oraz Wspólnej Polityki Rolnej,
- inne fundusze zewnętrzne – np. Fundusze Norweskie i Fundusze Europejskiego Obszaru Gospodarczego,
- środki budżetu państwa – przewidziane na współfinansowanie projektów lub jako niezależne źródło finansowania,
- środki budżetu samorządu województwa – na współfinansowanie projektów lub jako niezależne źródło finansowania,
- środki budżetu powiatu – na współfinansowanie projektów lub jako niezależne źródło finansowania,
- inne środki publiczne, np. fundusze celowe,
- środki prywatne, np. przedsiębiorców, organizacji pozarządowych, mieszkańców.

Aby ocenić zdolność finansową gminy do realizacji Strategii należy wziąć pod uwagę zarówno skalę wydatków przewidzianych w Strategii, jak i historyczne dane finansowe gminy, obrazujące jej możliwości inwestycyjne. Skala wydatków związana z realizacją Strategii Rozwoju Gminy Puławy to nieco ponad 185 mln zł, w podziale na lata realizacji jest to kwota rzędu 37 mln zł rocznie. Zdolność finansową Gminy Puławy należy oszacować na podstawie dotychczas ponoszonych wydatków majątkowych inwestycyjnych oraz trendu zmian dochodów własnych gminy.

W poszczególnych celach strategicznych ramy finansowe szacunkowo określono na kwoty równe:

Rycina 3. Szacunkowe ramy finansowe poszczególnych celów Strategii Rozwoju

Cel 1. Zintegrowana wspólnota, korzystająca z szerokiej oferty usług społecznych 10 844 335,57 zł	Cel 2. Zrównoważony rozwój gospodarczy 3 500 000,00 zł
Cel 3. Środowisko przyrodnicze i kulturowe na rzecz zielonego rozwoju gminy 9 500 000,00 zł	Cel 4. Atrakcyjna i spójna terytorialnie przestrzeń 161 850 405,58 zł

Źródło: opracowanie własne

Zdolność finansową Gminy Puławy należy oszacować na podstawie dotychczas ponoszonych wydatków majątkowych oraz trendu zmian dochodów własnych gminy.

Tabela 11. Dochody własne i wydatki majątkowe na 1 mieszkańca w Gminie Puławy

	Dochody własne gminy na 1 mieszkańca (zł)	Trend zmian w stosunku do roku poprzedniego (zł)	Wydatki majątkowe na 1 mieszkańca (zł)	Trend zmian w stosunku do roku poprzedniego (zł)
2010	822,00	-	402,87	-

2011	906,01	84,01	573,02	170,15
2012	990,39	84,38	430,63	-142,39
2013	1108,23	117,84	331,81	-98,82
2014	1195,40	87,17	496,09	164,28
2015	1290,64	95,24	336,08	-160,01
2016	1497,26	206,62	950,34	614,26
2017	1533,88	36,62	824,36	-125,98
2018	1755,35	221,47	628,28	-196,08
2019	2038,30	282,95	690,00	61,72
2020	2161,86	123,56	928,71	238,71
2021	2373,13	211,27	829,68	-99,03
2022	2608,14	235,01	799,78	-29,90

Źródło: opracowanie własne na podstawie: GUS BDL

W okresie poprzedzającym realizację Strategii Gmina Puławy osiągała dochody własne w przeliczeniu na 1 mieszkańca w wysokości 1560,05 zł (średnia z 13 lat). Wartość ta ulegała regularnym wzrostom w poprzednich latach. Średnia ta jest niższa względem powiatu puławskiego (2096,31 zł) oraz województwa lubelskiego (1710,24 zł). Wahaniom ulegała wartość wydatków majątkowych inwestycyjnych na 1 mieszkańca. Średnia z 13 lat to 632,43 zł na 1 mieszkańca. Są to wartości niższe niż średnia dla powiatu puławskiego (958,42 zł) i województwa lubelskiego (811,13 zł).

5.4. Proces monitoringu, ewaluacja i aktualizacja Strategii

Zasady przeprowadzania monitoringu

System monitorowania jest istotnym elementem w procesie wdrażania strategii. Dane monitoringowe służą do oceny skuteczności realizowanych działań i pozwalają na bardziej efektywne wydatkowanie środków publicznych. Proces monitorowania pozwala również na ocenę postępów we wdrażaniu strategii, a także ewentualnie zmobilizować władze i społeczność lokalną do większej aktywności na rzecz realizacji jej założeń.

Zgodnie z przyjętą definicją: monitoring to stała obserwacja ilościowych oraz jakościowych zmian pewnych wielkości, mająca na celu pozyskanie informacji na temat stopnia realizacji zamierzonych zadań i celów oraz ich ewentualną modyfikację. Służy on badaniu i ocenie sposobu dochodzenia do wyznaczonych celów, a także poziomu ich osiągnięcia.

Monitoring będzie się opierać na systematycznym gromadzeniu i analizie informacji dotyczących właściwego przebiegu realizacji Strategii Rozwoju Gminy Puławy. Pozwala to na stałe obserwowanie zmian i szybkie reagowanie na zjawiska niezgodne z założonymi celami. Ponadto umożliwia ocenę realizacji postępów w stosunku do pierwotnych planów. Procesem monitoringu objęto wdrażanie Strategii, w tym badanie wskaźników realizacji celów.

Efektywnej sprawozdawczości służyć będą podstawowe instrumenty w postaci raportów, a wdrożenie raportowania odpowiadać będzie na potrzeby głównych jego odbiorców:

- **Wójt Gminy Puławy** – w postaci rekomendacji,
- **Jednostek specjalistycznych odpowiedzialnych za poszczególne obszary realizacji Strategii** – w formie informacji i danych statystycznych.

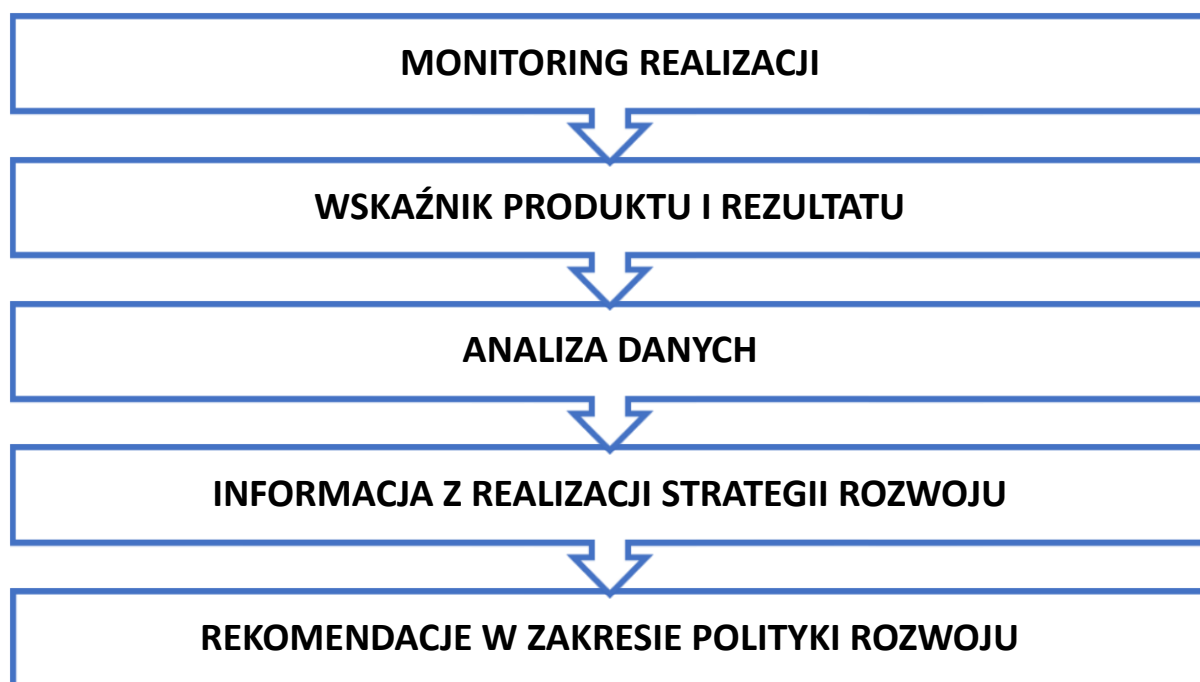
Głównym narzędziem procesu monitoringu wdrażania Strategii będzie podsumowanie jej realizacji ujęte w odpowiednim podrozdziale w ramach corocznie opracowywanego Raportu o stanie gminy. W podsumowaniu będą zawarte podstawowe informacje o stanie realizacji poszczególnych celów i wskaźników Strategii, a także będą opisane działania i wysiłki na rzecz realizacji zaplanowanych

przedsięwzięć w ramach poszczególnych celów strategicznych. Do opracowania informacji o stanie realizacji Strategii będą wykorzystywane dane pochodzące ze statystyki ogólnej (GUS, BDL) oraz sprawozdania od podmiotów bezpośrednio odpowiedzialnych za realizowanie przedsięwzięć/działań w ramach Strategii.

Jednostką odpowiedzialną za przygotowanie raportu będzie **Zespół do spraw wdrażania i monitorowania Strategii**, do którego zadań będą należeć przede wszystkim:

- informowanie społeczności lokalnej o istnieniu strategii i obranych kierunkach rozwoju gminy, a także o postępach i efektach wdrażania Strategii,
- ścisła współpraca z jednostkami odpowiedzialnymi za przygotowanie i realizację zadań inwestycyjnych,
- wydawanie opinii o zgodności planowanej inwestycji/zadania z zapisami Strategii (w przypadku gdy taka opinia jest wymagana),
- bieżące monitorowanie wartości osiąganych wskaźników w ramach wdrażanej Strategii,
- dokonywanie koniecznych modyfikacji i zmian wynikających ze zmieniających się uwarunkowań zewnętrznych i sytuacji wewnętrznej gminy.

Rycina 4. Schemat systemu monitoringu strategii rozwoju

Źródło: opracowanie własne

Efektywne monitorowanie procesu wdrażania Strategii zapewni właściwy dobór wskaźników, mierzalnych i dostępnych w statystyce publicznej i wewnętrznych źródłach danych gminy. Wskaźniki definiowane są jako mierzalne mierniki osiągniętego efektu w realizacji wyznaczonego celu. Wskaźnik powinien składać się z nazwy identyfikującej jego zakres, wartości oraz jednostki miary. Wyróżniamy:

- **wskaźniki oddziaływania** - oceniają efekty w dłuższej perspektywie, czyli nie bezpośrednio po zakończeniu przedsięwzięcia, ich celem jest pokazanie trwałych zmian, jakie spowodowały inwestycje w otoczeniu społeczno-ekonomicznym,
- **wskaźniki rezultatu** – bezpośrednie i natychmiastowe efekty przedsięwzięć/działań, zmiany, jakie nastąpiły w wyniku ich wdrożenia,

- **wskaźniki produktu** – bezpośrednie wytwory materialne i usługi, które są otrzymywane lub wytwarzane w trakcie realizacji przedsięwzięcia/działania przy wykorzystaniu zaangażowanych zasobów (głównie finansowych) mierzonych wskaźnikami wkładu.

Tabela 12. Wskaźniki monitoringowe celów strategicznych Strategii Rozwoju Gminy Puławy do 2030 roku

Nazwa wskaźnika oddziaływania	Wartość bazowa (2023)	Kierunek zmian do 2030 roku	Źródło danych
Cel strategiczny 1. Zintegrowana wspólnota, korzystająca z szerokiej oferty usług społecznych			
Liczba mieszkańców Gminy Puławy (wg miejsca zamieszkania)	12 222	▲	GUS BDL
Cel strategiczny 2. Zrównoważony rozwój gospodarczy			
Wskaźnik przedsiębiorczości (liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do REGON na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym)	1392,52	▲	GUS BDL
Cel strategiczny 3. Środowisko przyrodnicze i kulturowe na rzecz zielonego rozwoju gminy			
Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów (%)	58,8	▲	GUS BDL
Cel strategiczny 4. Atrakcyjna i spójna terytorialnie przestrzeń			
Powierzchnia terenów zieleni ogółem na jednego mieszkańca (m ²)	16,5	▲	GUS BDL

Źródło: opracowanie własne

Tabela 13. Wskaźniki monitoringowe celów szczegółowych Strategii Rozwoju Gminy Puławy do 2030 roku

Nazwa wskaźnika produktu/rezultatu	Wartość bazowa ¹³	Kierunek zmian do 2030 roku	Źródło danych	Podmioty odpowiedzialne za wdrażanie działań i przekazywanie informacji monitoringowych
Cel strategiczny 1. Zintegrowana wspólnota, korzystająca z szerokiej oferty usług społecznych				
1.1. Poprawa dostępności infrastruktury i usług społecznych, w tym związanych z ochroną zdrowia i edukacją				
Liczba uczestników dodatkowych zajęć edukacyjnych (os.)	0	▲	Dane Urzędu Gminy Puławy	Gmina Puławy
Liczba osób biorących udział w programach profilaktyki, badań i akcji z zakresu ochrony zdrowia (os.)	0	▲	Dane Urzędu Gminy Puławy	Gmina Puławy
1.2. Wzrost atrakcyjności oferty kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej				
Liczba wydarzeń organizowanych w ciągu roku (szt.)	0	▲	Dane Urzędu Gminy Puławy	Gmina Puławy
Liczba projektów w zakresie budowy/remontu/modernizacji infrastruktury służącej do rozwoju usług kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych (szt.)	0	▲	Dane Urzędu Gminy Puławy	Gmina Puławy
1.3. Integracja społeczna i kształtowanie pozytywnej polityki senioralnej				
Liczba obiektów użyteczności publicznej dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych (szt.)	0	▲	Dane Urzędu Gminy Puławy	Gmina Puławy
Liczba uczestników biorących udział w przedsięwzięciach aktywizacji społecznej, kulturalnej i edukacyjnej (os.)	0	▲	Dane Urzędu Gminy Puławy	Gmina Puławy
1.4. Zwiększenie zaangażowania ludzi młodych w środowisku lokalnym				
Liczba dzieci i młodzieży uczestniczących w zajęciach pozalekcyjnych (os.)	0	▲	Dane Urzędu Gminy Puławy	Gmina Puławy
Cel strategiczny 2. Zrównoważony rozwój gospodarczy				
2.1. Rozwój lokalnej przedsiębiorczości pozarolniczej				
Liczba nowo zarejestrowanych przedsiębiorstw w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej - CEiDG (szt.)	0	▲	Dane z CEiDG	Gmina Puławy

¹³ Wszystkie wskaźniki produktu/rezultatu dotyczą wytworów (produktów, efektów) powstałych w okresie realizacji strategii. Dlatego też, jako rok bazowy przyjęto rok 2025 z wartością wskaźnika równą 0. W oparciu o rok bazowy będzie badany wzrost/spadek wartości wskaźników podczas realizacji Strategii.

Wskaźnik bezrobocia (p.p.)	0	▼	GUS BDL	Gmina Puławy
2.2. Kreowanie przyjaznych warunków do przyciągania inwestycji i rozwoju nowych firm				
Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON (szt.)	0	▲	GUS BDL	Gmina Puławy
Powierzchnia uzbrojonych terenów inwestycyjnych (ha)	0	▲	Dane urzędu gminy Puławy	Gmina Puławy
2.3. Rozwój turystyki w oparciu o lokalne zasoby i walory przyrodniczo-kulturowe				
Liczba nowopowstałych podmiotów gospodarczych prowadzących działalność turystyczną (szt.)	0	▲	Dane urzędu gminy Puławy	Gmina Puławy
Długość szlaków pieszych, rowerowych, konnych (m)	0	▲	Dane urzędu gminy Puławy	Gmina Puławy
2.4. Rozwój nowoczesnego rolnictwa i branż powiązanych				
Liczba gospodarstw prowadzących działalność agroturystyczną (szt.)	0	▲	Dane urzędu gminy Puławy	Gmina Puławy
Liczba działań organizacyjnych, informacyjnych i promocyjnych dla rolników (szt.)	0	▲	Dane urzędu gminy Puławy	Gmina Puławy
Cel strategiczny 3. Środowisko przyrodnicze i kulturowe na rzecz zielonego rozwoju gminy				
3.1. Ochrona walorów przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych				
Liczba zrewitalizowanych obiektów zabytkowych, sakralnych i obiektów przyrodniczych (szt.)	0	▲	Dane urzędu gminy Puławy	Gmina Puławy
Powierzchnia obszarów chronionych przyrodniczo (ha)	0	▲	Dane urzędu gminy Puławy	Gmina Puławy
3.2. Edukacja ekologiczna mieszkańców				
Liczba zrealizowanych kampanii, projektów informacyjno-edukacyjnych o tematyce ekologicznej (szt.)	0	▲	Dane urzędu gminy Puławy	Gmina Puławy
Liczba uczestników kampanii ekologicznych (os.)	0	▲	Dane urzędu gminy Puławy	Gmina Puławy
3.3. Wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych				
Liczba zamontowanych instalacji OZE na budynkach użyteczności publicznej (szt.)	0	▲	Dane urzędu gminy Puławy	Gmina Puławy
Liczba budynków użyteczności publicznej ogrzewanych ekologicznymi paliwami (szt.)	0	▲	Dane urzędu gminy Puławy	Gmina Puławy

3.4. Adaptacja do zmian klimatu				
Liczba budynków użyteczności publicznej stanowiącej własność gminy Puławy, które zostały poddane kompleksowej termomodernizacji (szt.)	0	▲	Dane urzędu gminy Puławy	Gmina Puławy
Liczba zorganizowanych kampanii edukacyjnych (szt.)	0	▲	Dane urzędu gminy Puławy	Gmina Puławy
Cel strategiczny 4. Atrakcyjna i spójna terytorialnie przestrzeń				
4.1. Poprawa zwartości obszarowej – rozwój infrastruktury i usług deficytowych				
Długość dróg wyremontowanych, przebudowanych, rozbudowanych lub wybudowanych (m)	0	▲	Dane urzędu gminy Puławy	Gmina Puławy
Długość wyremontowanych/wybudowanych chodników (m)	0	▲	Dane urzędu gminy Puławy	Gmina Puławy
4.2. Rozwój sieci internetu szerokopasmowego				
Długość uzbrojenia sieci internetu szerokopasmowego (m)	0	▲	Dane urzędu gminy Puławy	Gmina Puławy
Ilość gospodarstw korzystających z internetu szerokopasmowego (szt.)	0	▲	Dane z portali instytucji centralnych (np. (np. https://internet.gov.pl/ ; http://mapbook.uke.gov.pl/)	Gmina Puławy
4.3. Poprawa bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej				
Liczba zaktualizowanych i opracowanych zmian dokumentów planistycznych (szt.)	0	▲	Dane urzędu gminy Puławy	Gmina Puławy
Liczba projektów związanych z modernizacją budynków/doposażeniem w sprzęt Ochotniczych Straży Pożarnych na terenie gminy (szt.)	0	▲	Dane urzędu gminy Puławy	Gmina Puławy
4.4. Poprawa warunków bytowych mieszkańców – rozwój i modernizacja infrastruktury technicznej				
Długość wybudowanej/przebudowanej/rozbudowanej sieci wodociągowej (m)	0	▲	Dane urzędu gminy Puławy	Gmina Puławy
Długość wybudowanej/przebudowanej/rozbudowanej sieci kanalizacyjnej (m)	0	▲	Dane urzędu gminy Puławy	Gmina Puławy

Źródło: opracowanie własne

Zasady, tryb i metody przeprowadzenia ewaluacji

Zgodnie z definicją ewaluacja to oszacowanie lub osąd dotyczący wartości danego procesu, zjawiska lub obiektu. Ewaluacja jest odrębnym i usystematyzowanym rodzajem badań społeczno-ekonomicznych z ogólnie przyjętymi standardami i metodologią prowadzonych w celu oceny jakości i efektów realizowanych działań przewidzianych w Strategii. Ocena taka dokonywana jest w oparciu o odpowiednie kryteria.

Ewaluacja nie może jednak ograniczać się jedynie do pomiaru efektów realizacji interwencji, ale powinna również podejmować próbę ustalenia związków przyczynowo-skutkowych pomiędzy podjętymi przez nas działaniami a osiągniętymi efektami. Możemy wówczas sprawdzić, czy logika projektu lub programu jest poprawna. W proces ewaluacji włączane są podmioty zaangażowane we wdrażanie interwencji lub zainteresowane jej efektami. Dzięki temu w pełniejszym zakresie możliwa jest realizacja zasady partnerstwa. Wyniki badań ewaluacyjnych zostaną wykorzystane do jak najlepszego dopasowania realizowanych projektów/inwestycji do rzeczywistych potrzeb społeczności lokalnej oraz najbardziej efektywnego wydatkowania środków publicznych.

Do prowadzenia okresowych badań ewaluacyjnych Strategii Rozwoju Gminy Puławy do 2030 będą wykorzystywane różne rodzaje ewaluacji, klasyfikowane według kryterium czasu przeprowadzenia oceny:

- **ewaluacja ex-ante** (tzw. ocena przed realizacją) - ocena ex-ante dostarcza danych do przygotowania (aktualizacji) Strategii, dzięki wykorzystaniu doświadczeń z wcześniejszych wdrożeń dokumentów strategicznych. Jest prowadzona równolegle do prac na Strategią, formułując rekomendacje do poszczególnych, kluczowych elementów dokumentu. Tak przeprowadzona ocena zawiera m.in. analizę wpływu dotychczasowych interwencji związanych z rozwojem gminy oraz analizę problemów występujących na jego obszarze, analizę zgłaszanych przez interesariuszy rekomendacji i zaleceń, co do założeń dokumentu;
- **ewaluacja mid-term** (ocena dokonywana w połowie okresu realizacji Strategii) – badanie ewaluacyjne mid-term zostanie przeprowadzone nie później niż w ciągu roku następującego po zakończeniu połowy okresu realizacji Strategii. Zakres badania obejmuje analizę m.in.: efektywności wykorzystania zaangażowanych środków, skuteczności w zakresie osiągania założonych celów, oddziaływania na rozwój społeczno-gospodarczy gminy;
- **ewaluacja ex-post** (ocena na zakończenie obowiązywania Strategii) - ocena ex-post będzie służyła do określenia długotrwałych efektów wdrożenia Strategii, w tym relacji wielkości zaangażowanych środków do skuteczności i efektywności podejmowanych działań. Z ewaluacji końcowej wynikać powinny wskazania odnośnie dalszych kierunków polityki w zakresie rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu oraz wpływu oddziaływań egzogennych i endogennych na jego rozwój.

Gmina Puławy jako realizator Strategii Rozwoju Gminy Puławy do 2030 jest odpowiedzialna za realizację planu ewaluacji. Do przeprowadzenia oceny własnej Strategii zobowiązany jest Wójt Gminy, zlecając jej wykonanie jednostce Urzędu Gminy lub niezależnym ewaluatorom zewnętrznym.

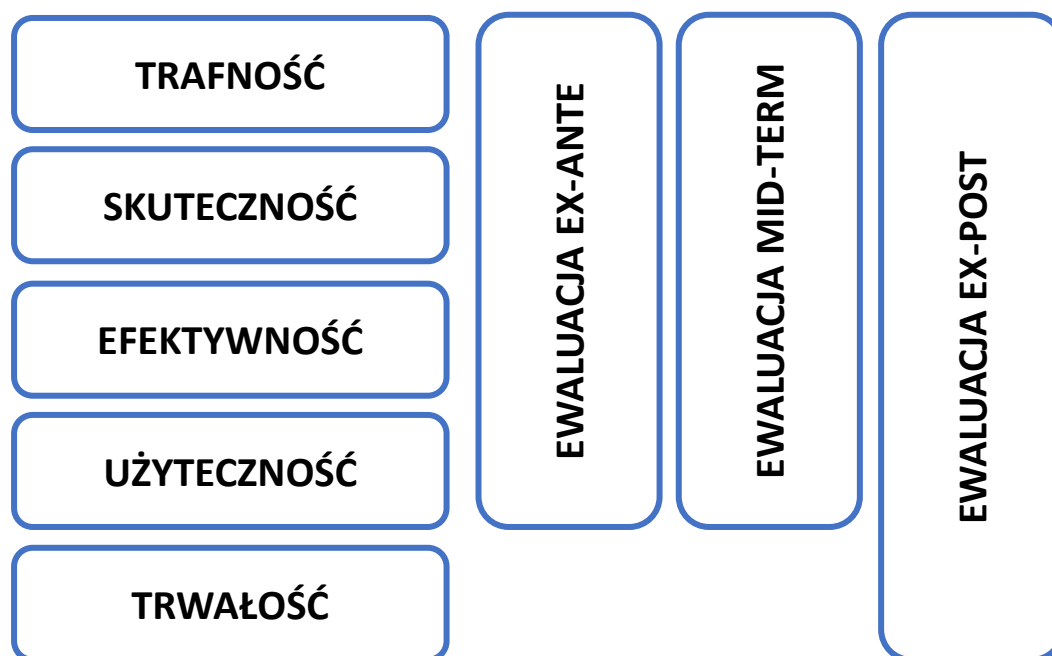
Tabela 14. Plan ewaluacji

Rodzaj ewaluacji	Rok przeprowadzenia badania ewaluacyjnego i opracowania raportu							
	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Ewaluacja ex-ante	X							
Ewaluacja mid-term				X				
Ewaluacja ex-post								X

Źródło: opracowanie własne

Najczęściej stosowanymi kryteriami w procesie ewaluacji są: skuteczność, efektywność, użyteczność, trwałość i trafność. Poniżej przedstawiono opis kryteriów ewaluacyjnych.

Rycina 5. Rodzaje kryteriów ewaluacyjnych w odniesieniu do rodzaju ewaluacji

Źródło: opracowanie własne

Pomiar (ocena) w procesie ewaluacji dokonywany jest w oparciu o pytania badawcze przypisane do odpowiednich kryteriów ewaluacyjnych. Podstawowe pytania badawcze w odniesieniu do kryteriów i rodzaju ewaluacji prezentują się następująco:

Tabela 15. Zestaw przykładowych pytań badawczych odpowiadających danemu kryterium

Kryterium	Przykładowe pytania
Trafność	W jakim stopniu realizacja celów Strategii zaspokoi potrzeby jego odbiorców?
Skuteczność	Czy Strategia jest realizowana zgodnie z założeniami? Jakie zmiany zaszły w stosunku do okresu przed rozpoczęciem realizacji?
Efektywność	W jaki sposób wykorzystano pozyskane środki finansowe? Czy działania są realizowane w sposób optymalny?
Użyteczność	W jakim stopniu realizowane działania są przydatne dla ich odbiorców?
Trwałość	Czy osiągnięte efekty utrzymały się po zakończeniu realizacji Strategii? Jakie czynniki miały na to wpływ?

Katalog kryteriów ewaluacyjnych nie jest zamknięty, możliwe jest wykorzystanie innych m.in.: jakość podjętych działań w ramach Strategii, sprawiedliwość, komplementarność z innymi dokumentami strategicznymi/planistycznymi czy satysfakcja odbiorców inwestycji.

Po zakończeniu procesu ewaluacji przygotowywany jest raport końcowy.

5.5. Zasady i tryb aktualizacji Strategii

Procedura aktualizacji ma na celu sformalizowanie procesu dokonywania zmian w Strategii Rozwoju Gminy Puławy do 2030 w sposób zapewniający szeroki udział społeczności lokalnej i podmiotów uczestniczących w jej wdrażaniu. Sam proces aktualizacji jest nierozzerwalnie związany z systemem monitoringu i ewaluacji oraz partycypacją społeczną.

Za proces aktualizacji Strategii odpowiada Wójt Gminy Puławy przy wsparciu jednostek Urzędu Gminy Puławy. Zakłada się, że aktualizacja Strategii będzie dokonywana nie częściej niż raz do roku, przy czym dopuszcza się możliwość dokonania dodatkowych korekt dokumentu w sytuacjach nadzwyczajnych. Potrzeba aktualizacji dokumentu może wynikać z:

- zmiany przepisów prawnych,
- zmiany sytuacji społeczno-gospodarczej gminy mającej wpływ na cele Strategii,
- zaplanowanych działań korygujących zidentyfikowanych w ramach procesu monitoringu,
- wniosków i rekomendacji przedstawionych w raporcie końcowym z badań ewaluacyjnych,
- zmian zgłoszonych przez mieszkańców i innych interesariuszy Strategii,
- wystąpienia sytuacji nieprzewidzianych, jak klęska żywiołowa, epidemia, wojna, itp.

Projekt zmian Strategii wraz z uzasadnieniami zostaje przekazany do konsultacji społecznych (trwających min. 35 dni). Są to konsultacje za pośrednictwem strony internetowej oraz spotkanie konsultacyjne. Po uwzględnieniu uwag zgłoszonych podczas konsultacji projekt Strategii podlega zatwierdzeniu przez Wójta Gminy oraz zostaje zaprezentowany na sesji Rady Gminy. Akceptacja Rady Gminy skutkuje przyjęciem do realizacji zmienionego dokumentu.

5.6. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Poniższe wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych obejmują zarówno obowiązkowe i fakultatywne plany, programy i inne opracowania Gminy. Wytyczne określają stopień zgodności istniejących dokumentów z przedmiotową strategią, jak również dokonują oceny aktualność obowiązujących dokumentów w kontekście zapisów strategii.

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Puławy

Podstawa prawna: Istniejące Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego zostanie zastąpiony Planem Ogólnym Gminy. Dokument Studium przyjęty Uchwałą Nr X/77/99 Rady Gminy Puławy z dnia 20 sierpnia 1999 r. (który następnie zmieniane w 2007, dwukrotnie w 2012, w 2018 i w 2023 r.). Ostatnia aktualizacja studium została przyjęta Uchwałą nr XLIX/338/2023 Rady Gminy Puławy z dnia 16 listopada 2023 r. w sprawie uchwalenia Zmiany Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Puławy. Dokument ten traci ważność nie później niż 31 grudnia 2025 r. lub w momencie uchwalenia Planu Ogólnego.

Rekomendacje/wnioski: Na mocy Ustawy z dnia 7 lipca 2023 roku o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw, wprowadzone zostały zmiany, które mają na celu zastąpienie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego nowym instrumentem planistycznym – Planem Ogólnym. Wymagana jest zatem aktualizacja danych w postaci Planu Ogólnego Gminy Puławy.

Plan Ogólny Gminy Puławy

Podstawa prawna: Ustawa z dnia 7 lipca 2023 roku o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw, oraz Ustawa z dnia 27 marca 2003 o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1130, 1907, 1940, z 2025 poz. 680).

Rekomendacje/wnioski: Założenia Planu Ogólnego powinny być zgodne z założeniami i modelem struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy. Na mocy Art. 13b pkt 1 Ustawy z dnia 27 marca 2003 o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1130, 1907, 1940, z 2025 poz. 608), ustalenia Planu Ogólnego określa się, uwzględniając uwarunkowania rozwoju przestrzennego gminy, w szczególności: politykę przestrzenną gminy określoną w strategii rozwoju gminy lub strategii rozwoju ponadlokalnego.

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej na terenie Gminy Puławy na lata 2015-2025:

Podstawa prawna: Dokument przyjęty Uchwałą Nr VI/26/2015 Rady Gminy Puławy z dnia 21 kwietnia 2015 r. (który uległ aktualizacji w 2020 r. Uchwałą Nr XII/100/20 Rady Gminy Puławy z dnia 29 stycznia 2020 r.).

Rekomendacje/wnioski: Dokument wymaga aktualizacji, rekomenduje się, aby założenia planu były zgodne z założeniami Strategii Rozwoju Gminy Puławy do 2030 roku.

Program usuwania azbestu i wyrobów zabierających azbest z terenu gminy Puławy na lata 2024-2032:

Podstawa prawna: Dokument przyjęty Uchwałą Nr VII/26/2011 Rady Gminy Puławy z dnia 14 kwietnia 2011 r. (który uległ aktualizacji w 2024 r. Uchwałą Nr V/26/2024 Rady Gminy Puławy z dnia 21 sierpnia 2024 r.)

Rekomendacje/wnioski: Program aktualny. Rekomenduje się, aby założenia programu były zgodne z założeniami Strategii Rozwoju Gminy Puławy do 2030 roku.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Puławy na lata 2018-2022:

Podstawa prawna: Dokument przyjęty Uchwałą Nr XXVIII/242/2017 Rady Gminy Puławy z dnia 18 grudnia 2017 r.

Rekomendacje/wnioski: Dokument wymaga aktualizacji, rekomenduje się, aby założenia strategii były zgodne z założeniami Strategii Rozwoju Gminy Puławy do 2030 roku.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2022-2026:

Podstawa prawna: Dokument przyjęty Uchwałą Nr XXXV/240/2022 Rady Gminy Puławy z dnia 27 września 2022 r.

Rekomendacje/wnioski: Dokument aktualny. Rekomenduje się, aby założenia programu były zgodne z założeniami Strategii Rozwoju Gminy Puławy do 2030 roku.

ZGODNOŚĆ STRATEGII Z INNYMI DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PLANISTYCZNYMI

Zdjęcie autorstwa Zbigniewa Jaskólskiego

Strategia Rozwoju Gminy Puławy do 2030 została przygotowana z uwzględnieniem założeń strategicznych polityki państwa i regionu, a także uwarunkowań członkostwa Polski w Unii Europejskiej. Strategia Rozwoju Gminy Puławy pełni zasadnicze funkcje:

- prezentuje kierunki rozwoju gminy, jego społeczeństwa i gospodarki, a także jest istotnym materiałem informacyjnym w komunikacji z interesariuszami wewnętrznymi i zewnętrznymi;
- jako perspektywiczny plan działania stanowi podstawę lepszego zarządzania przez administrację samorządową - sformułowanie misji, wizji i celów strategicznych daje możliwość ustalenia kierunków działań;
- stanowi podstawę do zarządzania określonymi zasobami materialnymi i finansowymi, co daje szansę na trafne wydatkowanie środków własnych, a także ubieganie się o środki krajowe oraz pomocowe Unii Europejskiej i międzynarodowych instytucji finansowych.

6.1. Zgodność z dokumentami wyższego rzędu

Zdefiniowana wizja rozwoju Gminy Puławy (która zostanie osiągnięta w wyniku realizacji celów i kierunków interwencji) jest spójna z głównymi celami dokumentów, zarówno na poziomie krajowym, jak i regionalnym.

Tabela 16. Zgodność z dokumentami wyższego rzędu

Cel	1. Zintegrowana wspólnota, korzystająca z szerokiej oferty usług społecznych	2. Zrównoważony rozwój gospodarczy	3. Środowisko przyrodnicze i kulturowe na rzecz zielonego rozwoju gminy	4. Atrakcyjna i spójna terytorialnie przestrzeń
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do roku 2030)				
1. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną		×		
2. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony	×		×	×
3. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu		×		
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030				
1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym			×	×
2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych		×		
3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie	×			
Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030				
1. Podwyższenie konkurencyjności głównych ośrodków miejskich Polski w przestrzeni europejskiej poprzez ich integrację funkcjonalną przy zachowaniu policentrycznej struktury systemu osadniczego sprzyjającej spójności	×	×		
2. Poprawa spójności wewnętrznej kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów		×		
3. Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej	×			
4. Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej		×	×	

jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski				
5. Zwiększenie odporności struktury przestrzennej kraju na zagrożenia naturalne i utraty bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa		x	x	
6. Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego				x
Polska 2030 Trzecia fala nowoczesności Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju				
Obszar konkurencyjności i innowacyjności gospodarki (modernizacji) Nastawiony na zbudowanie nowych przewag konkurencyjnych Polski opartych o wzrost KI (wzrost kapitału ludzkiego, społecznego, relacyjnego, strukturalnego) i wykorzystanie impetu cyfrowego, co daje w efekcie większą konkurencyjność		x		
Obszar równoważenia potencjału rozwojowego regionów (dyfuzji) Zgodnie z zasadami rozbudzenia potencjału rozwojowego odpowiednich obszarów mechanizmami dyfuzji i absorpcji oraz polityką spójności społecznej, co daje w efekcie zwiększenie potencjału konkurencyjności Polski		x		
Obszar efektywności i sprawności państwa (efektywności) Usprawniający funkcje przyjaznego i pomocnego państwa (nie nadodpowiedzialnego) działającego efektywnie w kluczowych obszarach interwencji	x			

Źródło: opracowanie własne

6.2. Zgodność ze Strategią Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku i wyznaczonymi obszarami strategicznej interwencji

Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku wskazuje obszary strategicznej interwencji o znaczeniu regionalnym, które wskazują na potrzebę szczególnego wsparcia realizacji wybranych kierunków działań SRWL na określonych obszarach województwa. Przyjmując model zrównoważonego rozwoju, w tym policentryczny rozwój sieci osadniczej, w SRWL 2030 wskazano Obszary Strategicznej Interwencji obejmujące:

- obszary współpracy w strefach silnego oddziaływania miast (MOF),
- strefy funkcjonalne, charakteryzujące się wspólnymi uwarunkowaniami i celami rozwojowymi, na których przewiduje się współpracę w układach ponadlokalnych.

Gmina Puławy zgodnie z założeniami dokumentu Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku zlokalizowana jest w:

- **granicach MOF ośrodka subregionalnego – Obszar Funkcjonalny Powiśle** – miasto Puławy, gminy: Puławy, Końskowola, Janowiec, Kazimierz Dolny i Żyrzyn,
- **granicach Obszaru Strategicznej Interwencji Powiśle** – cechuje się wysokim potencjałem turystycznym, bardzo korzystnymi warunkami agroklimatycznymi dla uprawy owoców miękkich oraz zasobem wód mineralnych i właściwości klimatu umożliwiające rozwój funkcji uzdrowiskowej

W dokumencie Strategii wyznaczono najważniejsze kierunki interwencji OSI Powiśle, umożliwiające realizację jej celów. Należą do nich:

1.1. Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych

- Rozwój lokalnych specjalizacji rolnych m.in. w oparciu o odtworzenie historycznie ukształtowanych lub wykorzystanie nowych, niszowych kierunków produkcji,
- Rozwój agroturystyki i turystyki wiejskiej jako istotnego elementu regionalnej oferty turystycznej oraz ważnego czynnika poprawy ekonomicznej gospodarstw rolnych.

1.2. Rozwój przedsiębiorczości wykorzystującej surowce rolne

- Rozwój infrastruktury i obiektów przechowalniczych

2.1. Zrównoważony rozwój systemów infrastruktury technicznej

- Poprawa regionalnych i międzyregionalnych powiązań komunikacyjnych z uwzględnieniem, szkieletowego układu dróg ekspresowych (S19, S17 i S12) oraz planowanej autostrady A2, w tym budowa obwodnic miast,
- Poprawa regionalnych i międzyregionalnych połączeń kolejowych z uwzględnieniem Programu Kolejowego CPK Centralny Port Komunikacyjny.

2.4. Ochrona walorów środowiska

- Ochrona wartości przyrodniczych, w tym krajobrazu, siedlisk i bioróżnorodności.

3.3. Promocja i rozwój usług prozdrowotnych, uzdrowiskowych oraz gospodarki senioralnej

- Rozwój funkcji i bazy lecznictwa uzdrowiskowego na obszarach występowania naturalnych warunków i czynników leczniczych.

3.4. Innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych, rozwój sportu i usług wolnego czasu

- Wspieranie tworzenia kompleksowej oferty turystycznej w oparciu o marki regionalne i terytorialne – pakietowanie i sieciowanie,
- Rozwijanie produktów i oferty wydarzeń wykorzystujących unikalne zasoby lokalne (np. kuchnię, wydarzenia historyczne, tradycje, materialne i niematerialne dziedzictwo kulturowe, walory środowiskowe, wydarzenia związane z przejawami współczesnej twórczości artystycznej, wydarzenia sportowe),
- Organizacja punktów usług i obsługi turystycznej dla turystyki zmotoryzowanej (np. caravanning, turystyka motocyklowa),
- Rozwój infrastruktury sprzyjającej tworzeniu zróżnicowanej oferty opartej o różne formy turystyki (np. kajakową, rowerową, nordic walking, konną, kulturową, historyczną, przyrodniczą, kulinarną itp.),

- Wspieranie rozwoju przemysłów kreatywnych oraz przemysłów kultury, przedsiębiorczości bazującej na lokalnych zasobach, dziedzictwie kulturowym i usługach edukacyjnych,
- Ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego, w tym poprzez rozwijanie funkcji użytkowej obiektów kulturowych.

Wskazane powyżej kierunki interwencji znalazły odzwierciedlenie w celach i kierunkach rozwoju Strategii Rozwoju Gminy Puławy do 2030 roku.

Poniżej przedstawiono zależność między celami Strategii Rozwoju Gminy Puławy do 2030 roku a celami Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 r.

Tabela 17. Zależności między celami Strategii Rozwoju Gminy Puławy do 2030 roku, a celami Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 r.

Cele strategiczne SRWL 2030	1. Zintegrowana wspólnota, korzystająca z szerokiej oferty usług społecznych	2. Zrównoważony rozwój gospodarczy	3. Środowisko przyrodnicze i kulturowe na rzecz zielonego rozwoju gminy	4. Atrakcyjna i spójna terytorialnie przestrzeń
SEKTOR ROLNO-SPOŻYWCZY Kształtowanie strategicznych zasobów rolnych		X		
PRZESTRZEŃ Wzmocnienie powiązań i układów funkcjonalnych	X		X	X
GOSPODARKA Innowacyjny rozwój gospodarki oparty o zasoby i potencjały regionu		X		
SPOŁECZEŃSTWO Wzmacnianie kapitału społecznego	X	X		

Źródło: opracowanie własne

6.3. Zgodność z dokumentami Gminy Puławy

Przedmiotową Strategię charakteryzuje zgodność z dokumentami sektorowymi, planistycznymi i strategicznymi gminy. Kierunki działań związane z ochroną środowiska naturalnego, efektywnością i bezpieczeństwem energetycznym wpisują się w cele dokumentów:

Tabela 18. Zgodność Strategii Rozwoju Gminy Puławy do 2030 roku z dokumentami Gminy Puławy

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Puławy				
Cele planu	1.	2.	3.	4.

	Zintegrowana wspólnota, korzystająca z szerokiej oferty usług społecznych	Zrównoważony rozwój gospodarczy	Środowisko przyrodnicze i kulturowe na rzecz zielonego rozwoju gminy	Atrakcyjna i spójna terytorialnie przestrzeń
1. Większe i bardziej efektywne wykorzystanie walorów położenia gminy przy głównych trasach transportowych (drogowych i kolejowej) i w strefie podmiejskiej 60-tysięcznej aglomeracji puławskiej w rozwoju przedsiębiorczości i biznesu	✕	✕		✕
2. Wzbogacenie rozwoju i zagospodarowania gminy o funkcję turystyczną i rekreacyjną w oparciu o walory doliny Wisły i Wieprza, kompleksów leśnych oraz miejscowości letniskowe		✕		
3. Rozwój urbanizacji i funkcji podmiejskich, z wykorzystaniem walorów położenia i atrakcyjności krajobrazowej (zabudowa mieszkaniowa o wysokich standardach)		✕	✕	✕
4. Intensyfikację rozwoju rolnictwa, jako zaplecza żywnościowego miasta Puławy		✕		
5. Podniesienie standardu obsługi ludności poprzez zwiększenie wyposażenia gminy w infrastrukturę społeczną i techniczną	✕			
6. Poprawa przestrzennej obsługi komunikacyjnej gminy poprzez modernizację i budowę odcinków drogowych tworzących podstawowy i wewnętrzny układ komunikacyjny		✕		✕
Plan Gospodarki Niskoemisyjnej na terenie Gminy Puławy na lata 2015-2025				
Cele planu	1. Zintegrowana wspólnota, korzystająca z szerokiej oferty usług społecznych	2. Zrównoważony rozwój gospodarczy	3. Środowisko przyrodnicze i kulturowe na rzecz zielonego rozwoju gminy	4. Atrakcyjna i spójna terytorialnie przestrzeń
1. Realizacja celów określonych w Pakiecie Klimatyczno-Energetycznym 2020		✕	✕	
2. Poprawa jakości powietrza a terenie Gminy			✕	
Program usuwania azbestu i wyrobów zabierających azbest z terenu gminy Puławy na lata 2024-2032				
Cele planu	1. Zintegrowana wspólnota, korzystająca z szerokiej oferty	2. Zrównoważony rozwój gospodarczy	3. Środowisko przyrodnicze i kulturowe na rzecz zielonego	4. Atrakcyjna i spójna terytorialnie przestrzeń

	usług społecznych		rozwoju gminy	
1. Zaplanowanie bezpiecznego dla zdrowia mieszkańców i środowiska naturalnego usunięcie wyrobów zawierających azbest z obszaru gminy do końca 2023 r.			X	X
Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Puławy na lata 2018-2022				
Cele planu	1. Zintegrowana wspólnota, korzystająca z szerokiej oferty usług społecznych	2. Zrównoważony rozwój gospodarczy	3. Środowisko przyrodnicze i kulturowe na rzecz zielonego rozwoju gminy	4. Atrakcyjna i spójna terytorialnie przestrzeń
1. Współpraca GOPS z instytucjami i środowiskami lokalnymi w celu rozwiązywania problemów socjalnych w poszczególnych miejscowościach	X			
2. Działania na rzecz osób w podeszłym wieku oraz osób niepełnosprawnych, w tym zapewnienie im pomocy środowiskowej i instytucjonalnej	X			
3. Wsparcie rodzin w pełnieniu swoich funkcji, w tym zapewnienie im pomocy środowiskowej i instytucjonalnej	X			
4. Włączenie społeczne kategorii osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	X			
Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Puławy na lata 2022-2026				
Cele planu	1. Zintegrowana wspólnota, korzystająca z szerokiej oferty usług społecznych	2. Zrównoważony rozwój gospodarczy	3. Środowisko przyrodnicze i kulturowe na rzecz zielonego rozwoju gminy	4. Atrakcyjna i spójna terytorialnie przestrzeń
1. Zapewnienie kompleksowej pomocy członkom rodzin, w których występuje problem przemocy	X			
2. Zwiększenie dostępności i efektywności działań profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, adresowanych do różnych grup odbiorców	X			
3. Spadek liczby rodzin, w których występowało zjawisko przemocy domowej	X			
4. Skuteczne diagnozowanie zjawiska przemocy	X			
5. Wymiana informacji i skuteczne współdziałanie poszczególnych podmiotów w celu ograniczenia skutków występowania przemocy	X			

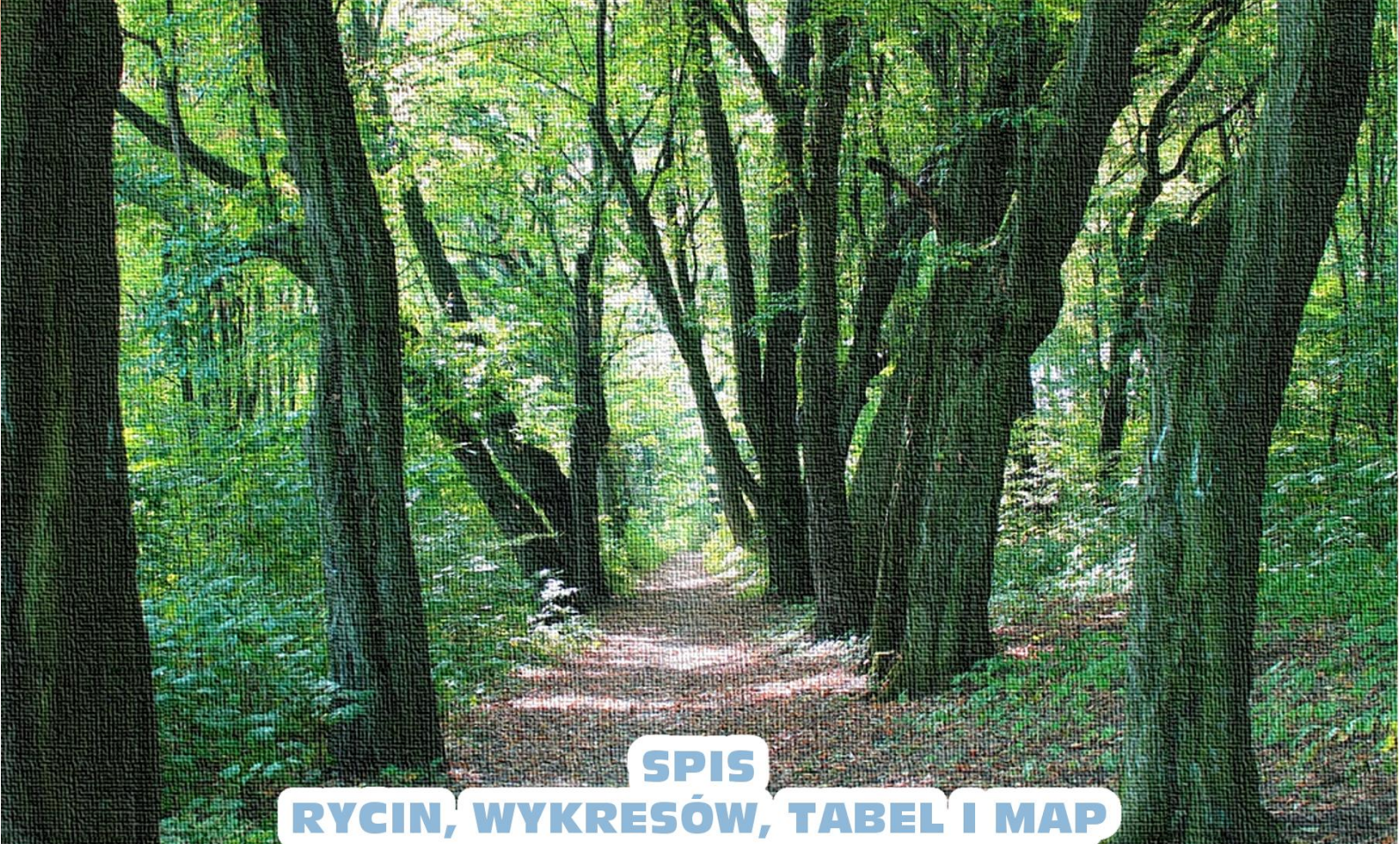
6. Zwiększenie kompetencji zawodowych pracowników służb i instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie	x			
--	---	--	--	--

Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie autorstwa Kamila Lewandowskiego

Załącznik nr 1: Opis procesu konsultacji i partycypacji społecznej

SPIS RYCIN, WYKRESÓW, TABEL I MAP

Zdjęcie autorstwa Kamila Lewandowskiego

Ryciny:

Rycina 1. Elementy mające wpływ na proces formułowania celów	33
Rycina 2. Schemat celów strategicznych i operacyjnych Gminy Puławy do 2030 roku	34
Rycina 3. Szacunkowe ramy finansowe poszczególnych celów Strategii Rozwoju	91
Rycina 4. Schemat systemu monitoringu strategii rozwoju.....	93
Rycina 5. Rodzaje kryteriów ewaluacyjnych w odniesieniu do rodzaju ewaluacji.....	100

Wykresy:

Wykres 1. Liczba ludności w Gminie Puławy w latach 2010-2022	9
Wykres 2. Piramida wieku i płci dla Gminy Puławy w 2022 r.	10
Wykres 3. Stopa bezrobocia w Gminie Puławy	16
Wykres 4. Dochody w budżecie Gminy Puławy (ogółem)	24
Wykres 5. Wydatki z budżetu Gminy Puławy (ogółem)	24

Tabele:

Tabela 1. Powody przyznania pomocy społecznej w Gminie Puławy	13
Tabela 2. Analiza SWOT	25
Tabela 3. Cele, kierunki i oczekiwane rezultaty Celu strategicznego 1	36

Tabela 4. Główna lista wstępnie zidentyfikowanych projektów i przedsięwzięć inwestycyjnych wpisujący się w zakres Celu strategicznego 1: Zintegrowana wspólnota, korzystająca z szerokiej oferty usług społecznych.....	37
Tabela 5. Cele, kierunki i oczekiwane rezultaty Celu strategicznego 2	39
Tabela 6. Główna lista wstępnie zidentyfikowanych projektów i przedsięwzięć inwestycyjnych wpisujący się w zakres Celu strategicznego 2: Zrównoważony rozwój gospodarczy.....	40
Tabela 7. Cele, kierunki i oczekiwane rezultaty Celu strategicznego 3	42
Tabela 8. Główna lista wstępnie zidentyfikowanych projektów i przedsięwzięć inwestycyjnych wpisujący się w zakres Celu strategicznego 3: Środowisko przyrodnicze i kulturowe na rzecz zielonego rozwoju gminy	43
Tabela 9. Cele, kierunki i oczekiwane rezultaty Celu strategicznego 4	45
Tabela 10. Główna lista wstępnie zidentyfikowanych projektów i przedsięwzięć inwestycyjnych wpisujący się w zakres Celu strategicznego 4: Atrakcyjna i spójna terytorialnie przestrzeń	46
Tabela 11. Dochody własne i wydatki majątkowe na 1 mieszkańca w Gminie Puławy.....	91
Tabela 12. Wskaźniki monitoringowe celów strategicznych Strategii Rozwoju Gminy Puławy do 2030 roku.....	95
Tabela 13. Wskaźniki monitoringowe celów szczegółowych Strategii Rozwoju Gminy Puławy do 2030 roku.....	96
Tabela 14. Plan ewaluacji.....	100
Tabela 15. Zestaw przykładowych pytań badawczych odpowiadających danemu kryterium.....	100
Tabela 16. Zgodność z dokumentami wyższego rzędu	105
Tabela 17. Zależności między celami Strategii Rozwoju Gminy Puławy do 2030 roku, a celami Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 r.	108
Tabela 18. Zgodność Strategii Rozwoju Gminy Puławy do 2030 roku z dokumentami Gminy Puławy 108	

Mapy:

Mapa 1. Zagrożenie powodziowe w Gminie Puławy	19
Mapa 2. Uwarunkowania przyrodnicze w modelu funkcjonalno-przestrzennym	53
Mapa 3. Struktura osadnicza w modelu funkcjonalno-przestrzennym	55
Mapa 4. Powiązania komunikacyjne w modelu funkcjonalno-przestrzennym.....	58
Mapa 5. Uwarunkowania infrastruktury technicznej i społecznej w modelu funkcjonalno-przestrzennym	61
Mapa 6. Środowisko kulturowe i krajobraz w modelu funkcjonalno-przestrzennym	63
Mapa 7. Obszarowe kierunki rozwoju w modelu funkcjonalno-przestrzennym	65
Mapa 8. Zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej oraz kierunki zagospodarowania obszarów problemowych w modelu funkcjonalno-przestrzennym	67
Mapa 9. Kierunki rozwoju sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej w modelu funkcjonalno-przestrzennym	70
Mapa 10. Obraz modelowej struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Puławy.....	74
Mapa 11. Projekty i przedsięwzięcia inwestycyjne w gminie Puławy	76
Mapa 12. Obszary Strategicznej Interwencji	86